

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

pandit sunderlal

KURAN-I KERİM ve BHAGAVAD GİTA

Türkçesi: Bülent Uluçer

KURAN-I KERİM ve BHAGAVAD GİTA

pandit sunderlal

Kuran'ı Kerim ve Bhagavad-Gita

PANDIT SUNDERLAL

Türkçesi:
Bülent Uluçer

OKYANUS

© Pandit Sunderlal / Okyanus Yayıncılık ve Yapımcılık Ltd.

•
1. Basım: Temmuz 2012

•
Editör: Lütfü Bozkurt

•
Türkçesi: Bülent Uluçer

Kapak Tasarım: Uma Jyoti

•
Ofset Hazırlık: Çizge Matbaacılık

•
Baskı: Gülmat Matbaacılık

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi 3. Kat No: 4

Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 577 79 77

•
ISBN - 978 - 975 - 6529 - 84 - 3

•
Okyanus Yayıncılık ve Yapımcılık Ltd.

Ankara Cad. Konak Han. 34410 Cağaloğlu - İstanbul

Tel+Fax: (0212) 513 42 59

www.okyanuskitap.com

İÇİNDEKİLER

İngilizce'den Türkçe'ye Çevirenin Önsözü	7
Önsöz.....	13
Bhagavad Gita ve Kuranı Kerim	15
Bhagavad Gita	57
Gita'nın Dini	64
Bhagavad Gita'nın Özü	94
Kuranı Kerim	100
Kuran ve Öğretisi	106
Kuran'ın Özü	142

İNGİLİZCE'DEN TÜRKÇE'YE ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

Her inanan için, kendi dini en üstün ve en kusursuz dindir. Bu düşünce özellikle semavi dinlerin ortaya çıkmasıyla keskinlik kazanırken, insanlığın varoluşundan beri çok belirgin olan ve artık günümüzde çok belirleyici bir sosyallik kazanan din olgusunun önemi, ülkeden ülkeye değişkenlik göstermekte. Dini coğrafyaya baktığımızda, ülkelerin gelişim göstergelerinde önemli bir yer tutmakta.

Bilimin din olgusuna yaklaşımı, onun tarihsel koşulların olduğu kadar sosyal koşulların da bir sonucu olduğu biçimindedir. Dinin, ait olduğu toplumlara ne getirip ne götürdüğü günümüzde çeşitli disiplinlerce ayrı ayrı incelenmekle birlikte, şu çok keskin bir gerçektir ki, bu olgu insanlığın kültürel aşamalarında önemli bir basamaktır. Diyalektik açıdan bakıldığında, bir dinin ilerici olup olmadığı, geçirdiği evrimsel süreçlerde nelerden beslenip onları nasıl yorumladığı ve nasıl bir toplumsal yararlılıkla o toplumu hangi sosyo-ekonomik seviyeye çıkarttığıyla anlaşılır. Bu bağlamda her dinin yandaşı kendi dini adına bir pay biçer.

Bütün dinler insan eseridir, ancak kendilerinden önce gelmiş olan dinlerin sahip olduğu etkiyi dengelemek ve kabul görmek için, içinde yayıldıkları toplumların anlayışlarını, örf ve âdetlerini, düşüncelerini, yerleşik değerlerini kendi bünyesinde özümsemek ve yeniden yorumlamak zorundadır. Bilinen üç semavi din de bu şekilde hayat bulmuştur. Sözelimi, en eski din olan Musevilğin içinde eski Mısır dininin izleri vardır ve Musa içinden çıktığı eski Mısır dinini çok yakından tanır. Burada şunu vurgulamak gerekir ki, Hindistan'daki Brahman anlayışı da eski Mısır dinini beslemiştir. Bunda, çok çok yüzyıllar önce Hindistan'dan ayrılan göçerlerin, Arap Yarımadası üzerinden Kızıldeniz'e ve oradan da bereketli Nil Deltası'na yayılmış olmalarının

etkisi olsa gerektir. İsa, Musa'nın şeriatını tamamlamak üzere geldiğini öne sürerken, Muhammed de bu iki dinin en mükemmel hali olarak İslam'ı kabul eder ve başkalarının da kabul edilmesini ister.

İklim, arazi, toprak durumu, kısacası coğrafi koşullar ve buna ek olarak toplumların beslenme alışkanlıklarının belirlediği zihinsel ve kültürel koşullar bile halkların doğal- maddi gelişimlerinin önünü açmış ve yeni dinsel anlayışların ortaya çıkmasında etken olabilmıştır. Yani, her din ortaya çıkışından itibaren içinde yayıldığı toplumun kültürel ve toplumsal genlerine uygun biçimde gelişir, buna karşı koyan din orada hayat bulamaz. Ama, tabi şunu da kabul etmek gerekir ki, her toplum herhangi bir dönemde toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan herhangi bir dini mutlak surette onaylamaya eğilimli değildir. Çünkü hiç bir toplum bir dini eksiksiz, kusursuz oranda benimseyecek değildir. Bugün en koyu dindar toplumlarda bile o dini kabul etmeyen ya da hiç bir dini kabul etmeyen, dinsiz bireyler de bulunabilir. Bu, eşyanın tabiatı gereğidir.

Nedenleri kavranamayan doğa olaylarına karşı ilkel insan hep korku duymuş ve saygı beslemiştir. Doğada meydana gelen her etkileşim, onun hayalgücüne etkimiş ve kendince yorumlamasına sebep olmuştur, bu da tabi ki söylencelerin doğumunu tetiklemiştir. Doğa insana karşı ne kadar sert ve acımasız olmuşsa, insanoğlu da kendisine karşı kükreyen ve korkutan bu bilinmedik güçleri yatıştırmak için o kadar çok çabalamıştır. Demek oluyor ki, insanın manevi dünyasının zenginleşmesinde ve kendi dışındaki yüce bir kudretin varlığını kabullenmede ve bu yüce kudreti göklerde en yüce yerlere yerleştirmede doğa olaylarının etkisi tartışmasızdır. Bunu yaparken de hiç kuşkusuz o yüce kudrete bir kutsallık zırhı da giydirecektir.

Din; bireyin işte bu kutsallıkla olan ilişkisidir ve bu ilişkiyi tapınma biçimleri, gelenekler, inançlar belirler, bunun yanı sıra onun kim ve ne olduğunun veya olmadığının, evrendeki yerinin, nereden gelip nereye gittiğinin, mutlak gerçekliğin gizinin ne olduğuna ilişkin sorduğu soruların yanıtını vermeye çalışır, insanı felsefi açıdan içine alan kocaman bir sarmaldır. Her birinin ayrı ayrı ahlâk anlayışı olduğunu da vurgulamak gerekir. Bu açıdan ilkel çağlardan günümüze içinde bir dolu mitoloji, örf ve âdet, düşünce, gelenek, davranış kalıpları vs. barındırır. Toplumların kendilerini biçimlendirmesinde ve bunun kültüre yansımada yadsınamaz bir yeri vardır.

Dünyadaki en güçlü dinlerden ikisi olan Hinduizm ve İslam'ı da bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Bu iki dinden Hinduizm İslam'dan nite-lik farkıyla ayrılır, çünkü Hinduizm'in ne bir peygamberi ne de onun tara-ından ortaya konmuş kutsal bir kitabı vardır. Zaten biri semavi bir dinken, ötekisi bir inançlar yumağı, bir inançlar karmasıdır. Brahma Sutra, Upani-şadlar ve Bhagavat Gita Hinduizm'in en eski ve en kutsal metinleridir; Şiva, Vişnu, Rama, Krişna gibi pek çok tanrısı vardır. Kökleri, İ.Ö. 2 binli yıllarda Hindistan'a yerleşen Hint-Avrupa halklarının *Veda* dininde yatar ve bünye-sinde çok çeşitli ve türdeş sayılamayacak kutsal bilgi öğelerini barındırır. Bu kutsal bilgi metinleri, *Upanişad*larla birlikte tamamlanır. Upanişadlar, kut-sal bilgiler olan Vedaların felsefi yorumlarını içerir.

Sözcük anlamı “Yanıbaşında oturmak” anlamına gelen Upanişad, Hint ermişi olan *Rişilerin* öğrencilerine aktardığı öğretilerdir, yani bir yö-nüyle Hindu dininin hadisleridir diyebiliriz. Upanişadların öğretisine *Ve-danta* (Vedalarından çıkan sonuç) denir. Tek ve en yüce varlığı bulmaya yö-nelik konuların anlatıldığı bu öğretilerde bilgi, yine bu *Bir Olan'a* ulaşma-da önemli bir role sahiptir. Bu metinlerde ahlak ve sonsuz yaşam konuları-na da yer verilir. Upanişadlar batılı düşünürler, edebiyatçıları büyük ölçü-de etkilemiştir.

Hindular Evrenin kozmik düzeni üzerine çok kafa yormuş ve bunu çokça araştırmışlardır, önüne geçilemez bir kozmik yasanın varlığını dile getirmişlerdir. Onlara göre varoluşlar, çevrimsel zamanın sonsuz döngü-sü içinde göç eder durur ve sonsuz hayatlar biçiminde somutlaşır. İşte buna *Karma* denir. Buna göre, ruhun daha önceki varoluşlarının ağırlığı bireyin de kaderini belirler. Ayrıca *Yoga* tekniğiyle de bu çevrimin kısır döngüsün-den çıkmayı amaçlarlar. *Mokşa* (Moksha) denilen kurtuluşla bu oluşumun dışına kaçabilmek önemlidir.

Yani, düşünceye ve bedene egemenlikle (Yoga), Sonsuz Varlık'a (Brahman), Öz'e ulaşmak olanaklıdır. Hinduizmin temelini, insanın ebe-di Kendi'yle Evrenin Kendi'nin bir olduğu düşüncesi oluşturur. Hinduizm, kendinden sonra gelen Budacılık, Taoculuk ve Konfüçyüsçülük gibi dinsel akımları da çokça etkilemiştir.

Bhagavad Gita, Hinduizm'in en önemli destanlarından biri olan Mahabarata'nın bir bölümüdür ve ne zaman yazıldığı tam olarak bilinme-mektedir. Hakkında üçyüz kadar yorum olduğu söylenen Bhagavat Gita, pek çok felsefi ekolü ve edebiyatı da etkilemiştir.

Bhagavad Gita'nın içinde bulunduğu destana adını veren Maha Bharata bir kraldır. Maha Bharata destanının ana konusuysa, *Pandu* oğullarıyla *Kuru* oğulları arasında geçen taht kavgası ve Bhagavat Gita da Pandu'lardan Arcuna'nın arkadaşı ve arabacısı olan Krişna tarafından savaş meydanında okunan manzum bir eserdir.

Gita'nın bize verdiği evrensel ileti, kendi korkularımızla er ya da geç yüzleşmemiz gerektiği; korkunun, şiddetin dışımızdan değil de içimizden geldiği ve aslında içimizde yaşadığı ve bunları başkalarında ve eylemlerde düşündüğümüzüdür. İnsan olmak öncelikle içimizde ortaya çıkan bir olgudur, eğer bu bir sanatsa bunu öncelikle içinde gerçekleştirebilen gerçek bir sanatçıdır. İnsanoğlu hep başkalarının değişmesini ya da dünyanın kendisinin değişmesini bekler.

Ne var ki, kişi önce kendini değiştirse ve dönüştürse zaten herkes ve her şey dönüşecek ve değişecektir, dünyayı değiştirmeye zaten gerek kalmayacaktır. Nitekim Krişna'nın kendisi değişmiş ve tanrı Vişnu'nun bir *avata*r¹ olmuştur. Değişim ve dönüşüm toplumlar halinde değil, ancak bireysel olur, hiç kimse toplumların değişmesini beklememelidir. İnsanoğlu içindeki korkuları yenebildiği takdirde, büyük bir utku kazanmış olur, esas savaş budur.

Dünya siyasetine ve kültürüne yön veren öteki büyük din İslamiyet'in de çok fazla sayıda taraftarı vardır. Doğum yeri olan Arabistan adı, eski bir devlet olan *Nabati* devletinin yerine 105 yılında kurulmuş bir Roma eyletinden geliyor. O sıralarda ülkede Hristiyanlık, Yahudilik ve bunların mezhepleri de yaygındır. Ekonomik anlamda egemen olan ticaret kapitalizmi, içinde çok çeşitli kabile toplumlarını barındıran bir kent uygarlığı kurmuştur. Bu kabilelerin her birinin taştan tanrıları vardır ve bu tanrılar arasında *Allah* adlı çok özel bir tanrı özellikle dikkati çeker.

O zamanlar baskın basanıdır misali, kabileler arasında süregelen her türlü çatışma aslında ticareti tehdit etmektedir ve kabileler düzensiz, örgütsüz bir yaşam tarzından şikâyetçidir, Mekke'nin ileri gelen aristokrat aileleri bile buna bir çare bulamaz. Buna engel olacak, sosyal, hukuksal ve ekonomik anlamda düzgün işleyen bir devlet kendini dayatmaktadır.

571'de Mekke'de doğan Muhammed peygamber iki aylıkken babasını yitirir, kendisini amcası büyütür, onu kervanlarının yanına katar ve burada

1 Avatar: Tanrı'nın dünyaya bir başka kişilikle gelmesi inancı. (Ç.N.)

ticaret hayatını öğrenir. Çocukluğu ve gençliği acılar içinde geçer. Ticaret amacıyla pek çok yer gezdiği için buralarda Yahudilerle ve Hıristiyanlarla tanışma ve onlarla sohbet etme olanağı bulur. Tanrı kavramına ilişkin ilk bilgileri ona *Bahira* adlı Hıristiyan bir rahibin verdiği söylenir. Kırk yaşına doğru, kendisine ilahi esinler geldiğini, Cebrail’le görüştüğünü öne sürer ve sık sık Hira Dağı’na giderek inzivaya çekilir, bu durum onda epeyce ruhsal bunalıma yol açar.

Eşine ve dar çevresine kendisine peygamberlik görevi verildiğini söyler, zaten bu kesimden başkası onu ciddiye almadığı gibi alay konusu da olur, “cin çarptığı” söylenir.

Onun tek tanrı inancına dayalı düşünceleri Arap paganizmine açıkça saldırıdır ve doğaldır ki destek bulamaz, tam tersi tepki çeker. Baskılara dayanamayınca, yandaşlarıyla birlikte Mekke’den Medine’ye hicret etmek zorunda kalır. Burada başarıya erişir ve iyi bir devlet örgütleyicisi olur. Kureyşlilerin ve aristokrasinin hayali gerçekleşmektedir.

Peygamber iyi bir stratejist ve lider konumuna yükselir, nerede uzlaşacağını iyi bilir, bu sayede hasımlarını bile yanına çekmesini bilir, çünkü kabile ve klan plütokrasisini sarsacak söylemleri ezilen sınıfların kulağına çok hoş gelmektedir. Geçmişten gelen pek çok geleneği, Mekke’deki tapınağın etrafında serpilip gelişen pek çok inancı da harmanlayarak ibadeti örgütler ve ilk camiye yapar.

Kimi zaman sertlikle kimi zaman şefkatle yaklaşarak ayetlerini insanlara bildiren Muhammed, iyi bir stratejist, iyi bir milliyetçi ve iyi bir devlet adamı olarak her türlü durum için kullandığı manevra yeteneği sayesinde bu kabile örgütlenmesini savaşlarla da olsa yayar. 632 yılında öldüğünde arkasında birleşmiş bir Arabistan vardır.

Muhammed’in Kutsal Kitap hakkında sahip olduğu bilgiler sayesinde önceki inançlardan epeyce beslediği İslam, insanların Tanrı’ya kayıtsız koşulsuz, mutlak olarak inanmalarını öngörür. Zaten köken olarak da “Teslimiyet” sözcüğünden gelir ve öteki kutsal kitapların aksine günlük yaşamı, hukuku, ekonomiyi, cinsel hayatı belirleyen bir dolu kuralı kapsar. Yanı sıra, kuramsal bazı şartları da vardır. Buna karşılık Hıristiyanlıkta olduğu gibi bir ruhban sınıfı yoktur, ne var ki bazı dinsel konulardaki uygulama zorluklarının ortaya çıkması, *Kadı*, *Müftü* ve *İmam* gibi görüşlerine başvurulanan birer danışman niteliğindeki görevlilerin de varlığını zorunlu kılmıştır.

En kusursuz ve tamamlayıcı dini getirdiğini öne süren Muhammed, kendisine insanüstü nitelikler yüklenmesine karşı çıkmış ve keramet sahibi olarak görülmemesini istemiştir, onun da öteki ölümlülerden farkı yoktur. Ne ki, onu kendilerine kusursuz bir model olarak alan Müslümanlar onun dile getirdiği görüşlerini, konuşmalarını, tutumlarını *Hadis* adı altında toplamışlardır. Gerçek sayısının bugün tam olarak bilinemediği ve haklarında sahih mi değil mi tartışmasının halen sürdüğü bu hadisler birer başvuru kaynağı olarak hayatın her yönüne ışık tutar.

Muhammed'in ölümünden sonra Dört Halife dönemi, Emevi ve Abbasi devletleri deneyimi yaşayan İslam 9. ve 11. Yüzyıllar arası en parlak dönemini yaşar. Öyle ki, Hıristiyanlığın en karanlık çağlarında Arap filozoflarınca Yunancadan yapılmış olan Tıp, Felsefe, Mantık, Astronomi, Matematik vs. konularındaki çok önemli çeviriler, Haçlı Seferleri yoluyla Avrupa'ya taşınacak ve Rönesans'ı hazırlayacaktır. İslam'ın bu sözü edilen yüzyıllardaki *Mutezile* akımı özel olarak incelenmeyi gerektirir.

Milyarlarca kişilik kitleleri peşinden sürüklemeye devam eden Hinduizm ve İslâm, bugün dünya siyasasını ve kültürünü etkilemeye de devam ediyor.

Bülent Uluçer
İstanbul, Haziran 2011

İngilizceden Türkçeye çeviri yaparken başvuru kaynaklar:

Kuran-Kerim Meali, Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 2006.

Bhagavad Gita, Tanrının Şarkısı, Almancadan çeviri Ömer Cemal Güngören, Yol Yayınları, İstanbul, Ekim 2001.

ÖNSÖZ

Bhagavad Gita, Hint destanı Mahabharata'nın en iyi bilinen kitabıdır. İslam yanlılarına kılavuzluk eden Kuran ise, İslam'ın kitabı, Tanrı'nın sözüdür, Kitap'dır.

İlk bölüm, her iki inanç arasındaki benzerliklere değinmekle birlikte ortak konulara yoğunlaşıyor ve metin boyunca, değişik kutsal yazılardan alınma dizeler tarafından aydınlatılıyor.

Pek çok ermiş, bilge, usta ve yazar iki inancın çevresinde dönen konuları yorumlamaya çalışmış. Kabir ve sufi düşünür Mevlana bunların en önemlileri. Sih dininin kurucusu Guru Nanak, iki büyük din olan Hinduizm ve İslam arasında bir orta yol bulmaya çalışmış ve yeni bir düzenin tarifini yapmışsa da, bu düzen de her iki inancın ortak konularına bağlı kalmıştır.

Kabir'in şu alıntısı, insanlığın içine düştüğü uyumsuzluğa ve onun inaklara olan boş bağlılığına işaret ediyor: *"Tüm dünya, çok kötü bir yanlışmanın içinde debelenip duruyor. Biri Veda üzerine yemin ederken, öteki Kuran üzerine yemin ediyor. Biri Cennet'ten söz ediyor, öteki Cehennem'den. Her iki yol arasında gerçekten hiç bir fark yok"*

Kitabın ikinci bölümde, her iki dini kitabın temel özelliklerinin daha derinine inmiş ve özelde Kuran'dan, İslam'ın neden yanlış anlaşıldığını okuyucunun daha iyi anlamasını sağlayan dizelere yer vermiş. Tabi ki Kuran tarihi boyunca, onu kendi gündemleri için yorumlayan insanlar çıkmıştır. Bu çeviri, sözcüklerin nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin seçim yapmamıza yardım ediyor.

Gita ve Kuran, birbirinden ayrılan inançlar arasındaki ilişkileri inceleyen bir kitabın ilginç bir örneğidir. Pandit Sunderlal tarafından yazılmış ve

Said Asadullah tarafından çevrilmiş olan bu kitap, Hinduizm’le İslam’ın yan-
yana yapılmış bir karşılaştırmasını sunuyor bize. Tüm dinlerdeki insanlığın
temel konuları, dünya insanlarını bölmesi gereken değil, birleştirmesi gere-
ken önde gelen konulardır.

Bob Gibbons
Siân Pritchard-Jones
Katmandu 2004

BHAGAVAD GİTA VE KURANI KERİM

Dünyanın yaradılışından beri veya her durumda insanoğlu bu gezen üzerinde hayatına başladığından beri, insan yüreği kâh bencillğe kâh başkalarının iyiliğine doğru yönelip durmuştur. İyi ve kötü, günah ve erdem birbirine zıt bu eğilimler yardımıyla bilinebilir. Hiç kimse bu çelişki-den muaf değildir. İşte bu sonu olmayan gerilimdir ki, insanoğlunun karşı karşıya kaldığı en büyük çelişkidir. İnsanın kendi zihninden bencilliği veya kötülüğü söküp atmadaki yetersizliği, onu kötülüğe doğru aşağılayıcı bir boyun eğişe sürükler, kötülükten daha büyüğünü doğurur, insanın bunu zihninden uzaklaştırması, zihin üzerindeki soylu bir utkusudur. O noktada o utku soylu bir utkudur, çünkü orada insanlığın iyiliği bulunur ve böylelikle dünyada barışa ve ilerlemeye giden yol açılır. Yenilgiyse küçültücüdür, çünkü insanı acı bir ızdırabın içine çeker ve sonuçta onu her anlamda büyük dertlere sürükler, ne de olsa bedeninin organları gibi insanların her biri de ötekine bağımlı. O kadar ki, iyiyi kötünden ayırt etmek olanaksız. Bunların hepsi birlikte bir aileyi oluşturur ve bu yüzden de karşılıklı sevgilerinin, şefkatlerinin ve iyi niyetlerinin temelini yakın ilgilerine dayandırmaları gerekir. Ayrıca, üyeleri arasındaki hoşnutsuzluğun ve kinin en küçük göstergesinin, bir bütün olarak aile için mahvedici olduğunun kanıtlanması zorunludur. İnsanoğlu kendi iyiliğinin başkalarının iyiliğinde yattığı ve birine verilmiş zararın kendisine de verilmiş olduğu gerçeğini veya hayat olgusunu öyle takdir eder ki, içinde ona karşı üstünlük kurmaya çalışan kötülüğü alt etmede başarılı olur.

İnsan bu gerçeğin bir kez ayırıcına varıp onun üzerinde eyleme girişti mi, içindeki biriciklik duygusu yavaş yavaş azalır ve bütünlük duygusu çoğalır, etki alanını aşama aşama genişleterek yalnızca küçük köyünü, kasabasını veya kentini, ülkesini değil, ama tüm yeryüzünü içine alır. Kendi

iyiliğinin başkalarının iyiliğinde yattığını duyumsamaya başlar ve kendi acılarını başkalarının acılarında okur. Bu yüzden gerçek dirlik ve mutluluk, bu gerçeğin tek bir kişi ve sonra dünyadaki tüm insanlar tarafından ayırılma varmasında bulunur.

Ne ki, bu özelliğin gerçekleşmesi hiç bir biçimde kolay değildir, özellikle de bireysel uluslar için. İşte o yüzden insanlık kendine karşı bölünmüş durumdadır. İnsanlar arasındaki ayrımcılığın veya kamplaşmanın verdiği zevk ne kadar büyükse, toplumların ruhundaki hastalığın verdiği zarar da o derece büyüktür. Çekişmeler hüznü ve kederi besler. Tek sözcükle anlatmak gerekirse, dünyanın her yanında tanık olduğumuz didişmeler insanın zihnindeki iç çelişkilerin bir sonucundan veya bir yansımasından başka bir şey değildir.

İnsanlık tarihinde bu kavgaya bir son vermeye ve insana az önce yuvarıda sözü geçen gerçeği benimsetmeye yönelik en büyük çaba, Dharma veya Din tarafından yerine getirilmiştir. ‘Dharma’ deyiimi, Sanskrit kökenli ‘birarada tutmak’ anlamına gelen ‘Dhr’ kökünden gelir. Toplumu birarada tutan veya bölünmeyi önleyen her şey Dharmadır. Bu, sözcüğü yüklenen bir başka çağrışımdır. Gerçekte, Mahabarata’da şöyle der:

“Dharma terimi, birarada tutmak anlamına gelen ‘Dhr’la ilgilidir. Bunun nedeni, insanların birlikte yaşadığı Dharmadır. O halde, insanları birarada tutan her ne varsa Dharmadır. Dharma her şeyin iyiliği demektir. Bir şey bir başka şeye yarar getiriyorsa, o Dharmadır. Dharma, her yaşayan nesneyi zarar görmekten korumaya ayarlıdır. Hiç bir şeye zarar getirmeyen her eylemin kendisi Dharmadır. Her şeyin hep iyiliğini arzulayan kişi, kendini her şeye iyilik yapmaya gönülden adanmış birisidir. Ey Jajile! Dharma’nın ne olduğunu bilir.”

Din’in anlamı ‘Yol’ demektir. Her şeyin iyiliğine götüren yol, gerçek yol veya dindir. Kuran der ki:

“İşte şu sizin ümmetiniz, bir tek ümmettir. Ben de Rabbinizim. O halde bana ibadet edin;

İşlerini aralarında parçaladılar. Hepsi Bize dönecekler. (21:92-93)”

Bir gün Peygambere sordular: “İnanç nedir?” diye, yanıtı şu oldu: “Sabretmek ve başkalarına iyilik yapmak”. (İmam Ahmet Bin Hanbel)

Bir keresinde de İslam peygamberi:

“Birisi ‘Mümin’ veya inançlı kişi olmayı arzu ediyorsa, komşusuna iyilik yapmalı ve Müslüman olmayı arzu ediyorsa, kendisi için iyi olduğunu düşündüğü şeyi başkalarına da yapmalı.” diye konuştu. (Tirmizi)

Peygamberin bir de şöyle bir sözü vardır:

“Tüm insanlık Tanrı'nın ailesidir ve Tanrı'nın en sevdiği, ailesine en büyük iyiliği yapandır.” (Bhaihacı- Kitabul İman)

Sanskritçedeki '*Panthi Marg*' veya 'Marg Yolu' veya Japonca ve Çince-deki 'tu' veya 'du' veya Arapçadaki 'mezhep' veya İngilizcedeki 'din'in hep aynı anlamı vardır, yani “her şeyi birarada tutan”. Bu yüzden dinin birinci işlevi insanlığı iç çekişmelerden ve kavgalardan korumak, tek bir aile olarak birarada tutmak ve ona ortak bir yaşama –herkes için iyilik dolu bir yaşama götüren yolu göstermektir. Onun temsil ettiği bu tür iyi yaşam yolu veya ilkesi, iyilik yaşamına götüren tek yol, tüm dinlerin kurucularının çağlar boyu kesintisiz desteklemiş olduğu bir yaşam tarzı olarak evrensel açıdan her yerde tanınan bir düşünceden başka bir şey değildir.

İnsanı bu düz yol üzerinde tutmak için tüm dinler tek bir Yüce Tanrı'ya inanmayı emretmişlerdir. Bu geniş evreni denetleyen ve onu birarada tutan ve her şeyin içinde devindiği bir varlık mutlaka olmalıdır. Güneş ışıkları ve sıcaklığı gezegenimize ve ötesine varırken bile, her şeyin kökeninin ve tüm görünmez güçlerin doğduğu bir kaynak mutlaka olmalıdır. Her din bu varlığın - buna ister Tanrı ister İswara deyin - insanın sınırlı anlağının ve anlayışının ötesinde olduğunu kabul etmiştir. Aynı zamanda, peygamberler, ermişler (*veli*) veya *rişiler*, dünyasal çerçevelerinin dışına çıkmayı ve bu Sonsuz Varlık'a bir an bakmayı hedeflemişlerdir. Evren'in bir Yaradanı olduğunu savlamayan Budacılık türü dinler bile, şu veya bu biçimde aşkın bir varlığın olduğunu kabul etmekle birlikte - *Purna Atma* veya *Sarva Atma*, “Kusursuz Öz” veya *Parama Atma*, “İlk Öz”, insanın kusursuzluğa erişmek için çabalamasının onun görevi olduğunu öne sürer ve bunun yolunun uygun yaşamaktan ve dayanışma duygusundan geçtiğini vurgular. Kısacası, bu Varlık'ın adı her ne olursa olsun -*Bhagawan*, *İswara*, *Parama Atma*, *Khuda*, *Allah* veya *Tanrı*, dinin özü, her şeye hayat ve besin veren ona Yüce Varlık olarak inanmakta ve bu temelde birbirimizle kardeşçe bağlar kurmakta yatar.

Hiç kuşkusuz dünyanın büyük dinleri bu düz yol üzerinde milyonlarca insanı binlerce yıl etkileyerek, onların ruhlarına barışı ve mutluluğu getirmiştir. Gerçekte, insanların yüreklerini bağlayabilecek dinden daha etkili bir güç yoktur.

Günümüzde insanları arasında yüzlerce inanç hüküm sürmekte. Bunlardan en büyük inanlısı olanlar altı tanedir - Hinduizm, Judaizm, Zerdüştlük, Budacılık, Hristiyanlık ve Müslümanlık. Araştırmaların ortaya koyduğuna göre en eskisi Hinduizm, en sonuncusu da İslam'dır. Hinduizm

tarafatları neredeyse tümden Hindistan'la sınırlıdır. Bunun ardından en büyük sayıya Hristiyanlık, en küçük sayıya da Zerdtlk sahip. İslam aaı yukarı 1350 yıl önce ortaya çıkmıştır. İnanlılarının sayısı 300 milyondur. Bu altı büyük dinin de kendi Kitapları vardır – Hinduların Rig Veda'sı, Yahudilerin Tevrat'ı (Eski Ahit), İranilerin Avesta'sı, Budacıların Tripatika'sı, Hristiyanların İncil'i (Yeni Ahit) ve Müslümanların Kuran'ı.

Çeşitli kutsal kitaplara ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma yaptığımızda, her biri tarafından temsil edilen gerçeğin her durumda aynı olduğunun ayırımına varırız. Burada anlatılan bazı öykülerin, ifadelerin ve parçaların hatırı sayılır bir bölümü okuyucunun zihninde bir başka yaratıcının varlığını gösterir gibidir, bu yazılar tek ortak bir kaynaktan çıkmış gibi bir izlenim taşır. Gerçekten de tek ve aynı ağaç gövdesinden çıkan geniş dallar gibi görünür. Her biri kendi yerinde ve zamanındadır ve gerçeğin arayışı içindeki bitkin yolcularına serin bir gölgelik oluşturmakla birlikte, pek çok üzüntülü yüreğe avuntu ve barış sunar.

Yukarıda sözü geçen altı kitaptan Rig Veda birinci, Kuran sonuncudur. Kuran'ın bölümlerinden birinin başlığı "Işık" adını taısa da, Tanrı'nın ve Onun Mutlak Gücünü öven bir bölümü, akıllara Rig Veda'da İswara'yı öven benzer ilahileri getirmekte.

Kuran, Tanrı'ya Yüce Varlık adını verir. Rig Veda'da İswara'nın verilen adlardan biri de "İla"dır, kökü "İl" dir ve anlamı da "vmek" veya "apınmak"tır. 'Sukta Rig Veda'nın bütünü, "İla'ya bir yakarıtır. Yaklaşık 6000 yıl önce Sumercedeki "El", Tanrı'yı karşılayan bir sözcüktü. Sumer kenti olarak bilinen Babil, gerçekte "Bab-El" veya "Tanrı'nın Kapısı"ydı. Bu terim, Yahudilerin Tevrat'ında ve İranilerin Avesta'sında bir kaç yerde kullanılmıştır. İsa armığa gerildiğinde ağzından çıkan sözler, "Elai" "Elai" "Ey Tanrım" "Tanrım" dı. Mevlana Ebul Kelam, Kuran Tercümesi'nde (*Tarjiman-Al Quran*) Tanrı'ya İbrani, Süryani ve Keldani dillerinde, Tanrı'ya değişik tarzda bu terimle seslenildiğini göstermiştir. Bilinen deyi "İliha" veya "İloh"tur. Bu kadar basit, Rig Veda zamanlarından günümüze Allah sözcüğü, u veya bu tarzda Tanrı'ya uygulanarak gelmiştir.

Bunun gibi Kuran'daki "Rab", Rig Veda'nın "Rai"sidir. Kuran'ın ilk ayetinde "*İhdinassıratal-mstekıym*" veya "Bize doğru yolu göster", Rig Veda'daki "*Agne Naya Supatha*" ile birebir benzerlik gösterir. Kuran'daki "*vahdehu l erike leh*", "O Tek'dir, ortağı da yoktur" teki Kitaplarda da görülebilen bir benzerliktir. "*La ilahe illallah*", "O'ndan başka Allah yoktur", Avesta'daki "*Nist Yazdan magar Yazdan*"la benzeşim gösterir. Biri, tekinin

birebir çevirisidir. “Bismillahirrahmanirrahim” sözü Kuran’da 113 kez geçer. Anlamı, “Esirgeyen, bağışlayan Allah’ın adıyla başlarım” Tıpkı Zerdüştilerin, okumaya “Ba nâmey Yazdan Bak hshish Gardâdâr” diyerek başlamaları gibi. İkisi de aynı anlamı taşır.

Şimdi dinlerin büyük kurucularının atalarıyla ve kendilerinden sonra geleceklerle ilgili neler söylediğini bir görelim. İfade tarzlarına dikkatlice bakacak olursak, her din tarafından ortaya konulmuş gerçeği onaylayan açık ve yalın sözcükler kullandıklarını görürüz. Gariptir ki, bu noktada onların sözleri ihmal edilmiştir. Birkaç örnek verelim:

Sri Krişna Gita’da der ki:

“Kendilerini nasıl sunarlarsa

Onları öylece kabul ederim

Arcuna, pek çok kimse bana uyar

Her yerde yolumdan gelenler var.” (4:11)

Zerdüş der ki:

“Geçmişte bildirilmiş dinleri tanıyoruz. Onların tümü insanlığı hayatta iyiliğe yöneltmiştir.” (Yesna, 16:3)

Çinlilerin büyükçe bir bölümü, Buda’ya Çinli Lao Tzu ve Konfüçyüs kadar eşit bir saygı beslerler. Bunların ikisi de Çin’deki iki büyük dinin kurucusudur. Konfüçyüs: “Ben geçmişte ne yapılmışsa onu buyuruyorum, yeni hiç bir şey keşfetmiyorum” demiştir.

Buda ise: “Benden önce pek çok Buda gelmiş ve benden sonra da pek çok Buda gelecektir. Ben yalnızca geçmişin ışığını saçıyorum” demiştir.

Budacılık ve Cainizm taraftarları, “başından beri bir dizi Buda’nın ve Tirthamkara’nın (kılavuz) gerçeğin tek ve bir benzer yolunu göstermek üzere dünyaya gelmiş olduğuna ve benzer kılavuzların daha sonra da geleceğine inanırlar.”

Torah (Eski Ahit) der ki:

“Söylenbilir olanla ilgili değişik bir şey var mı: Buradaki Lo yeni bir şey. Onların tümü çağlardan beridir orada.....dünyada yeni olan bir şey yok.”²

İsa demiştir ki: “Sanmayın ki ben şeriatı (Musa’nın şeriatını) yahut peygamberleri yıkmaya geldim, ben yıkmaya değil, fakat tamam etmeye geldim.” (Matta, 4:17)

2 Uygun bir referans olmadığı için özgün metin yok. O yüzden buradaki çalışmada Hintçeden İngilizceye çeviri yapılmıştır.

Kutsal Kitaplardan alınma bunun gibi çok örnek vardır. Bir şairin dediği gibi

Fark yalnızca isimdedir!

Gerçekte her şey tek ve aynıdır, ey dostlarım!

Dalga'nın içindeki duru suda bile,

Tek fark baloncuğun üzerindeki pırıltıdadır.

II

Yukarıdaki bölümde dinlerin tekliğini tartıştık. Bu bölümdeyse, Hinduizm'in ve İslam'ın iyi bilinen kutsal kitaplarını, yani Gita'yı ve Kuran'ı ele almayı düşünüyoruz. Bu iki büyük dinin inanlılarıdır ki, Hindistan nüfusunun büyükçe bir kısmını oluşturur. Gita yazılmış ve Hinduizm'in kutsal kitapları arasında bir yeri de olsa, Gita'yla ilgili bölümde vurgulayacağız. Aynı şekilde, Kuran'la ilgili bölümde onun nerede, ne zaman ve hangi koşullar altında insanlar arasında yayılmaya başladığına değineceğiz. Gita, her yerde de bilindiği gibi, Hindu inancının özünü oluşturur. Her iki kitap da açık bir zihinle ele alındığında, herhangi bir tercihi göz önüne almadan anlaşılacaktır ki, bunların bildirdiği temel gerçek kesinlikle tek ve birdir. Kuran'ın Arabistan'da ve Gita'nın da Hindistan'da yazılmaya başladığı koşullar az ya da çok birbirine koşuttur. Hindistan'daki Mahabharata savaşı, aynı ailenin üyeleri olan *Pandavalar* ve *Kauravalar* arasında geçmiştir. Her iki tarafta da kardeşler, bacanaklar ve amcalar birbiri içinde karışmıştır.

Benzer biçimde, Kuran'ın yayılmaya başladığı dönemdeki mücadele aynı kabilenin – Kureyş'in önde gelen Arap kabilesi - aynı üyeleri arasındaki bir savaşı. *Kureyş* ile *Kaurava* arasında yalnızca kökenbilimsel bir benzeşim değil, aynı zamanda tarihsel bir benzerlik de vardır. *Kureyş* ve *Kaurava* adları, İran edebiyatında geçer. İran'ın büyük krallarından birinin adı *Kuruş*'dur ve İngilizceye *Cyrus* olarak geçmiştir. İranlılar bunu hem *Kuruş* hem de *Kuru* diye söyler. İbrani edebiyatında bu ad *Kureyş* olarak geçer. *Pandavaların* ve *Kauravaların* önderlerinden birinin adı *Kuru*'dur. *Kaurava* sözcüğü *Kuru*'dan doğmuştur. Mahabharata'daki *Kaurava* ve *Kuru*, İranlıların *Kuruş* veya *Kuru*'su ve Arabistan'ın *Kureyş*'inin hep aynı ve bir kökten geliyor olması tarihsel bir gerçektir.

Tıpkı *Kauravaların* *Pandavalara* her türlü eziyeti ve acıyı çektirmesi, mallarına mülklerine el koyması, yerlerinden yurtlarından etmesi, evlerini yakıp yıkması, eşyalarını ateşe vermesi ve zehirlemeye çalışması gibi,

Mekke'nin Kureyş kabilesi de benzer kötülükleri yapmış, Muhammed ve onun arkadaşları ve akrabaları onları dine çağırarak, önceki putperestliklerini de önemsemeden tüm Evren'in tek Tanrısı'na inanmak demek olan İslam'a davet etmişlerdir. Dört yüz yıl boyunca Mekke eski bir tapınağın merkeziydi. Kureyşliler, ona bağlı din adamları veya *Pandyalar*dı. Peygamber Muhammed'in hasımları 13 yıl boyunca onu doğduğu köyü terk edip Medine'ye doğru yola düzülmesi konusunda hep sıkıştırmışlardır. Mekke'yi daha önce terk etmiş olan ve sığınacak bir yer arayan müslümanlar, yavaş yavaş Medine'de bir araya gelmişlerdi. Sayıca yüksek bir Medineli topluluk Muhammed'e biat ederek, onun safına katılınca Mekke'deki Kureyşliler öfkeden küplere bindi ve Muhammed'i taciz etmeye, Mekke'de kalmış olan müslümanlara yaptıkları eziyetleri arttırmaya başladı. Aynı anda da büyükçe bir güç oradaki müslümanların kökünü kazımak amacıyla Medine bölgesini istila etmişti. O güne dek İslam'da düşmana bile silah kullanmak yasaklıydı. İslam'ın bu ilk on üç yılı boyunca gelen ayetleri zalimlere karşı hep sabrı ve tahammülü, kötülüğe karşı iyiliği telkin etmiştir.

"İyilikle kötülük birarada olmaz! Kötülüğü en güzel tavırla sav! O zaman görürsün ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sınımsız bir dost gibi oluvermiştir. Böyle bir tavra, sabredenlerden başkası ulaştırılmaz. Böyle bir tavra büyük nasip sahibinden başkası ulaştırılmaz. Eğer şeytandan gelen kötü bir dürtü seni dürtecek olursa, hemen Allaha sığın! Çünkü en iyi işiten Odur, en iyi bilen O." (K. 41: 34-36)

"En güzel olan neyse onunla sav kötülüğü. Onların nasıl nitelendirme yaptıklarını biz daha iyi biliriz. Ve de ki, Rabbim, şeytanların dürtüklemelerinden sana sığınırım! Onların başıma üşüşmelerinden de sana sığınırım Rabbim!" (K. 23: 96-98)

Kureyşliler Medine bölgesini istila ettiklerinde, ilk kez nefsi müdafaa amaçlı olarak kılıca davranma emri Kuran tarafından aşağıdaki sözlerle verilmiştir:

"Kendilerine savaş açılanlara savaşma izni verilmiştir. Çünkü onlar zulme uğratıldılar. Allah onlara yardıma elbette kadir. Onlar sırf, Rabbimiz Allah'tır dedikleri için yurtlarından haksız yere çıkarıldılar. Eğer Allah'ın, insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah'ın adı çokça anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler her halde yerle edilirdi. Allah kendisine yardım edene elbette yardım eder. Allah elbette Kavi, Aziz'dir. Onlar o kişilerdir ki, eğer kendilerini yeryüzünde imkân ve güç sahibi yapsak namazı/duayı yerine getirirler, iyiliğe özendirirler, kötülükten sakındırırlar. Tüm iş ve oluşlar Allaha varır." (K. 22:39-41)

Gita, Kauravalara “atatayinah” veya Dharma’yı terk edenler der (Gita 1: 36). Manusmṛti ve öteki kitaplarda bunlar kundakçı, zehirleyici, katil ve yağmacı ve taşkınlıklar yapan ve ölüm cezasına çarptırılan kişiler olarak nitelenir. Manusmṛti’nin komutu şöyledir: “Atatayinah’ı gördüğün yerde öldür”.

Kuran’daki “Kâfir” sözcüğü, müslümanlara çeşitli zulümler yapan Mekke’deki Kureyşliler anlamına gelir. Yanı sıra birebir anlamı, “nankör”dür. Kuran, Mekkeli bu kâfirlerle savaşmak için üç neden öne sürer.

İlk neden, bu kâfirlerin İslam’la kucaklaşmış olanlara uyguladığını eziyettir (4: 75). İkinci neden, kâfirlerin inançlı olanları salt putlara tapınmayı yadsıyıp, alemlerin Rab’binden başkasına tapınmamaları nedeniyle yurtlarından sürmeleridir. Üçüncü nedense, kâfirlerin iman edenleri artık Medine’den bile sürmeye yeltenmeleridir. (K. 22: 40-42).

Bu bağlantıda dikkati çeken nokta, daha önce değinildiği gibi, Arapların karşıt taraflarında aynı ailelerin her iki tarafından birbirine karışmış üyelerinin var olmasıdır – erkek kardeşler, hem anne hem baba tarafından amcalar, kayınbiraderler, kayınpederler. Arcuna, kendi insanına saldırma düşüncesinden irkilip savaşa katılmayı yadsımış da olsa, öte yanda kayda değer sayıda bir müslüman topluluk kendi hısım akrabasına karşı savaşmaya gönüllüdür. Sri Krişna (Krishna), Arcuna’yı çekinmemesi konusunda uyarır, der ki:

“Erkekliğe de sığmaz yılgınlık

Boyun eğme böyle, kendini bırakma

Sana hiç yakışmıyor pısrıklık

Kendine gel yürekli yiğidim, kalk! (G. 2: 3)

Kuran, peygamberin yanındaki inanlıların mücadele etme gönülsüzlüğüne ve çekinserliğine dikkat çekerek şöyle der:

“Hoşunuza gitmemekle birlikte, savaş üzerinize yazılmıştır. Bir şey sizin için hayırlı olduğu halde siz ondan tiksinebilirsiniz. Ve bir şey sizin için şer olduğu halde siz onu sevebilirsiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” (K. 2: 216)

Krişna da şöyle söyler Arcuna’ya:

“Savaşta ölürsen göğe uçarsın

Kazanırsan güzel güzel yaşarsın

Bunun için kalk ayağa Arjuna

Hazır ol kıyasıya çarpışmaya (G. 2: 37)

Kuran'sa Peygamber'in takipçilerine şunları söyler:

"İğreti hayatı ahiret hayatı karşılığında satanlar, Allah yolunda çarpışsınlar. Allah yolunda çarpışıp da öldürülen yahut galip gelene biz, yakında, büyük bir ödül veracağız." (K. 4: 74)

Dharma veya *Nyaya* uğruna dövüşmeye, *Dharma Yuddha* veya *Dharma* için savaş denir. Kuran'da dini ya da adaleti savunmak için savaşılmaya '*Katale Fi Sabilüllah*' veya Allah yolunda savaşmak denmiştir. Bu öyle olmuştur ki, her iki durumda da utku, *Dharma* için savaşanların olmuştur ve her iki durumda da savaş, Gerçek'in amacını ortaya koyma yoludur.

Şimdiye dek, Gita'yı ve Kuran'ı öğretmeninin nasıl da birbirine benzer olduğunu göstermiş olduk. Şimdi de her ikisinin ortaya koymuş olduğu kuralların ayniliğini görelim. Aşağıda, iki dinin de temel birliğini kurmak amacıyla sırasıyla Hinduizm ve İslam'da muteber olan Gita, Kuran ve başka çalışmalar olmak üzere birkaç örneğe ve bazı velilerin, resullerin, bektaşilerin ve sufilerin sözlerine ve yazılarına veriyoruz.

Önce, *İswara* veya Allah kavramına değineceğiz. Gita ve Kuran tam olarak Tanrı'nın görüntüsünü sunar. *İswara*, Gita tarafından Işıkların Işığı ve Ay'ın ve Güneş'in Işığı diye nitelenir (G. 13: 18) Kuran, Allah'a Nurların Nuru (K. 24: 35) ve yerlerin ve göklerin Nuru (K. 24: 35) der.

Gita'ya göre *İswara* insanların karanlıktan ışığa çıkarır (G. 10: 11). Bunun gibi Kuran da Allah'tan insanları karanlıktan ışığa çıkaran olarak söz eder. Upanişadlarda sık sık yinelenen dua "*Bizi karanlıklardan ışığa çıkart*"dır. Peygamberin en bilinen duasıysa "*Allahım! nurunu ver bana*"

Gita'da, *İswara*dan yüzü her yönde görülebilir olan (*Visvato Mukham*) diye söz edilir ve Kuran'da da (K. 2: 115): *"..O halde nereye dönerseniz orada Allah'ın yüzü vardır."* der. Gita, *İswara*'ya "*Koca evrenin ulu Tanrısı*" derken, Kuran da Allah'a "*Alemlerin Rabbi*" der (K. 1: 2).

Gita, *İswara*'ya *satya* (17: 23) ve Kuran da Allah'a *el Hak* (22: 62) demektedir ki her ikisinin de anlamı "Gerçek"tir. Gita, *İswara*'yla ilgili "*Eşi benzeri yoktur*" (11: 43) derken, Kuran da aynı şeyi söyler: "*Hiç kimse O'nun dengi ve benzeri olmamıştır, olamaz.*" Yajurveda Swetasvara Upanişad'ta Tanrı "*Eşi menendi olmayan, en üst Varlık*" olarak betimlenmiştir.

Gita der ki: "*Görünen tüm bu varlıkların kökü....bana dayanır hepsi*" (9: 4, 11: 33) Aynısı İsa Upanişad'ta söylenir: "*Bu dünyada var olan her şey İswara tarafından kuşatılmıştır.*" Kuran da der ki: "*Allah Muhit'tir, her şeyi çepeçevre kuşatmıştır.*" (K. 41: 54).

Gita, İswara'yla ilgili tüm canlı varlıkların başlangıcı, ortası ve bitişi (10: 20) olduğunu öne sürer. İsa Upanişad ve Yajurveda der ki: “O hem yürür hem yürümez, hem yakındır hem uzaktır, her şeyin hem içindedir hem dışındadır” Kuran’da Allah’le ilgili olarak “Evvel’dir O, başlangıcı yoktur; Ahir’dir O, sonu yoktur; Zahir’dir O, her şeyde belirir; Bâtın’dır O, gözlerden gizlenmiştir. Her şeyi en güzel biçimde bilendir O.” (K. 57: 3) der.

Gita, İswara'ya Akşara, yani asla yok edilemez; geri kalan her şeye ise Ksara, yani yok edilebilir der (G. 15: 16). Ve Kuran Allah’tan şöyle söz eder: “Yeryüzünde bulunan herkes yok olacaktır. Sadece o bağış ve celal sahibi Rabbinin yüzü kalacaktır.” (K. 55: 26-27)

Gita, İswara’dan “Acintya” veya “Bilgeliğin ötesi” (G. 2: 23) diye, “Anirvacaniya” veya “sözcüklerin anlatmada başarısız olduğu varlık” diye söz eder. Kuran’da Allah’ı “Gözler O’nu fark edip kavrayamaz. Oysaki O, gözleri görür/bilir....) diyerek betimler. Tanrı’nın başkaca çok özelliği vardır ki, Gita, tıpkı Kuran’ın kullandığı gibi, üç aşağı beş yukarı aynı dille konuşur. Hindu ve müslüman ermişlerin Tanrı’nın özelliklerine ilişkin neler söylediğine bakacak olursak, Gita ve Kuran arasındaki benzerlik daha bir belirginleşir. Gita şöyle diyor:

“Gökyüzünde binlerce güneş birden
Parlasaydı bütün parlaklığıyla
Benzeyebilirdi bu ışık belki
Yüce varlığın aydınlığına” (G. 11: 12)

“İçinden ateş püsküren ağızlar
Yalayıp yutuyor herkesi, her şeyi
Ey Vişnu, evren ışıqla dopdolu
Işıklarınca yakıcı kavurucu” (G. 11: 30)

Ünlü İranlı şair Şems Tebrizi Allah’tan şu sözcüklerle söz ediyor:

“Ey gözlerimin, zihnimin ve ruhumun ışığı! Sensin kalbimin tahtında oturan. Işığın tıpkı milyonlarca güneşin ve ayın biraraya gelmiş ışığı gibi, sonsuzdan parıldıyor. Sensin hem hareket eden hem de sabit duran. Sen Özün ta kendisi ve onun binlerce biçimisin. Hem aşağıda hem yukarıdasın. Sen bedensin, ruhsun. Gerçek, bir ateşi yaktı ve yalanı kavuruyor. Yürekləri yakarken o ateş, benim de yüreğimi yakсын!

Mundak Upanişad'ta der ki: *"Dünyayı aydınlatan O'nun ışığıdır. Dünyayı ısıtan O'nun ısıltısıdır."*

Gita ve Kuran'ın Tanrı'yı insan anlayışının ötesinde olarak değerlendirmesi gibi, bir Sufi şair de şunları söyler: *"O, düşüncemizin ve anlayışımızın ötesindedir, zihnimizi ancak bunun sınırları içinde deneyimleyebiliriz"*

Sama Veda'nın Kena Upanişad'ında denir ki: *"Kim ki İşwara'nın bilenebilir olduğunu söyler, onu bilmiyordur. Kim ki İşwara'yı bilemeyeceğini söyler, işte o biliyordur. O'nu bildiğini iddia edenler, bilemez. O'nu yalnızca bilenler, bildiğini iddia etmeyenlerdir."*

Tanrı'nın her şeyi kuşattığı düşüncesi, bir müslüman Sufi tarafından şöyle dile getirilmiştir: *"Kâbe'de veya bir katedralde gördüğümüz, sevgideki hayal gücünün ortaya koyduğundan başka bir şey değildir."*

Gita'da sıklıkla tekrarlanan bir şey vardır ki, İşwara Kendisine tapınanların yüreğinde yaşamaktadır (18-61). Belirli yerlerde şu ifade geçer: *"İşwara, izdeşçilerinin kalbinde yatar"* (10: 11) ve *"Kim ki bana şevkle tapınır, o Benim içimde yaşar, Ben de onun"* (9: 29).

Peygamber şöyle konuşmuştur: *"İnsanın kalbi, bağışlayıcı Allah'ın, Rahman'ın oturduğu yerdir"*

Yajur Veda Satapatha Brahmana der ki: *"İşwara, insanın kalbinde (Heart) yaşar, bu yüzden ona (Hridaya) denir."*

Mevlana, genellikle 'Farsça Kuran' denilen Mesnevi'sinde şöyle yazar: *"Peygamber der ki: Allah, yerin ne altındayım ne de üstündeyim, ne göklerdeyim ne de Arş'tayım, der. Ama Ben müminlerin (Wiswasi Bhakta) veya inanan kimselerin kalbindeyim. Beni aramak isteyen, oralarda arasın, der."*

Siva Stotra: *"Ben ne Kailasa'dayım ne de Vaikuntha'da, benim bulunduğum yer gerçek izdeşçilerin kalbidir."*

Bir Sufi bu düşüncüyü aşağıdaki satırlarda çok yerinde açıklıyor:

*"O benim kalbimdedir ve kalbim de onun Elinde,
Tıpkı aynanın benim elimde olup, benim de Aynada olmam gibi."*

Başka bir Sufi de:

"Ey, unutkan olan sen! Nerelerde dolanıp duruyorsun? Bak yüreğinin derinliklerine."

O orada, sinende tuttuğun aynanın içinde."

Gita'da Tanrı'nın görünüşleri değişik yollarla anlatılır. Sri Krişna:

"Tatlı suyun tadıyım ben, Arcuna.

Güneşin ve ayın aydınlığıyım,

Vedalarda titreşen Om sesiyim.

İnsanınsa özüyüm, gücüyüm.

Toprağın hoş kokusu yum,

Ateşin sıcaklığıyım.

Tüm canlıların canıyım,

Sabredenlerin sabrıyım ben." (G. 7: 8-9)

Gita'da 'Vibhuti' denilen kavrama, Sufi gelenekte 'Mazhar', başka bir deyişle Tanrı'nın görüntüsü denir. Bir Sufi çalışması olan *Gülşeni- Raz'da* Evren'deki tün şaşırtıcı varlıklar/oluşlar Tanrı'nın bir görüntüsüdür. Gita'da 'Visva Rupam' veya 'Virat Rupam' denilen kavrama, İslami gelenekte "Şakle Muhit" (kapsama, her yerde bulunma, çevre) denir. Tanrı'ya böyle inanışa Sufi tarafından "Murakabe-i ihata-i külli veya her şeyi kapsama adı verilir. Mevlana Mesnevi'sinde şunları söyler.

"Şekerdeki tatlı benim, bademdeki yağ; bazen kralların tacı olurum, bazen de Bilinçlerin bilinci, yoksulların yoksulluğu olurum ben."

Gita'da ise:

"Özveri tanrıdır, adak tanrıdır

Kurban ateşinde yanan tanrıdır

İşini tanrıya adayanların

Olacağı varacağı tanrıdır." (G. 4: 24)

Yine bir Sufi aynı düşünceyi şöyle açıklıyor:

"O hem kadehtir hem de kadeh ustası

Hem kadehin Toprağıdır, hem de onu yudumlayan.

Kadehi alan da O'dur

Onu kırıp, kaçan da."

Tanrı ile olgusal dünya arasındaki ilişkiler bakımından Gita der ki:

"Bütün varlıklarda Beni görürse

Bende de bütün varlıkları görür.

Böylece o her an Beni düşünür

Ben de onu bir an bile unutmam

Bütün varlıkların özünde olan

Birliğe erip de gerçeği bulan

Ne olursa olsun gelir yolumdan." (G. 6: 30-31)

12. yüzyıl Hristiyanlık döneminin tanınmış Sufi yazarı Muhyittin Arabi şöyle yazıyor: “Tanrı’ya O’nun yaradılışından ayrı bir şeymiş gibi bakmayım, ama Yaradılışa da Tanrı’dan ayrı bir şeymiş gibi bakmayım.”

Bu Tanrı kavramı, Hindistan’da ‘Dvaita’ ve ‘Advaita’ veya ‘Vahdet-i Şühud’ ve ‘Vahdet-i Vücut’ adlı ikiz kuramların doğmasına neden olmuştur. Belli bazı alimler ‘Vahdet-i Şühud’u ‘Dvaita’yla değil de ‘Visistadvaita’yla bağlantılandırır. ‘Advaita’ veya ‘Vahdet-i Vücut’ felsefesine göre, Evren’de kavranabilir olan veya orada var olan her şey Tanrı’nın kendisidir, orada Tanrı’dan başka bir şey yoktur ve kavradığımız her şey ‘Maya’dır, yanılsamadır. İşte bu düşüncedir ki, “*Aham Brahma*” veya “*Ben Tanrı’yım*” “*Sarvam Khalvidam Brahma*” veya “*Her şey Brahma’dır*” veya “*Enel Hak*”, “*Gerçek Ben’im*” ve “*Hama Ust*” “*Her şey O’dur*” türünden ifadelerde bulunur. Buna karşıt bir tez olarak “*Dvaita*” veya “*Vahdet-i Şühud*”, *İswara* veya Allah’ın varlığını yine Kendindendir ve madde veya yaradılış ayrı birer oluşturma anlamına gelir. Bunların tümü Tanrı tarafından yaratılmıştır ama Tanrı değildir. Müslümanlar buna “*Hama Az Üst*” ‘Olgusal dünya O’ndan gelir’ der. Hindu ve Müslüman alimler arasında her iki görüşü de destekleyenler vardır.

Bu bağlantıda dikkati çeken bir başka nokta da, kendilerini savunmak amacıyla Gita bir yandan, Kuran öbür yandan, her iki düşüncenin destekleyicilerinin aynı kaynaktan bolca alıntı yapmasıdır.

Amacımız konuya ilişkin herhangi bir felsefi tartışmaya girmek değil. Bizim için, her iki değişik kuramın öncüsünün Gita’ya ve Kuran’a açıkça davet ettiğini belirtmek yeterlidir.

Gita’da, *İswara*’ya içten kendini verenin tüm sınırları aştığı ve Brahman olduğu anlatılır (G. 14: 26). Sufi’lerin diliyle söyleyecek olursak, buna “*Fena Fillah*” veya “*Tanrı’nın zatında kaybolma*” denir. Tanrı kavramından başka, Gita ve Kuran’ın üzerinde durduğu benzer konular vardır. Bunlardan birkaçına değinelim.

Evren’in doğuşu veya ortaya çıkışına ilişkin Gita tüm canlı varlıkların hiç birinin bir biçimi veya bir rengi yokken, başlangıçta bir “*Ayvakta*” veya görünmezlik durumunda bulunduğunu öne sürer. Canlı varlıklar yalnızca geçişsel aşamada (*Vyakta*) özelliklerini kazanmışlardır. Sonunda da en baştaki “*Ayvakta*” durumuna geri dönecekler veya varolmayı bırakacaklardır. Ne ki bu, (2: 18)’yi ilgilendiren bir konu değildir. Kuran der ki:

“..Biz Allah içiniz ve sonunda O’na dönüp gideceğiz.” (K. 2:156)

Sufiler bunu daha belirgin bir dille ifade etmişlerdir. İslam'ın dilinde *Ayvakta*, 'Adm'dır, yani, yokluk/varolmayış. Bir Sufi şair:

"Biz varolmayışın içindeydik ve yine oraya geri döneceğiz."

Bizler bir hiç uğruna araya giren bir oyuna tanıklık etmekteyiz. Mevlana Celaleddin, yukarıdaki (2: 156) Kuran sözleriyle ilgili olarak şunu söylüyor:

"Her şey biçimsizlikten biçim kazanmıştır ve yine aynı biçimsiz Varlıkâ dönecektir (Nirakar).

Chandogya Upanişad'da: *"Olgusal dünya aynı Ayvaktâdan yani İswarâdan gelir. O'ndan gelmek, O'nu çeşitli biçimlere sokarken, sonunda yine Ayvaktâ'ya geri götürür."*

Ruha gelince, şöyle der Gita: *"Onu ne kılıç kesebilir ne de ateş yakabilir; ne su ıslatabilir ne de kurutabilir. (2: 23) Mevlana'ysa, Mesnevi'sinde :*

*"Bedenin nitelikleri değişir,
Ama ruh, parlak Güneş gibi ölümsüzdür
Ruh ölümsüzken, sen ölümü niye düşünesin ki?"*

Sri Krişna ölümsüzlükle ilgili şunları söyler:

*"Pek çok kez gelip gittik doğduk öldük
Sen de ben de çok yaşadık çok gördük
Yalnız ben bilirim geçmişimi
Sen bilemezsin nereden geldiğini" (G. 4: 5)*

Kuran'da Genedoğum düşüncesine karşıt mutlak ve belirgin bir vurgu olmamakla birlikte, onu destekler gözüken ayetler de vardır. Bundan söz eden ayetlere ilişkin müslümanlar arasında iki karşıt görüş egemendir. 1- Genedoğum'u destekleyen 2-Ona karşı çıkan. Aşağıda Genedoğum'u destekler nitelikteki bir kaç ayeti görebiliriz:

"Size hayat veren O'dur. Sonra, sizi öldürüyor; sonra, diriltecektir sizi. Gerçek olan şu ki insan tam bir nankördür. (K. 22: 66)

"Hiç kuşkusuz Allah'tır Fâtık olan/taneyi yaran, çekirdeği patlatan. Ölüden diri çıkarır O; diriden ölüyü çıkaran da O'dur! İşte budur Allah! Peki nasıl ters bir yöne çevriliyorsunuz! (K. 6: 95)

"Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz!? Siz ölülerdiniz, O . Sizi yine öldürecek ve sonra diriltecektir. Nihayet O'na döndürüleceksiniz. (K. 2: 28)

"Ölümü aranızda biz takdir ettik. Biz önüne geçileceklerden değiliz. Yerinize diğer benzerlerinizi getireceğiz ve sizi bilemeyeceğiniz şekilde yeniden

oluşturacağız. Yemin olsun, ilk yaratışı/yaratılışı bildiniz. Peki, düşünüp ibret alsanız olmaz mı?” (K. 56: 60-62)

Bu ayetler ışığında şunu anlıyoruz ki, yirmidört Şii müslüman mezhebinin onüçü Genedoğum düşüncesine inanmakta. Bunlara ek olarak kayda değer sayıda müslüman âlim ve Sufi de (sözgelimi Mevlana, İbn-i Tufeyl, İbn-i Haldun ve Gazali) bu düşüncüyü desteklemiştir. Yalnızca Mevlana'dan bir örnek:

*“Taş olarak öldüm, bitki oldum.
Bitki olarak öldüm ve hayvan oldum.
Hayvan olarak öldüm, o zaman insan oldum
Öyleyse ölümden korkmak, niye?
Hiç bir sefer kötüye dönüştüğüm,
Ya da alçaldığım görüldü mü?
Bir gün insan olarak ölüp,
ışıkta bir yaratık,
rüyaların meleği olacağım.
Fakat yolum devam edecek,
Allah'tan başka her şey kaybolacak.
Hiç kimsenin görüp duymadığı bir şey olacağım.
Yıldızların üstünde bir yıldız olup,
Doğum ve ölüm üzerinde parlayacağım.”*

İşte Gita'yla Kuran arasındaki benzerliğe bir örnek daha. Peygamberler veya Avatarlar her iklimde, ülkede ve çağda doğmuş ve doğruluğun her dilde yaşayan iletisini yaymışlardır. Bu gerçek hem Gita hem de Kuran tarafından onaylanmıştır. Sri Krişna bize şöyle diyor Gita'da:

*“İyilik tohumları ekmek için
Kötülüğü kökünden kesmek için
Kapalı yolu yeniden açmak için
Zamanı gelince buraya inerim.” (G. 4: 8)*

Kuran'da:

“Her ümmet için bir resul öngörölmüştür. Resulleri gelince aralarında adaletle hüküm verilir. Hiç bir zulme uğratılmazlar.” (K. 10: 47)

“Biz görevlendirdiğimiz her resülü ancak kendi toplumunun diliyle gönderdik ki, onlara açık-seçik beyanda bulunsun. Bunun ardından, Allah dilediğini/dileyeni saptırır, dilediğini/dileyeni de iyiye ve güzele kılavuzlar. Aziz'dir, Hakim'dir O!” (K. 14: 4)

“Yemin olsun, biz senden önce de resuller gönderdik, onlara da eşler ve evlatlar verdik. Hiç bir resul, Allah’ın izni olmadıkça herhangi bir mucize getiremez. Her süre/süreç için bir kitap vardır.” (K. 13: 38)

“Şu bir gerçek ki, biz seni hak ile müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik. Hiç bir ümmet yoktur ki, içinden bir uyarıcı geçmemiş olsun.” (K. 35: 24)

“Biz o gönderilen elçileri, müjdeciler ve uyarıcılar olmaktan öte bir şey için göndermiyoruz. İman edip hayrı ve barışı yerleştirenlere korku yoktur. Tasalanmayacaklardır onlar.” (K. 6: 48)

Dinler arasında bulunan farklılıklara bir bakalım: Ne diyor Gita?

“Kendilerini nasıl sunarlarsa

Onları öylece kabul ederim

Arcuna, pek çok kimse bana uyar

Her yerde yolumdan gelenler var (G. 4: 11)

Kuran’a bakalım:

“..Sizden her biri için bir yol/şeriat ve bir yöntem belirledik. Allah dileseydi sizi elbette bir tek ümmet yapardı. Ama size vermiş olduklarıyla sizi imtihana çeksin diye öyle yapmamıştır. O halde, hayırlarda yarışın! Tümünü-zün dönüşü Allah’adır! (K. 5: 48)

“Herkesin bir yönü vardır, ona döner. O halde, hayırlarda yarışın! Nerede olursanız olun Allah sizi biraraya getirecektir. Allah her şeye güç yetirendir.” (K. 2: 148)

Bir Sufi şaire kulak verelim:

“Herkes aynı sevgilinin peşinde, sarhoş olan da ayık olan da.

Her yer sevginin mekânı, cami olsun, tapınak olsun.”

Puspadantacharya, Mahimna Stotra’da:

“Yaradılışlarından gelen özellikleri gereği insanlar, İswara’yı kâh dos-doğru kâh dolaylı yöntemlerle arıyor, ama hepsi O’na gidiyor, tıpkı bütün ır-makların değişik yönlerden gelerek aynı denize akması gibi.”

Bir Sufi diyor ki:

“Küfr ve İslam, seninle aynı yolda yürüyerek, Tanrı’nın benzeri olmadığını onaylar.”

Şimdiye dek, Gita’yla Kuran arasındaki yakın benzerlik üzerinde durduk. Ancak, orada burada ikisiyle de ortak olmayan pek çok şeyle karşılaşmamız

da mümkün. İleriki sayfalarda tüm dinlerde ortak olan veya en azından Kuran'da ve Gita'da açıkça benzer olan veya birbirlerinden ayrılmayan noktalara dikkat çekeceğiz. İnsan bu ikisiyle ilgili felsefi ya da tanrısal konulara düşkün olabilir, ne ki, onun temel görevinin ne olduğuna, bunu nasıl yerine getireceğine ve bunu yaparken önüne ne gibi engellerin çıkacağına ve bunları nasıl atlatacağına ve safdışı edeceğine ilişkin dünyada başarılı olup, ileride kurtuluşa ereceğiz – tüm kutsal kitaplar, özellikle de Kuran ve Gita tek ve bir bakış açısı taşır. İşte biz her iki kutsal kitaptan alıntılarla bunu ortaya koyacağız.

Gita'dan bu konuya değinen bazı bölümleri aşağıya alıyoruz:

“Benim işimi gören, beni yüce bilen

İçtenlikle coşkuyla bana yönelen

Bütün canlılara sevgiyle bakabilen

Kim ise Arcuna, gelebilir yanıma.” (G. 11: 55)

“Yüce gerçeğe eren kurtulan

Bütün kötülüklerden sıyrılır

İkiliğin ötesine geçer

Özgürlüğü yaymaya çalışır.” (G. 5: 25)

“Bilgisiz kişi çıkarını kollar

Bunun için de işine bağlıdır

Bilge olansa çıkarını düşünmez

Dünyanın iyiliği için çalışır.” (G. 3: 25)

“Kendisini gerçeğe bütünleştiren

Her şeye aynı gözle bakar, Arcuna

Acılar içinde mutluluk içinde

Olgun olarak durur O, her durumda.” (G. 6: 32)

“Özveriye yaratınca Yaradan

Şöyle buyurmuştu size eskiden

Yararlanın bu yaratılanlardan

Dilediğinizi alın Kamaduk'tan.” (3: 10)

“Olgun kişi aşını O'na sunar

Sonra arta kalanı yer, aç kalmaz

Yalnız kendini düşünen kimseyse

Yer yer doyamaz, bir türlü duramaz.” (G. 3: 13)

En büyük Dharma, insanın kendisini başkalarının hizmetine adanmasıdır. Bu, Hinduizm'in kutsal kitaplarında vurgulanmıştır. *Puranalar*'da şöyle söyler:

“Ele Tulasi tespihi almak, alna işaret koymak, tüm bedeni küllere bula-mak, hacca gitmek, kutsal sulara batıp çıkmak, ‘havan’ ibadeti yapmak, gü-nah çıkartmak, tapınaklarda ermişlere Darsana sunmak insanın günahlarını silmez. İnsanın ruhunu temizleyen başkalarına yapılan iyiliktir.”

Bir başka yerde:

Biraraya getirilmiş 18 Puranalar'da Vyasa iki şey söyler, bunlar: Başka-larına iyilik yapmak erdem, zarar vermek günahtır.

Bir Hintli şair:

Dört Vedâda ve altı Sastra'da yalnızca iki şey anlatılır:

“Acıya yol açmak acıyı hissetmektir,

Mutluluğa yol açmak mutluluğu hissetmektir.”

Tulsidas:

“Ey kardeşim! Başkalarına iyilik yapmak kadar büyük bir din,

Ve başkalarının acı çekmesine neden olacak kadar büyük bir günah yoktur.”

Kuran sıklıkla şu görüşe yer verir:

“Allah, başkalarına iyilik yapana gerçekten sever.”

“De ki: Hadi gelin, Rabbinizin size neleri haram kıldığını yüzünüze kar-şı okuyayım: Hiç bir şeyi O'na ortak koşmayın. Ana babaya çok iyi davranın. Yoksulluk endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin; biz sizi de onları da rızıklan-dırırız. Kötülüklerin görünenine de gizli kalanına da yaklaşmayın. Allah'ın saygın ve aziz kıldığı cana, bir hakkı savunmak dışında kıymayın. Allah size bunları önerdi ki, aklınızı işletebilesiniz.”

“Yetimin malına yaklaşmayın! Ancak rüştüne erişinceye kadar en güzel yolla ilgilenme hali müstesna. Ölçme ve tartmayı tam bir dürüstlikle yeri-ne getirin. Hiç kimseyi gücünün yeteceğinden daha azını teklif etme dışında yükümlü tutmuyoruz. Konuştuğunuz zaman, yakınlarınız aleyhine de olsa, adaleti gözetin. Ve Allaha verdiğiniz söze sadık kalın. Düşünüp öğüt alasınız diye O size bunları önerdi.”

“Bu benim dosdoğru yolumdur, onu izleyin, başka yolları izlemeyin! Yoksa bu hal sizi O'nun yolundan uzaklaştırıp parçalara böler. Sakınıp koru-nasınız diye O bunu önermiştir size.” (K. 6: 151-153)

“Ey iman edenler! Adalet ve dürüstlüğün tanıkları olarak Allah için kolaylayıp gözetleyenler olun! Bir topluluğun çirkinlik ve kötülüğü sizi adaletsiz davranmaya asla itmesin! Adaletli olun! Bu, takvaya/korunup sakınmaya daha uygundur. Allah’tan sakının! Allah, yapmakta olduklarınızdan haberdardır.” (K. 5: 8)

“Hiç kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor? Biz ona vermedik mi iki göz, bir dil, iki dudak? Kılavuzladık onu iki tepeye. Akabaya, sarp yokuşa atılamadı o. Sarp yokuşun ne olduğunu sana bildiren nedir? Özgürlüğü zincirlenenin bağıni çözmektir o. Yahut da açlık ve perişanlık gününde doyurmaktır o. Yakındaki bir yetimi, yahut ezilmiş boynu bükük bir yoksulu. Sonra da iman eden ve birbirlerine sabrı öneren, merhameti öneren kişilerden olmaktır o. İşte böyledir uğur ve bereket dostları. Bizim ayetlerimizi tanımayanlara gelince bunlar; şömlük, uğursuzluk yâranıdır. Bunların üzerine, kilitlenecek bir ateş gelecektir. (K. 90: 7-20)

“Azap ve kaygı, tartıda ve ölçüde hile yapanlara olsun; Ki onlar insanlardan alırken ölçüyü tam yaparlar. Onlara vermek üzere tartıp ölçtükleri zaman, eksiltmeye giderler.” (K. 83: 1-3)

“Allah’a ibadet edin! O’na hiç bir şeyi ortak koşmayın! Ana babaya, akrabaya, yetim ve öksüzlere, çaresizlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş’a, yolda kalmış’a, size bağımlı olanlara iyi ve güzel davranın! Allah kasılıp böbürlenene şımarıkları sevmez.” (K. 4: 36)

“Gördün müo, dini yalan sayanı? İşte odur yetimi itip kakan. Yoksulu doyurmayı özendirmez o. Vay haline o namaz kılanların/dua edenlerin ki, Namazlarından/dualarından gaflet içindedir onlar! Riyaya sapandır onlar! Riyaya sapandır onlar/gösteriş yaparlar. Ve onlar, kamu hakkına/yardıma/zekâta/iyiliğe engel olurlar. (K. 107: 1-7)

“Sabret! Senin sabrın da ancak Allh’in yardımınıdır. Onlar için tasalanma! Kurmakta oldukları tuzaklar yüzünden de telaşlanma! Hiç kuşkusuz Allah, sakınanlar ve güzel düşünüp güzel iş yapanlarla beraberdir.” (K. 16: 127-128)

“...Kendilerinin ihtiyaçları olsa bile, ötekileri kendi nefslere tercih ederler....” (K. 59: 9)

Kuran, kendi gereksinimlerinden önce başkalarının gereksinimlerini karşılayanların başarılı bir hayat geçirdiklerini öne sürer, yanı sıra, insanın düşmanına da iyilik yapmasını buyuran sayısız ayete yer verir. Gerçekten de, kendilerine nefsi müdafaa hakkı verilmiş olanların davranışlarına ilişkin aşağıdaki uyarı gelmiştir:

İhramdan çıktığınız vakit avlanın. Bir topluluğun, sizi Mescid-i Haram'dan uzak tutmak için sergilediği kötülük, sizi saldırganlık ve düşmanlığa sakın itmesin! Hayırda erginlik/dürüstlük ve takva üzere yardımlaşın! Kötülük/çirkinlik, düşmanlık/saldırganlık üzere yardımlaşmayın! Allah'tan sakının!" (K. 5: 2)

Bir Sufi şair:

*"Tanrı'yı kavramak, insanlığa hizmet etmekten başka bir şey değildir
Bu ne tespih, ne seccade ve ne de dindarın kisvesidir."*

Şair Seyit:

"Bir insanın acılarını azaltmak, Hac yolunda durulan her durakta edilen duadan daha önemlidir."

Bir başka Sufi ise:

"En büyük Hac, birisine hizmet ederek onun kalbini kazanmaktır. Böyle kazanılmış bir kalp bin Kalabas'tan daha iyidir."

Her ülke ve dinden ermişin yazılarından, bu özellikleri taşıyan sayısız alıntı yapılabilir. Sorun, bu görevin nasıl yerine getirileceğidir. Gita ve Kuran, 'Eylemlerimizin her birinin, yalnızca Tanrı adına olması gerektiğini' vurgular. *İswararpana*, (Tanrı adına) bu düşüncüyü anlatmada kullanılan bir terimdir.

*"Bana adayarak bütün işlerini
Kazanmayı, bir şey elde etmeyi
Bilinçli olarak bırak, geç bunları
Hazır ol savaşa, doğrul, e y savaşı!"* (G. 3: 30)

*"İşleri olurluna bırakan kişi
İşlerin ondan olduğunu bilir
Batalıkta duran lotus gibidir
Üstünde çamur olmaz, tertemizdir."* (G. 5: 10)

*"Verdiğin bağış, çaba ve emeği
Gönlünden koparı, yediğin yemeği
Uygun gördüğün şeyleri, Arcuna
Adak olarak sunabilirsin bana."* (G. 9: 27)

Bunun gibi Kuran da Fisebilillah- Tanrı'nın yolunda veya Tanrı adına-deyişini kullanır.

"Mallarını Allah yolunda harcayıp sonra bu harcadıklarına bir eziyet ve başa kakma eklemeyenlerin, Rableri katında kendilerine has ödülleri vardır. Korku yoktur onlar için, tasalanmayacaklardır onlar." (K. 2: 262)

"...Kim içinden gelerek bir hayır işlerse Allah Şakir'dir, teşekkür eder, Alim'dir, en iyi biçimde bilir." (K. 2: 158)

Gita:

*"Verdiğin bağışı, çaba ve emeği
Gönlünden koparı, yediğin yemeği
Uygun gördüğün şeyleri, Arcuna
Adak olarak sunabilirsin bana."*

Kuran:

"De ki: Benim namazım/duam, kulluğum/bağışım, hayatım, ölümüm âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. Ortağı yoktur O'nun. Bununla emrolundum ben. Ve müslümanların ilkiyim ben." (K. 6: 162-163)

İyi bilinen Arapça bir çalışma olan "Al Qawl Al Jamil"de şöyle denir: "Tanrı'ya giden yolun yolcusu; okurken veya konuşurken, yerken veya içerken veya yürürken Tanrı'yı aklından çıkartmamalıdır."

Hem Gita hem de Kuran, üzüntünün ve mutluluğun, başarının ve yenginin ve eylemlerinin sonucunun da üstüne çıkarak görevini yerine getirmesi gerektiğini öne sürer. Bu tür bir davranışa Gita "Nişkamakarma", Kuran'sa "ihlas" (iqlas) der.

Gita'da:

*"Şu an gereken neyse onu yap
Yaptığım işin çıkarını düşünme
Yarar çıkar gelir diye düşünme
İş yapmadan tembel tembel durma."
"Yoga dengeli olmaktır demişler
Yoga'dan güç alarak yap işini
Başarıyı başarısızlığı bir say
İşlerinin tutsağı olma Arcuna."* (G. 2: 47-48)

Kuran der ki:

“Rabbinin adını an ve tüm benliğinle O’na yönel.” (K. 73: 8)

İmam Razi tefsir veya Kuran yorumunda, yukarıda sözü geçen aye-te ilişkin şunları söylüyor: *“Yaptığı iyiliklerin ödülünü arayan veya yanlış eylemlerinin sonucundan sıyrılmayı arzulayan birisi, Tanrı’yı çıkarsızca anımsayan biri değildir. Onun duaları veya Tanrı’yı anması Tanrı için değildir. Ama, Tanrı’ya ibadet eden ve her şeyi yalnızca O’nun adına yapan biri, Tanrı’nın gerçek bir yolcusudur.”*

Gita:

*“İşinden hiç bir kazanç beklemeden
Vargücüyle, özveriyle çalışan
İşi olurluna bırakan kişidir
Her şeye boşveren biri değildir.”*

Bir müslüman ermiş, Sufyan Suri:

“Dindarlık, partial elbiseler giymek veya kuru ekmek kemirmek değil, ama bir insanın arzularını fethetmektir.”

Gita:

*“İşleri olurluna bırakan kişi
İşlerin O’ndan olduğunu bilir
Bataklıkta duran lotus gibidir
Üstünde çamur olmaz, tertemizdir.”* (G. 5: 10)

Kuran:

“Her bakımdan Tanrı’ya güvenen biri için, Tanrı ona yeter.” der.

Gita’ysa:

“Sonuçlara takılan kişi, Karma’nın tuzaklarına yakalanıverir.”

Delhi’li Şah Valiullah’ın şöyle bir gözlemi vardır: *“Tanrı’nın yanında her nesneyi de sevmek, Tanrı’yla kendi arasına bir paravan koymaktır. Eğer bunlardan kendimizi uzak tutamıyorsak, hiç bir şeye erişememişiz demektir.”*

Tanrı’nın yolundaki her şeyin peşinden gitmek, zorluklarla doludur. Hangi biçimlere büründüğünü söylemek kolay değildir. Mevlana’nın buna bir yanıtı vardır: *“Tüm sorunlar hırs ve yararsız arzulardan kaynaklanır. Yoksa, bu dünya tatlı meyve özleriyle dolu bir yerdir.”*

Arcuna'nın "Bir insanı isteklerine karşı günah işlemeye zorlayan şey tam nedir?" sorusuna yanıt olarak, Sri Krişna:

*"Bu şey kızgın isteklerdir, tutkulardır
Bunlar dünyaya bağımlılıktan olur
İnsanı yer bitirir ve suç işletir
Şunu bil, burada gerçek düşman o'dur."* (G. 3: 37)

Hırs ve öfkenin denetim altına alınabileceği yöntem nedir? Gita ve Kuran tek ve bir yöntemi önermekteler ki, o da zihni düzenli olarak dizginlemedir.

Gita:

*"Bilge olan isteklere kanmadan
Bana yönelsin ki birliğe ersin
İsteklere kapılmayan kimsenin
Bilinci gerçekle yoğunlaşır."* (G.2: 61)

Kuran:

"Allah sizin tövbenizi kabul etmek istiyor. Şehvetlerine uyanlarsa sizin büyük bir sapışla sapmanızı isterler. Allah size hafiflik getirmek istiyor. Çünkü insan çok zayıf yaratılmıştır." (K. 4: 27-28)

"Bunun üzerine sana cevap veremezlerse bil ki, onlar sadece iğreti arzularına uyuyorlar. Allah'tan bir kılavuzluk olmasızın, kendi arzularına uyan dan daha sapık kim vardır! Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez." (K. 28: 50)

Aynı biçimde Kuran yine der ki:

"Onlar bollukta ve darlıkta infak ederler. Öfkelerini yutanlardır onlar, insanları affedenlerdir. Allah, güzel düşünüp güzel davrananları sever." (K. 3: 134)

Gita:

*"Bu alçalışın üç kapısı vardır
Tutku, öfke ve arsızlıktır bunlar
Karanlığa götüren bu üç kapıdan
Akıllı kişi sakınır kendini."* (G. 16: 21)

Kuran, 'kötücül istekler' yani 'heva ü heves' deyimini kullanır ve ondan sakınmamızı sık sık yineler. Kuran'a göre Bâdiâ cehennemin bir bölümüdür ve burada iyi eylemleri kötü eylemlerinden daha az olan insanlar bulunur.

“..Tartıları hafif çekeninse, anası Hâviyedir. Onun ne olduğunu sana bildiren nedir? Kızıışmış ateştir o!” (K. 101: 9)

Ebu Ali Şah Kalender:

“Gerçek insan odur ki; tutkuyu, arsızlığı ve kötücül istekleri fetheder. Öfke ve tutku insanı kör eder.”

Bunlar insanı doğru yoldan saptırır. İslam'da 'Öfke' 'Haram'dır veya yasaktır. Bundan dolayı da öfkenin baskısı altında iyi ya da kötü bir şey yapmak yasaktır. Peygamber'in damadı Hazreti Ali'nin hayatından çok soylu bir örnek vardır. Bir savaşta düşmanını yenilgiye uğratar. Canını bağışlamış ve sandığının üzerine oturmuştur, kılıcı da yorgun yanındadır. Yenilmiş olan düşmanına saldırmadan önce, adam Ali'nin yüzüne tükürmüştür.

Apansızın Hazreti Ali kılıcını alıp uzağa fırlatır, ona der ki, “Artık seninle savaşmam”. Ardından da yoldan çekilir. Adam şaşkın sorar, “Neden hayatımı bağışladın?” Ali: “Ben Tanrı adına savaşıyorum, kendi adıma değil. Senin bana tükürmen öfkelenmeme yol açtı ve öfke de Haram'dır, Yasak'tır, onun baskısı altında bir şey yapmak günahtır.”

İnsanın tutkularını denetim altına almak için bir dolu uygulama geliştirilmiştir. Bunlar Kuran'ın ve Gita'nın önerdiğinden eksik veya fazla da olabilir, ne ki ayrıntılarına dalmamız gereksizdir. İnsanın düşüncelerini denetim altında tutması da, gelişim sürecinde benzer önemde bir adımdır. Gita:

“Bu iyidir şu kötüdür demeyen

Hiç bir şeyi olağanüstü bulmayan

Ne göklere çıkaran ne de yeren

Bir bilgenin bilgeliği sarsılmaz” (G: 2: 57)

“Nasıl bir kaplumbağa gerektiğinde

Kabuğuna çekilir, kendini toplarsa

Bir bilge de kapanır kendi içine

Toplar kendini, yoğunlaşır özünde” (G. 2: 58)

Gita'nın ”Sthitaprajna” dediğine, Kuran “Kalbi mutmain” veya “Nefsi mutmain” der, yüreği doyuma/dirliğe erişmiş anlamındadır. Kuran böyle bir yüreğe övgülerle doludur.

“Böyleleri, inanan ve gönülleri Allah’ın zikriyle/Kuran’ıyla tatmin bulan kişilerdir. Gözünüzü açın! gönüller yalnız Allah’ın zikriyle/Kuran’la tatmin bulur!” (K. 13: 28)

“Rabbine, tertemiz bir kalple gelmişti. Babasına ve toplumuna sormuştu: Siz neye ibadet ediyorsunuz?” (K: 37: 83-84)

Muhammed Peygamber der ki: “Gerçek hayırlı kişi odur ki; yüreği yalnız Allah inancıyla doludur, kalbi doygunluğa ermiştir, dili doğruyu söyler, sakın huyludur, kulakları duyar ve gözleri görür” (Şuayip El İman- sayfa 51)

“Salim” ya da Sakin terimiyle ilgili olarak Müslüman bir âlim der ki: “İnsan sevinç veya üzüntü gibi saiklerden ve dünyevi hırslardan bağışık olduğunda, o kişi ‘salim’dir veya kendi kendisiyle barışık veya sakın huyludur.” Gita:

“Acılara katlanmayı bilirse
Tatlılığın çekimine kapılmazsa
Tutku, kaygı nedir bilmezse bilge
Ona yolundan şaşmaz bilge derler” (G. 2: 56)

Manu Smriti’de, “Jitendriya (Kendini fetheden) olan kişi; duyduğundan, dokunduğundan, bakıp gördüğünden, yediğinden, içtiğinden, kokladığından ne hoşnut ne de hoşnutsuzdur.” Gita:

“Üzücü olaylara üzülmeyiz
Bir şey kazanınca da sevinmeyiz
Bilgilidirler, hiç şaşmazlar
Tanrı’ya erenler Tanrı’yı bilir” (G. 5: 20)

Kuran’daysa:

“Böyle yapılmıştır ki, elinizden çıkana üzülüp ümitsizliğe düşmeyesiniz ve Allah’ın size verdiğiyle sevinip şımarımayasınız. Çünkü Allah, kendini beğenip övünenlerin hiç birini sevmez.” (K. 57: 23)

Basra kentinde ünlü bir Arap sufi yaşarmış, Rabia adlı. Cafer Bin Süleyman bir gün sormuş ona, “Tanrı, kulundan ne zaman hoşnuttur?” diye. Rabia yanıtlamış: “Neşeli veya acılı ayırt etmeksizin dingin olduğunda.” İran’lı bir şair der ki:

“Beni ne neşe çoşturur, ne de üzüntü kahreder
Onlar tıpkı ziyaretçi gibi gelir gider.”

İnsan, tutkuları üzerinde denetimi elinde tuttuğu ve zihni dirliğe erdiği ölçüde kendinin ayırımına varır, ruhsallığını güçlendirir ve Tanrı'ya yakınlaşır. Gita:

*“İsteklerden tutkulardan arınan
Düşüncelerini yoluna koyan
Kendi kendisini bilen tanıyan
Pek yakında Tanrısına kavuşur” (5: 26)*

Bunun gibi, Muhammed Peygamber'in de bir sözü vardır, *“Kendini kavrayan, Tanrı'yı kavrar.”* der. Satapatha Brahmana'da anlatıldığına göre, Yajñavalkya, Janaka'nın eğitimiyle ilgilenirken: *“Ruhunun derinlerine dal, orada her şeyin bir çözümü bulunur. Yaşamın bilmecelerine bir yanıt bulmanın tek yolu insanın kendi ruhunu anlamasıdır.”* Mevlana: *“Kendini tanıyan ve bilen, kusursuzluğa doğru hızlı bir adım atar.”* der.

Aynı düşünce Brhadaranyaka Upanişad'da Yogi Raj Yajnavalkya tarafından geliştirilmiştir.

Hazreti Ali: *“Ey insan! Hastalığın senin kendi içinde, ama sen onun ayırımında değilsin, bil ki onun çaresi de senin içinde, ama sen ondan da habersizsin.”*

Gita'da denir ki:
*“Kendi kendisini yüceltmeli derviş
Kendisini sıkarak alçaltmamalı
Hem kendisinin yakın dostu olmalı
Hem de kendisinin amansız düşmanı”
“Gerçeği kendi özünde bulan
Kendi kendisiyle barışır
Gerçeğe daha ermemiş olan
Kendi kendisiyle savaşı” (G. 6: 5-6)*

Kuran:

“Benliği temizleyip arındıran, gerçekten kurtulmuştur. Onu kirletip örtense kayba uğramıştır.” (K. 91: 9-10)

Peygamber'in iyi bilinen bir sözü de şudur: *“Sizin en büyük düşmanınız kendi benliğinizdir.”*

Mısır'lı Dhun-nun büyük bir sufidir. Bir gün büyük bir kadın sufinin varlığını işitince ona gitmiş ve akıl danışmak istemiş. Kadın: *"Tutkularına gem vurmalı ve yüreğini de bir ayna gibi tertemiz tutmalısın."* Bunun üzerine Dhun-nun: *"Kardeşim! Bir şey daha söyle"* deyince, kadın: *"Kendine kendini sor"* demiş.

Dünyadaki kutsal kitapların hiç birinde, yüreği ve zihni denetim altında tutmanın gerekliliği kadar hiç bir konu üzerine vurgu yapılmamıştır. Gerçekte, denetim süreci bir bilim halini almıştır. Buna Hindular *Yoga* derken, Müslümanlar *Süluk* demiştir. *Sadhuların* ve *Sufilerin* bu sürecin özüne inmiş olmaları yanında, konuya ilişkin dikkatli bir çalışma okuyucuyu Hinduların ya da Müslümanların kullandığı yöntemin tek ve benzer olduğuna, başka bir deyişle, aynı kumaştan üretildiklerine ikna edecektir. Bu konuda birkaç örneğe yer verip, bu bölümü sonlandıracağız.

Her iki yöntemde de vurgu, bir *Guru*'nun, bir *Pir*'in veya bir *Öğretici*'nin gerekliliğine yapılmaktadır. Hem Kuran'da hem de Gita'da bununla ilgili örnekler şöyle. Gita:

"Özveri tanrınınındır, adak tanrıdır.

Kurban ateşinde yanan tanrıdır

İşini tanrıya adayanların

Olacağı varacağı tanrıdır"

Kuran:

"..ama bana yönelenin yoluna uy." (K. 31: 15)

Mevlana der ki: *"Tanrı'nın yoldaşlığını isteyen, önce Tanrı dostlarının, Tanrı erlerinin yoldaşlığını aramalıdır."*

Sufi kitaplarında *Guru*'ya "*Mürşid*" veya "*Rehber*" denir. Bu tür kitapların hepsinde vurgu, bir *Pir* aramanın gerekliliğine yapılır ve dengeli bir zihne (*Sthitaprajna*) sahip kişi olarak tanımlanır. Muhammed der ki: *"Bir rehberin işareti şudur ki, eğer bir kişi ona rastgelirse, Allah düşüncesi de hemen ona gelir."* Hindistan'da *Kabir* ve öteki ermişler ve *Mahatmalar* sık sık her Tanrı arayıcısı için gerçek bir *Guru*'nun gerekliliğinin üzerinde durmuşlardır.

Kuran'da *Musa Peygamber*'in bir kılavuza veya bir *Guru*'ya gereksinim duyduğu anlatılır. Kılavuz onu üç kez sınamış ve *Musa* üçünde de başarısız olmuştur. Buna karşın, *Musa* ondan uzakta gerçeği öğrenmek zorunda kalmıştır:

“Orada, kullarımızdan öyle bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, lütfumuzdan bir ilim öğretmiştik.

Musa ona dedi: ‘Sana öğretilenden bana da bir olgunluk/bir bilgi öğretmen şartıyla sana tâbi olayım mı?’

Dedi: ‘Doğrusu sen benimle beraberliğe dayanamazsın.’

‘Havsalanın almadığı bir şeye nasıl dayanacaksın.

Musa dedi: ‘Allah dilerse beni sabırlı bulacaksın; hiç bir işte sana karşı gelmeyeceğim.’

Dedi: ‘Bak, eğer bana uyarsan, ben sana kendisinden bahis açınca ya değin hiç bir şey hakkında bana soru sorma!’

İkisi birlikte yola koyuldular. Bir süre sonra gemiye bindiklerinde, tuttu gemiyi deliverdi. Musa dedi: ‘İçindekileri boğmak için mi deldin onu? Vallahi korkunç bir iş yaptın!’

Dedi: ‘Ben söylemedim mi, sen benimle beraberliğe asla dayanamazsın!’

Musa dedi: ‘Unuttuğum için beni azarlama; bu yaptığımdan dolayı da bana zorluk çıkarma.’

Yine yola koyuldular. Bir süre sonra bir oğlana rastgeldiler; tuttu onu öldürdü. Musa dedi: ‘Tertemiz bir insanı, bir cana karşılık olmaksızın öldürdün ha!? Vallahi çok kötü bir iş yaptın.’

Dedi: Ben sana söylemedim mi, sen benimle beraberliğe asla dayanamazsın.’

Musa dedi ki: ‘Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam artık bana arkadaşlık etme. Vallahi, öyle bir durumda benden ayrılmakta mazur sayılacaktır.’

Yine yola koyuldular. Biraz sonra bir kente geldiler. Kent halkından yemek istediler, ama onlar bu ikisini konuk etmekten çekindiler. Orada, yıkılmayı bekleyen bir duvara rastladılar; genç adam tuttu onu onardı. Musa, ‘İsteseydin buna karşılık bir ücret elbette alırdın.’ dedi.

Dedi ki, ‘İşte bu, seninle benim aramın ayrılmasıdır. Şimdi sana, tahammül edemediğin şeylerin içyüzünü haber vereceğim.’

‘Gemiden başlayayım: O gemi, denizde işçilik yapan bir grup yoksulundu. Ben onu kusurlu hale getirmek istedim. Çünkü biraz ötelerinde bir kral vardı; tüm gemilere zorla el koyuyordu.’

‘Oğlan çocuğa gelince: Onun anası babası inanmış kişilerdi. Çocuğun onları azgınlık ve inkâra sürüklemesinden korktuk.’

‘Diledik ki, Rableri onlara o çocuktan temizlikçe daha üstün, merhametçe daha gelişmişini versin.’

Ve duvar. Duvar, o kentte yaşayan iki yetim oğlanındı. Altında, oğlanlara ait bir define vardı. Oğlanların babası da hayır ve barış seven bir kimse olarak yaşamıştı. Rabbin istedi ki, o çocuklar ergenliklerine ulaşımlar da Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkartsımlar. Ben bunları kendi buyruğumun sonucu olarak yapmadım. İşte senin sabretmeye güç yetiremedin şeylerin içyüzü budur.”

Hindu yazıtlarında, Yoga yolunu Guru olmaksızın izlemenin tehlikeli olduğunu anlatan bu türden sayısız örnek vardır. Gita örneklerinin çeşitli yerlerinde Yoga konusuna değinilmekle birlikte, izlenecek yöntemler de anlatılır. Gita:

“Yogi düzenli olarak özüne dalsın

Yalnız kalmak için uygun bir yer bulsun

Dikkatini dağıtmadan kendine gelsin

Kışkırtıcı etkiler altında kalmasın (G. 6: 10)

Yukarıdaki kıtayı izleyen başka kıtalarda Gita temzi bir yerde nasıl dimdik oturulması ve burnunun ucuna odaklanıp İswara’yı nasıl düşünmesi gerektiğini söyler. Yoga’nın sözcük anlamı buluşmak/karşılaşmaktır. O halde Yoga Tanrı’yla buluşmak demektir.

İslam’da Yoga’ya “Süluk”, Yogi’ye ise “Salik” derler. Muhammed bir keresinde, bir mağarada tefekküre dalmış bir münzeviye (Ebu Said Khuzri) övgüler düzmüştür.

Sufiler arasında Süluk’un ve tefekkürün (Samadhi) değişik biçimleri gözlemlenebilir. Uygulamaya “Shaghal” (Abhyas) denir. Bu uygulamaları yerine getirenler, bunların izini Kuran’ın şu veya bu ayetinde sürebilir. Sufi düşüncesinde tanımlanmış 50’den fazla uygulama vardır ve hemen tamamı Hindu Yoga’da olduğu gibi aynı değişikliğin daha azı veya çoğudur. Bu Sufi uygulamalardan birinin adı “Sultan Mubin” veya “Sultan Mahmud”tur ve burada odaklanma Gita’da belirtildiği gibi burnun ucunadır. Bu uygulamalar arasında biri vardır ki, yoğunlaşma Hindu yazıtlarında iki kaşın arasındaki “Brahmanidhar” denilen orta noktadadır. Bir başka uygulama kalbin merkezine yoğunlaşmadır. Bu uygulamalarla ilgili bir Arap Sufi şair şunları söylemiştir: “Serçenin yumurtaları üzerine oturması gibi, sen de kalbinin üzerine otur ki, harika deneyimler yaşayabilesin.”

Bir Yoga biçimi olan *Pranayama*’dan Gita’da söz edilir (8: 12, 4: 29 ve 30). Sufiler buna *Habs-i Dem* (Nefes Denetimi) derler. Bu iki deyim de tek ve aynı anlama gelir. Buna ayrıca *Habs-i Nefes* de denir. Şah Veliyullah *El-Kavl’ül Cemil* adlı kitabında, Kuran’ın ruhuyla birebir uyumlu olan bu *Habs-i Dem* yöntemlerini ayrıntılarıyla ele alır. Zaman zaman Hinduların “*Pranayama*” yaparken “*Om shabd Parchat*”a odaklanmaları gibi, Sufiler de *Habs-i Dem* yaparken kalp bölgesinde “Allah”a odaklanırlar. Tanrı’ya bağlılığın çeşitli yöntemlerinin anlatıldığı bu kitapta, “*Şekl-i Bizat*” denilen ve *Hatha Yoga*’nın *Kaichi Mudra* tarzında olduğu gibi gözlerin kapalı olduğu, dilin ucunun gırtlığın üstüne dokunduğu bir yöntem vardır ve burada beyin tabanında soluğu engelleme girişi yapılır.

Bu uygulamaların sonuçları, *El-Kavl’ül Cemil*’de tanımlanır. Sufilerin başka bir kitabında “*Ziya-ül-Kalp*’te (Yüreğin Işığı) *Habs-i Dem*’in pek çok yöntemi tanımlanır. Bu yöntemlerden birinde nefes denetim altına alınır ve gözün bakışı iki kaş arasında sabitlenir. Bir başkasında bakışlar, göğe doğru yönlendirilir.

“*Chat*” denilen özel bir Yoga yönteminde zihin, “dışarıdan” veya dışarıdaki nesnelerden geri çekilir ve “içeriye” odaklanır. Gita’da öne sürüldüğüne göre, kurtuluşa, İswara’ya bağlanarak ve duyular üzerinde denetim sağlanarak erilir.

Mevlana, Mesnevi’de der ki: “Gözlerini, kulaklarını ve dudaklarını kapat, içine dön, Tanrı’nın sırlarını keşfetmede başarısız olursan, beni unut gitsin.”

Yoga’yla veya ‘Süluk’la ilgili Hindu ve İslam dinindeki kitaplar, bir dolu bağlılık yöntemlerinin – *Abhyasa veya Ashghal*- olduğunu gösterir. Belki de, o ya da bu biçimde birinin içinde bulunan ve öbüründe bulunmayan *Abhyasa veya Ashghal* yoktur.

III

Bir dinle ötekisi arasında, özellikle de temel konularda Gita ve Kuran arasında pek çok ortaklık olduğunu yukarıda gösterdik. Ne ki, bu ortaklığa bu iki inancın takipçileri arasında rastlanmıyor. Öte yandan görüyoruz ki din insanlığı yalnızca tek bir aile içinde eritmekte kullanılmıyor, ama her birinin bir ötekiyle çelişkiler yaşadığı çeşitli rakip topluluklara ayırıyor. Şimdiye kadar bu sorunu çözmeye yönelik bir çözümün olmaması da ayrı bir üzüntü kaynağı.

Bu neden böyledir? Dikkat çeken sorular şöyle: İnsanın iyi bir hayat sürmesine yardımcı olacak bu doğal dürtüler nelerdir? Peki ya ona zarar

verenler ve sonuçta denetim altına alınması gerekenler? Toplum nedir, toplumun temel gereksinimleri nelerdir ve bir bütün olarak bireyin ve toplumun kazancı nerededir? Bu ve benzeri sorular için din kurucuları –*avataralar* ve peygamberler – hiç kuşkusuz çözüm öne sürmüşlerdir, ne ki, onların öne sürmüş olduğu çözümler belli bir düzeydedir ve ortalama bir insanın bunu anlaması kolay değildir. Bu çözümler kendi içinde doğrudur ve değerlidir, ancak, onların taslağını çizmiş oldukları yol, onu izleyecek olanlar için pek de kolay değildir. Halen gerçek şu ki, insanoğlunun mutluluğu için onların çözümünden başka bir yol da yoktur. Her türlü olayda ruhsal ilerleme kaydedildikçe, dinin önerdiğinin dışında başka bir yol gösterici gerçekten bulunmaz.

Peki, nedir bu çözüm? Çözümün bazı dosdoğru gerçeklerden oluştuğu söylenebilir. Bunların en temeli tek bir *İswara* veya tek bir *Tanrı* düşüncesidir. Gita ve Kuran bu Oluş'un canlı bir resmini sunmaktalar. Tüm Evren'in tek bir Yaradan'ı varsa ve O'nu denetleyecek başka biri bulunmuyorsa, nasıl olur da O'nun yarattıkları bir dolu çelişki ve uyumsuzluktan beslenir? Tüm bunların anlamı, Evren'in tek bir Tanrı'sına olan inançlarını dile getirenlerin, gerçekte bu inanç üzerinde kafa yormuyorlar demek değildir. İnsan toplumunda, dünyanın gidişatına ilişkin hiç de mutlu olmayan - *Sadhu, Ermiş, Sufi, Fakir* - gibi bazı ağırbaşlı/ciddi kişiler hap vardır. Bu tür insanlar her ülkede ve her çağda yaşamıştır. Bunlar, Tanrı'ya gerçekten inananların birbirleriyle uzun uzadıya çekişme yaşayabileceğine yahut eylem alanında Tanrı'nın emirlerine karşı çıkabileceğine inanmazlar. İşte bu yüzden; *Avataralar, Peygamberler, Tirthankaralar* ve yüksek ruhaniliğe sahip kişiler insanoğlunu doğru dinin ve Tanrı'nın yoluna geri götürmek amacıyla zaman zaman ortaya çıkmıştır. Gerçek şudur ki, onların çabaları sözünü ettiğimiz kötülüğün kökünü kurutmamış, ama hiç kuşkusuz ruhsal gelişime ve doğru hayata giden yolu göstermiştir.

Bu büyük adamların çifte amacı vardır. Bir yandan insanlığın önüne gerçek Tanrı görüşünü koyarken O'na bağlılık duygusunu yüreklendirmiş, öte yandan da insanlar arasındaki karşılıklı kinin yok olması, kardeşlik duygusunun canlanması ve dünyanın tek bir aile gibi yaşayabilmesi için yanlış tapınma biçimlerini, adaletsizliği ve bencilliği söküp atarak toplumsal yaşamı temizlemeye çalışmıştır.

Tarihimizde, toplumun iyiliği uğruna çaba göstermiş olan görkemli, büyük insanlar topluluğuna – Kabir, Davut, Tukaram, Nanak, Chaitanya, Muinüddin Çeşti, Baba Ferit, Mirabai, Nizamettin Evliya, Reydas, Bulleh Şah ve ötekiler - dikkat çekebiliriz. Bunlar, Tanrı'nın Tekliği veya Kutsal

Birlik düşüncesinin en derinlerine ışık tutmuşlardır. Din adına işlenmiş adaletsizlikler ve kötülüklerle savaşıp ve onları kesin bir dille mahkum etmişlerdir. Onların yazılarını şöyle dikkatle bir okumak, okuyucuya onların hayatlarını yönlendiren yüksek ilkeleri yalnızca kazandırmakla kalmaz, onda gerçeğe saygı duyması, ardından gelenlere hizmet etmesi ve gerçek bir ruhsallığı geliştirmesi dürtüsünü uyandırır. Bu büyük ruhani kişiliklerin topluma mutluluk getirmede ne kadar büyük bir rol oynamış olduklarını göstermeye yönelik olarak onların yazılarından bir kaç parça sunuyoruz. Bu parçalar, kötücül alışkanlıklarla insanı bağlamış olan ve koparıp atılması gereken zincirlere ilişkin okura bir fikir verecektir.

KABİR

Kabir, aşağıdaki satırlarda Gita ile Kuran arasında varolan birlik düşüncesine yalnızca göndermede bulunmakla kalmaz, ama aynı zamanda yeryüzündeki Hindular ve Müslümanlar arasında varolması gereken birliğin güzel bir resmini de yapar. İnsanın insandan uzaklaştığını ve aralarında ayrılık duvarları ördüğünü görmek onun ince ruhunu incitir – yemede ayrılık, içmede ayrılık, toplumsal konumlarda ayrılık, evlilik konularında ayrılık ve ibadet yöntemlerinde ayrılık. Kabir, zamanının Müslümanlarına ve Hindularına seslenirken bu farklılıklara, dinleyenlerinin yüreğine işleyen bir sesle ağlar:

“Ey kardeşim! Şu bir tanecik dünya için nasıl olur da iki efendi veya iki tanrı olabilir? De ki, sana bu yanlış fikri kim aşıladı? Allah ve Ram, Kerim ve Kesav, Hari ve Hazret, aynı Varlıkla verilmiş tek ve aynı addır. Tıpkı, aynı altından yapılmış değişik mücevherler gibi. İki farklı şeyler değildir. Biri ona Namaz der, ötekisi Puja. Mahadev, Muhammed’la aynıdır. Brahma, Adem’dir. Hindu kimdir, Müslüman kimdir? İki de aynı Dünya’da yaşar. Biri Vedaları okur, öteki Kuran’ı. Birinin adı Mevlana’dır, ötekisinin Pandit. Kaplar farklıdır farklı olmasına, ne ki, aynı çamurdan yapılmıştır.

Her ikisi de ahmaktır, her ikisi de yolunu şaşırmıştır. Ama hiç biri Tanrı’yı bulamamıştır. Biri keçileri kurban ederken, ötekisi de inekleri kurban eder. Böyle önemsiz farklar peşinde koşup, bir ömrü tüketmişlerdir.”

Camiyle Tapınak arasındaki farklar veya ibadet sırasında batıya mı yoksa doğuya mı dönüleceği konusundaki sorularla ilgili şunları söyler:

“Eğer Tanrı caminin içinde yaşıyorsa, dünyanın geri kalanında kim yaşıyor? Tüm Hindular, Ram’ın Tirth’te ve onun görünümlerinde yaşadığını

düşünür, ama gelgelelim Ram'ı bulamamışlardır. Kim ki İswara'nın Doğuda ve Allah'ın da Batı'da olduğunu düşünür, büyük bir yanlış içindedir. O'nu bulmak istiyorlarsa, kalplerinde aramalıdır, orada bulacaklardır O'nu. Kerim'le Ram aynı şeydir. Vedalar ve Kuran yanlış kitaplar değildir. Yanlış olanlar, her iki kitap adına düşünmeyi ve konuşmayı reddedenlerdir. Her insanın içinde aynı Tanrı'yı bulan ve başkalarına da kendisine baktığı gibi bakan birisi, kimseye zarar veremez. Dünyada yaşayan tüm kadınlar ve erkekler senin görüntünü taşır. Ram'a veya Allah'a yönelen kişi için ikisi de aynıdır, o kişi benim Guru'mdur, Pir'imdir -Kılavuz - o benim.

Kabir, tüm insanlığa tek olarak bakar:

“Tüm dünya kocaman ve kötü bir yanlışlama altında eziliyor. Biri Veda üzerine yemin ederken, öteki Kuran üzerine ediyor. Biri cennetten, ötekisi cehennemden söz ediyor. İki yol arasında gerçekten bir fark yok. Bir kadının ruhuyla, bir kadının ruhu aynı dokudur, bedenleri aynı toprakla biçimlenmiştir. Her ikisinin yaşadığı hayat da aynıdır. Bedenleri çürüdüğünde, dış özellikleri de kaybolur gider. İnsanlar aynı türdendir. Derileri aynı türdür, kemikleri aynı kemik, atıkları aynı atık, kanları aynı kan, etleri aynı ettir. Hepsi de tek bir damladan üremiştir. Kimse Brahman veya Shudra değildir. Vişnu ve Mahesa, üç ayrı durumun, ruhsal canlılığın, dinginliğin ve durgunluğun adlarıdır. Müslüman diye biri yoktur, Hindu diye biri yoktur. İkisi arasındaki fark, yanlış bir farktır.”

Geleneklerin ve dinsel törenlerin dış görünümüyle ilgili:

“Ey insanlar! Birisi öldüğünde bedenini ne yaparsınız? Son nefesini verdiğinde onu evinizden çıkarırsınız. Biri onu yakarken, biri de onu gömer. Hindular ilkini, Müslümanlarsa ikincisini yapar. Ama sonuç aynıdır. Her ikisi de o bedeni atar ve yoluna devam eder. Hindular gönül verdiklerinin adının Ram olduğunu, Müslümanlarsa ona Rahman dediklerini açıkça söylemekte. Her ikisi de birbirleriyle bir ad için didişiyor ve kendilerini tüketiyorlar. Gerçeklik'in ne olduğunu da bilmiyorlar.”

Sınıf farklılıklarına ve dokunulabilirliğe ve dokunulmazlığa ilişkin:

“Herkesin içi de dışı da aynı sınıftır. Hiç kimse Shudra veya Brahman değildir. Herkes alt ve üst sınıftan boşu boşuna konuşmakta, kimse kendini buna kaptırmaz. Hinduların ve Müslümanların iki farklı insan olduğu düşüncesi de boştur, onların ikisi de aynı ve birdir.”

Davut'un yazıları da benzer gözlemlerle doludur. Bir kaç örnek:

"Allah, aynıdır; Ram aynı; kendi kendine yeten aynıdır, herşeyin Efendis, aynı. Farklı adlarla bizim O dediğimiz, aynı undan yapılan aş gibidir. Kim neyi uygun görürse, öyle der. Ey Davut! O Aziz'in sayısız adı vardır. O'na istediğin adı ver. İyi insanlar bu adlar arasında, ayırım gözetmez. Hindular der ki, bizimki en doğru yoldur. Sor bakalım onlara, hangisi Tanrı'ya götüren yoldur. Her iki insan da gerçek yoldan ayrı düşmüşlerdir. İnsanlar ikiliği hoş görebilir, ayrı yolları hoş görebilir. Ama, bu ikilik yanlış bir ikilik. Tanrı yalnızca gerçeği sever. Ey eşsiz insanlar! Bir daha düşünün! Nereye gidiyorsun ve bu gidiş daha ne kadar sürecek böyle? Bu insanlar İswara'yı parçalara ayırıp, aralarında sağa sola dağıtmışlar. Ey Davut! Bu insanların tümü "Purna Brahma"dan, tek ve bir Allah'tan ayrılmış ve bir yanlışlığa yem olmuş. Ey Davut! Onların içindeki ruh tek ve aynı ruh. Her birinin içinde aynı İswara bulunmakta. Yalnızca İswara'ya dayanarak, birimiz ötekiyle bağlantı kuruyoruz. Dış biçimlerin veya zümrelerin farklarına takılmamalıyız. Ey Davut! Hem Hindular hem de Müslümanlar büyük bir yanlışlık içinde. İkisi de cahil. İnsanın, özenli bir dikkatle birinin ötekine yabancı olmadığı gerçek yol üzerinde yürümesi gerekir. Bu insanların hepsi aynı kuyunun suyundan çekilmiş ve ayrı kaplara konulmuşlardır. İkiliğin yanlışlığını kaldırıp atmalıdırlar."

"Allah'la Ram'm ayrı varlıklar olduğuna ilişkin yanlışlığı artık bıraktım. Bir Hindu ile bir Müslüman arasında bir fark görmüyorum. Ey İswara! Zafherini herkesin içinde görmekteyim. Her birinin aldığı nefes tek ve aynı nefes. Herkesin bedeni tek bir biçimden çıkma, her birinin damarlarındaki kan aynı kan, etleri aynı et ve gözleri de aynı göz. Herkesin içinde aynı hayat işbaşında. Herkesin kulağı aynı sesleri duyuyor. Tatlı her dile tatlı geliyor. Herkes aynı açlığı hissediyor. Her durumda, insan aynı şekilde doyuyor. Herkesin kemikleri ve eklemleri aynı türden. Üzüntü ve sevinç herkesi aynı şekilde etkiliyor. Acı herkes için acı. Herkesin eli, ayağı ve bedeni aynı. Tüm eser, tek ve aynı Yaradan tarafından sahneye konuyor. O, tek Yaradandır. Her şeyde O'nu görmemi sağlayan yine O'dur. İşte yalnızca böyle bakarak, Davut ruhunu dirliğe kavuşturur."

Dinin özülü ilgili: "Benliği yok etmek, İswara'ya ibadet etmek, bedeni kötücül eylemlerden ve zihni de kötücül düşüncelerden korumak, yaşayan hiç bir varlıkla ilgili hastalıklı düşüncelere kapılmamak – tüm bunlar ey Davut! Dinin özünü oluşturur. O kişi kutsal bir kişidir, "Aziz"dir, herhangi yaşayan

varlığa karşı hastalıklı düşünce beslemez. Ey Davut! Tüm canlılarda tek bir ruh vardır. Hiç biri bizim düşmanımız değildir. Bunu dikkatlice arayıp bulduk. Bize hiç kimse yabancı değildir, ister Hindu olalım, ister Müslüman, hepimizin içindeki ruh aynıdır. Kadınlara ve erkeklere ayrı isimler vererek birbirimizi aldattık hep. Müslümanlar ve Hindular birbirleriyle kardeştir. İkisinin de aynı bedenden çıkan iki eli, iki ayağı, iki kulağı ve iki gözü var. Kuşku aynasına baktığımızda, iki ayrı varlık görüyoruz. Bu bir yanılgıdır. Bu yanılgıyı yok ettiğimizde kuşkular da dağılacak, ötekilikten söz etmek bitecek. Ey Davut! Sen kime karşı kötü niyet besleyeceksin, burada, yanında kimse var mı? Beni varlığa kavuşturan Tanrı, herkesin içinde olan Tanrı'dır."

Cami ve tapınakla ilgili olarak: "Hindular tapınağa bağımlı, müslümanlar da camiye. Bense evi barkı olmayan Tanrı'ya bağımlıyım. Ben her anımı Tanrı'yla yaşıyorum, benim ne bir camiye ne de bir tapınağa gereksinmem var. O, Kendi Kendisinin varlığıdır. O'na bağlanmak, özel bir ayın istemez. Benim kılavuzum olan gerçek Guru, bu bedenimin bana caminin ve tapınağın ta kendisi olduğunu öğretmiştir. İnsan onun içinde Tanrı'ya istediği gibi bağlılığını sunabilir, bunun için dışına çıkmasına gerek yok ki. Hindular ve Müslümanlar iki çılgın file benziyor. Bu nedenle aynı yerden su içemiyorlar. Ama onlar, ayrılıkları bir kenara bırakıp birlikte ortak bir yaşam kurabilirler. Şu "benim" ve "senin"e fazlaca kapılmadan, şu anımsayacaksın ki, âlemlerin Yüce Efendisi bu "sen ben" dalaşının üzerindedir. Ve ben, benliğini yok ederek İswara'nın şarkısını söyleyen o kişinin her zaman yanında olurum. Ey Davut! O iki halk da tarikatçılığa takılmış ve bu yüzden de paramparça olmuş. Dostluklarını koruyamıyorlar, yanlış yoldalar. Felakete giden bir yolda."

Herkesteki Tanrı'nın varlığıyla ilgili: "Tohumda yağın olması gibi, çiçekte güzel kokunun, sütte yağın olması gibi Tanrı da her ruhta bulunur. O her ruhta vardır, tıpkı ruhun her bedendeki sinirde bulunması gibi. Nasıl Güneşte ışık, Ayda serinlik varsa, işte kalbimizden bir tapınak yapan Tanrı da oradadır. Her kalpte, bir tek o Aziz vardır, başka biri değil."

Allah'ın bilinen değişik adlarından söz ederken:

"Ey oğul! İnsan aynı anda iki yerde olamaz.

O'nun pek çok adı vardır.

O yalnızca O'dur.

Ram veya Rahim de desen, Mutlak tektir.

Sen Mohana'sın, Kesava'sın, Kerim'sin.

Sen Yaradan'sın, Katıksız olansın.

Yapan sensin, sen Her Yerde Olan'sın.

Sen Besleyen'sin, Kutsal'sın.

Sen Yüce'sin, Meliksin.

Sen ebed Allah'sın, Kendin içinsin.

Sen benzersizsin.

Ey Davut, bunların tümü O'dur."

GURU NANAK

Bu bağlamda, Guru Nanak'a ve Guru Govind Sing'e bağlılık ilahilerinden söz etmeye değer. Sihizm'in kurucusu Guru Nanak, Kabir'in son günlerinde ortaya çıkmıştır. Kabir ve Davut gibi, onun da Hindu ve Müslümanlar arasında izdeçileri vardı. Guru Nanak'ın kendisi Kabir'in büyük bir hayranıydı, o kadar ki, Sihlerin kutsal kitabı olan *Adhi Granth*'da Kabir'in adıyla birlikte, öteki Müslüman ermişlerin ve *Fakirlerin* adları Guru Nanak'la birlikte dillendirilmiştir. Sihizm, doğuşunu Hinduizm'le İslam'ın bireşimine borçludur. Guru Arjun, Amritsar'daki Gurudwara'ya temel taşı konması için ulu bir kişilik ararken, bu iş için ünlü bir Müslüman ermiş olan Mian Mir'i düşünür. Ünlü Gurudwara'nın temel taşını koyan kendisidir. Guru Nanak, zamanındaki Hindu-Müslüman gerginliklerine üzülmüş ve:

"Ben ne Hindu ne de Müslümanım. Ötekilik yaratma, her iki tarafta da karşılıklı düşmanlığa yol açıyor. De ki, ne Müslüman ne de Hindu kendi yolunu bulabiliyor. Her ikisi de iki değişik varlık olan Ram'a veya Rahim'e saygı duyuyor. Ama her ikisi de tek bir Tanrı'ya gerçekten inanmıyor." demiştir.

Guru Govind: *"Biri kendine Mandia der, ötekisi Sanyasi, bir diğeri Yogi veya Brahmacari veya Jati. Biri kendine Hindu der, öteki Müslüman, biri Şii veya Sünni der. Bu ayrımlar yanlıştır. İnsanlar için yalnızca tek bir sınıf vardır, hepsi eşittir. Hepsinin için var olan Tanrı tektir. Onların Yaradan'ı O'dur. O, Kerim'dir, iyiyi yaratandır; Rezzak'tır, besleyendir; O, Rahim'dir, herkese merhametinden verir; O'nun yanında başka bir Tanrı yoktur. Tüm bu farklar yanılısamadır. Tüm tapınmalar O'nadır. O, insanlığın yüce kılavuzudur. Tüm insanlık aynı kalıptan çıkmadır ve hepsinin de içinde aynı Tanrı işbaşındadır. O, aynı anda hem Mandir'de hem de Cami'dedir. Puja neyse, Namaz da odur.*

Tüm insanlık aslında tek bir varlıktır. Bir insanı ötekiden ayırmak yalnızca bir yanılgıdır. Devata, Adev, Yakşa, Gandharva, Hindu, Müslüman ve benzeri sözcükler, dünyanın değişik yerlerinde yaygın olan geleneklerden

ve anlayışlardan doğmuştur. Hepsinin de gözleri, kulakları, bedenleri, dilleri aynıdır. Herkes, aynı öğelerden oluşur; toprak, hava, ateş ve su. Allah'ın kendisi Abhed'dir. Purana'larda ne varsa, Kuran'da o vardır. Herkesin görünüşü ve biçimi aynıdır.”

Şimdiye dek, Hindistan'daki bir kaç ermişin hangi dinin Tanrı'nın Birliği düşüncesine dayalı olduğuna ve insanlığın genel gereksinimlerinin ne olduğuna ilişkin görüşlerine ve gözlemlerine yer verdik. Şöyle de denilebilir ki, bu ermişler kendilerini anlatırlarken, aynı zamanda farklı dinlerin taraftarlarının zayıflığına da dikkat çekmişlerdir. Buraya bir kaç yorum alalım:

Hindular arasındaki sınıf farklılığına ilişkin bir soruya, Kabir'in yanıtı:

Ey pandit! Hangi sınıfa ait olduğunu öğrendikten sonra bir başkasının elinden su içmeyi kabul ediyorsun. Unutma ki, bugün içinde yaşadığım topraktan ev, tüm yaratılmışların yarın öbür gün öldüğünde içine gireceği toprakla aynıdır. Bu toprağın içinde 56 milyon Yadava ve 80 bin Muni kimliğini kaybetmiş ve o toprakla bir olmuştur. Her adımında bir peygamber yatar ve bunların her biri toza dönmüştür. Ey pandit! Sen de bu topraktan yapılma bir kapsın. Bir başkasının hangi sınıfa ait olduğunu öğrenene dek, onun elinden halen su içmeyi kabullenmiyorsun. Nehirden çektiğin suda sayısız salyangoz ve kurbağa var. Onlardan çıkan kan ve başka maddeler hep bu suyla karışık. Dünyanın tüm pisliği bu suya akıp gidiyor. İnsanların ve hayvanların ölü bedenleri onun üzerinde yüzüyor ve çürüyor. İçtiğin süt nereden geliyor? Senin süt dediğin şey, hayvanın etinden ve kemiklerinden süzülüp de geliyor. Toprak kabın için 'Sudhi' yapıyor ve onu temizlediğini sanıyorsun.

Ey pandit! Zayıflığını desteklemek için Veda'lardan ve Sastra'lardan sürekli alıntı yapmaktan vazgeç artık. Bunların tümü senin zihninin uydurması. Ey pandit! Sen Veda'mı okudun ve unuttun. Kendini bulamadın. Sandhya, Tarpana, Gayatri ve Karma Kanda'nın karışımını uyguluyor ve bu süreçte hayatını harcıyorsun. Ne zaman bir insana dokunsan, üzerine su serpiyor ve kendini temizlediğini sanıyorsun, ama sonuçta kurtuluşa bir türlü eremedin. Bir insana dokunmaktan kaçınırken, senin dışındaki en alçak sınıf hangisidir, söyler misin bana? Sen çok yüksek bir sınıfa ait olduğuna ve bununla gururlandığını sanıyorsun. Ama bunun sana bir yararı olmaz. Garva Prahari, yani Kibir Düşmanı olan İswara, senin bu kibrini nasıl hoş karşılasın? Kurtuluş yalnız ve ancak doğuma ve sınıfa özgü düşünceleri zihninden kovan kişi için olanaklıdır. Tıpkı, güzel bir bitki olmak için kabuğunu kırıp yeryüzüne çıkan küçük bir tohum gibi.”

Kabir, insanlarla temasa gelmekten kaçınan bir Brahman'a hitaben:

"Ey pandit! Evden birisi veya bir komşun öldüğünde, senin kirlilikle karışılıyor olmana üzülüyorum. Derken, ölü bir keçiden 'Rasuit' pişiriyorsun, ardından bir banyo yapıyor, puja uygulayıp, omzuna yajñopavitamı attıktan sonra yemeğe oturuyorsun. Yemek kabında kemikler oluyor. Önündeki yemek tabağının içinde ölü hayvanın kemikleri yüzüyor. Söyle bakalım, ne çeşit bir Dharma Karma'dır bu? Ne zaman Dharma'dan söz edersen, o anda bir başkasının hayatını alıveriyorsun. Ey kardeşim! Bu hiç de iyi bir şey değil. Eğer sana Brahma diyeceksem, kime kasap diyeceğim?"

Ey santu, dinle beni! Bu dünya bir yanılgının içinde acılar çekmekte. Pek azımız, herkesin içinde bir Paramatma yattığını bilir." Kabir, Hinduların ve Müslümanların dinlerinden söz etme zevkiyle ilgili olarak şunları söylemekte:

"Ey Santu! Her iki yönetime de baktım. Hindular da Müslümanlar da kendi yolunu izleme arzusunda. Her iki taraf da dil zevkinin tuzağına yakalanmış. Hindular Ekadasi'yi uyguluyor ve tüm ilgilerini ona verip, süt ve tatlı bayramı yapıyorlar. Yiyeceği önemsememekle birlikte, lezzetli şeylerde ölçüyü kaçırıyorlar. Müslümanlarsa oruç tutuyor. Şafak sökerken Namaz kılıyor ve ardından da bir tabak dolusu kümes hayvanını mideye indiriyorlar. Cennete gitmenin yolu bu değildir ki. Hindular başkaları için gereken sevgiyi kendi kalplerinde arayıp bulmuşlardır, ne ki, Müslümanlar başkalarını sevmekten vazgeçmişlerdir. Biri, 'Helal' dediği şeyi yiyor, ötekiyse 'Jhataka'. Dilin gösterişi her iki olayda da kendini gösteriyor. Gerçek Guru Müslümanlarla Hinduların ancak tek bir yolunun olduğunu söylemişti."

Kabir der ki, *"Ey Santu! Dinle! Ram ile Khuda arasında bir fark yoktur. Ama hem Hindular hem de Müslümanlar yolunu şaşırmıştır."*

Kabir, sahte dini liderlerle ilgili olarak, *"Ey Santu! Tüm dünya delirmiş. Gerçeği söylediğinde insanlar saldırıyor üzerine. Herkes yanlış olan şeylere inanıyormuş gibi yapıyor. Dinine düşkün pek çok kişi gördüm, bunlar sabah erkenden kalkıp banyolarını yapıyor ve bir canlıyı öldürüp onu yiyor, sonra da taştan oyulma bir heykele tapınıp duruyor. Bu insanların duyguları yok. Aynı şekilde Kuran okuyan pek çok 'pir' de gördüm. Bunlar kendilerinin bile bilmediği şeyi müritlerine nasıl öğretir? Bu türden, bedenlerine kül süren³ ve köşede bilmiş bilmiş oturan Gurulardan buralarda mebzul*

3 Katoliklerin, Paskalya'dan önceki Büyük Perhiz döneminde pişmanlıklarını belirtmek amacıyla alınlarına kül sürmeleri. (Ç.N.)

miktarda var. İçlerinden kendilerinin pek büyük kişi olduklarını düşünür dururlar, ama taştan ve pirinçten yapılmış heykellerin önünde yerlere dek eğilirler. Haç yolculuklarına da pek meraklıdırlar. Boyunlarına boncuktan kolyeler ve münzevi başlıklarını takıp, alınlarına da o gösterişli tilak'tan sürüp ilahiler söylerler. Ne var ki, içlerinde ne olduğunu bilmezler. Hindular Ram'ın kendi Tanrıları olduğunu, Müslümanlarsa Rahim'in kendi Tanrıları olduğunu söyler. Bu ikisi birbirleriyle dövüşür ve birbirlerini yer. Hiç kimse Gerçeklik'i bilmez. Onların kutsallığa ilişkin bu yanlış tutumlarında evden eve dolaşır, Mantralar okur ve izdeşçi toplanırlar. Sonuçta Guru ve izdeşçisi, her ikisi de hüsrana uğrar. Ey Santu! Bunların hepsi aldatıcıdır. Daha ne kadar itiraz edeyim ki? Pek az insan gerçeği dinlemeyi umursuyor. İswara herkesin içinde eşitçe yaşıyor. Gerçek Gazi odur ki, her şeyi dosdoğru yapar ve kötücül eylemlere boyun eğmez, başkalarının fena hareketlere yönelten kişi Gazi değildir. O bir 'paji'dir (günahkâr). Ey Kabir! Gerçek bir Guru, başkalarının acısını içinde hissedendir, bunu içinde hissetmeyen ne Pir'dir ne de Guru, o bir Kafir veya bi-Pir'dir (kılavuzsuz)."

Tapınak camii didişmesiyle ilgili Davut der ki: "Hindular kendi elleriyle diktikleri Mandir'in üzerine titrerler. Ancak, İswara adına dikilen bu Mandir'de insan ve hayvan bedenlerini katlederler. Aynı şekilde Müslümanlar da kendi elleriyle diktikleri camiye büyük saygı duyar, ne ki, sonra bu Tanrı evini yıkarlar. Gerçek Guru bana insanın bedeninin bir camii veya Tanrı'nın Mandir'i olduğunu öğretti. Bizler bu beden içinde yaşayarak Allah'a tapınıyoruz. O'na tapınmak için beden dışına çıkmamıza gerek yoktur. İnsanın yüreğinin derinliklerinde İswara'nın Varlığının kaynağı bulunur. Kendimizi onun suyunda rahatlıkla arıtır ve Namaz kılarız, bu beden bizim Camimiz veya Mandir'imizdir. Beş duyumuz içimizdeki bütünlüğü oluşturur, zihnimiz hocanın da, imamın da önderidir. Kendi bedenimizin içinde, Allah'ın önünde eğilebilir ve O'nun selamlayabiliriz."

Heykellere tapınmayla ilgili: "Taştan bir heykel oyup, adına da İswara diyorlar. Ey Davut! Gerçek İswara onlar tarafından görülebilir değildir. Dünya onun için yanlış yolda ya. Ram herkesin ruhundadır ve insanlar O'na tapınmalıdır. Gerçek bir Bektaşî içindeki Ram'ı sever. Ey Davut! Gerçek bir izdeşçi, içindeki güzel Tanrı'ya tapınır."

Tapınmanın ve beraberindeki ayinin dışarıdan görünmesiyle ilgili: "Ey Davut! Veda Sastra'lar insanları zincirlere tutsak etmek içindir. Efendi'ye tapınma o yüzden içten olmuyor bir türlü. Dünyada pek çok insan Müslüman, pek çoğu da Hindu olmuş. Ey Davut! İswara'ya bağlılık, tek gerçek

bağlılıktır. Ötesi, kibir ve boş böbürlenmedir. İnsanlar bedenlerine kutsal kitap olarak bakmalı. Bu kitapta İswara'nın adı yazılıdır. İnsan, ruhunu Pandit olarak görürken, bu Pandit'ten bu Kitap'ta adı yazılı olan İswara'yı tanımalı. O Kitap'taki Rahman'ın adını yazmalı ve zihnini de Molla olarak görenek Rahman'a tapınmalıdır.”

Dini geleneklerle ilgili: “İnsanlar gerçek Ram'ı tanımıyor. Hepsini de gerçek olmayan şeyleri görüyor- yanlış tanrılar, yanlış bağlılık, yanlış ibadet, yanlış bağışlar, yanlış örtünme, yanlış vecd, yanlış dindarlar, yanlış alkışlar, yanlış dinleyiciler ve yanlış öyküler. İnsanlar bu yanlış şeylere inanıyor ve başkalarına da bunlara inanmaları için çağrıda bulunuyor. İswara'nın ışığı canlı cansız her şeyi aydınlatır (Jal-thal Mahel). Ey Davut! Ram her ruhun içindedir. O, Sonsuz Varlık'tır.”

Gerçek dinin ne olduğuyla ilgili: “Gerçek izdeşçi, tek İswara'nın şarkılarını söyleyendir, zihnini denetim altında tutandır, kibir göstermeyendir, yalan söylemeyen ve hiç kimseye zarar vermeyendir; gerçek bir izdeşçi başkalarına kötücül eylemler bulunmaktan sakınır ve onlara hep iyilik yapar, kimseye düşmanı olarak bakmaz, onlara kendine baktığı gibi bakar, başkalarının mutluluklarına katkıda bulunurken onları eşit bir gözle görür, kendi çıkarlarının başkalarıyla olan ilişkisini etkilemesine izin vermez ve onunkilerle başkalarının arasında ayrım gözetmez, Tek Yüce Varlık'ın ışığını arar, yalnızca gerçeği konuşur ve kendi düşüncelerine dalar, Tanrı'ya olan bağlılığında karşısına çıkabilecek her tehlikeye karşı aldırıışsızdır. Ey Davut! Böyle insanlar vardır, ama yeryüzünde pek azdır.”

IV

Binlerce yıldan beri yeryüzünde o kadar çok fikir üretilmiştir ki, bunlar bugün bir aileyi meydana getirir. Bugün inananlarının önüne bu görüşü koymayan bir din olmamakla birlikte; yakıcı isteği insanı insandan ayırmak amacıyla dikilmiş duvarları yerle bir etmeye yönelik ne bir Mahatma, ne bir Sufi ne de bir Fakir vardır. Doğanın eğilimi de aynı yöndedir ve insanlığı bu tür bir sonuca doğru ilerletmektedir.

Veda'larda şöyle der: “Hepimizin önünde tek bir amaç olmalı; Hepimiz aynı zihniyeti geliştirmeliyiz, iyilik buradadır. Birlikte hareket edecek, yiyecek ve içeceksiniz. İswara'nın sizden istediği, büyük amaca erişmenin gereklerini birlikte yerine getirmektir. Dünyanın öz gücü bizi o hedefe doğru ilerletiyor. Bir arabanın tekerlekleri gibi aynı anda devinmeli ve tek bir sesle konuşmalısınız. Bütün zihniyetler biraraya gelmeli ve tek Gerçek'i ele geçirmeli.” Yazgının,

Veda'ların önümüze koymuş olduğu ileriye görme gücüne her din dört elle sarılmış ve her birinin bunu yerine getirme yöntemi olmuştur. Kuran, her çağda ve ülkede bu düşünceye katkıda bulunmaya yönelik gelen peygamberler topluluğuna şöyle hitap eder: *"İşte, sizin bu ümmetiniz bir tek ümmettir. Ve ben de sizin Rabbinizim; o halde benden sakının."*

"Fakat onlar işlerini aralarında parçalayıp çeşitli zübürlere/kutsallaştırılmış hizip kitaplarına ayırdılar. Her hizip, yalnız kendi yanındakiyle sevinip övünmektedir." (K. 23: 52-53)

İncil: *"Ve baki hoşçakalın, ey kardeşler. Kemale gayret edin, müteselli olun, aynı şeyi düşünün, selamette olun ve muhabbet ve selamet Allahı sizinle beraber olacaktır."* (İncil, Korintoslulara Mektup, 13: 11) *"Allah, insanlar arasında ayırım yapmaz, hangi milletten olursa olsun Kendi'nden korkanı sever, ve bu doğrudur"* (İncil, Resullerin İşleri) *"Ne Yahudi ne de Yunanlı vardır, ne kul ne de azatlı vardır, ne de erkek ve dişi vardır, çünkü Mesih İsa'da hepiniz birsiniz."*

Çin'in Mahatma'sı Konfüçyüs: *"Komşularınızla sevgi içinde yaşamayı öğrenin ve kardeşlerinizi sevin."* (Shu King)

Mahatma Buda: *"İnsanların bu hareketli bölümleri neyin nesi? Aynı bedenin elleri ve ayakları. O halde, her bölüm öteki bölüme iyi bakmalı."*

Tanınmış Hindu bir din adamı: *"Bu benim ve şu da ötekinin! Yalnızca küçük insanlar farklılıklara takılır. Ama yüce gönüllüler, yeryüzünden yaşayan her canlıyı kendi ailesinin bir bireyi olarak görür."*

Din üzerine yazılmış kitaplar, bu tür öğretilerle doludur. Ne var ki, insanoğlu hayalini kurmuş olduğu hedeften halen uzaktadır. Sebebi, iki katlı olmasından ileri geliyor. Biri, çok sayıda insanın ortaya serilen gerçeği anlamamasından. Ötekiyse, bu gerçeği görenlerin bile onu önemsememesinden. İleriye doğru gidişin aksamasının sorumluluğu, onu anlamayanların omuzlarında değil, ama tüm sorumluluk onu bilerek izlemeyenlerin omuzlarında. Büyük değişimleri veya devrimleri eylem yerine getirir. Gita'nın veya Kuran'ın işlevi yalnızca akla besin sağlamak değildir, bizi doğru eyleme doğru yöreklendirmektir. Bizim amacımız, bu iki kutsal kitabın bu amaç doğrultusunda okunması gerekliliğidir. Çalışmamızın amacı; bizi birbirimizden ayırıp, birbirimize düşürmek yanında ailemize, köyümüze, ülkemize, ulusumuza ve mezhep inancımıza aşırı bağlılıktan doğan bencillik zincirlerini kırarak içimizdeki gücü bizi vermesi için Tanrı'ya çağrıda bulunmak olmalıdır. Hepimizin bir olduğunu hissetmek ve düşünmek yeterlidir, aslında. Öte yandan gerek duyduğumuz şey, bireysel veya ortak

olsun, niteliği, toplumsallığı, yasallığı veya dinselliğini gözetmeksizin bizi bölmeye çalışan kötücüllüğü hayatımızdan kovma zevkidir.

Artık yeni bir dine gereksinmemiz yok. Yüreğin veya insanlığın dini – üzerinde tüm dinlerin yattığı din – bize yetecektir. Bizim artık gerek duyduğumuz, onun bunun ruhu değil, insanlığın ruhunun galebe çalacağı yeni bir toplum, yeni bir kültürdür. Bu öyle bir toplum ki, orada insan kardeşleriyle eşit koşullar altında yaşar ve ilerler, burada yasalar kötücüllüğün hizmetinde değildir. Bizim gerek duyduğumuz, karşılıklı sevgi ve işbirliğinin sağlam temelleri üzerine kurulmuş yeni hayat düzenidir; bize tek bir kardeşliği, ulusu ve aileyi sunan dini bir anlayıştır. Bu yeni dini bakış, yeni ulus anlayışı, günümüz dinlerinin bugün bize yaptığı gibi, insanlar arasında kini pompalamayacak. Bizim inancımız, insanlık, sevgi ve özveri inancıdır. İşte her *Avatara*, *Peygamber*, *Aziz*, *Sadhu* ve *Fakir*'in vaz ettiği inanç budur – gerçek *Dharma* veya *Manu Dharma*, *Din*.

Bir sevgi dalgasının tüm ülkeleri kaplaması için Tanrı'ya, *Gita* ve *Kuran*'ın takipçilerine insanlığa kılavuzluk eden bu iki kitabın bozulmamış öğretilerine göre davranmalarını sağlayacak ve yeni bir tür kültür ve doğru bir dini bakışı yeniden oluşturmada yardımcı olacak akıllı, cesareti ve gücü bağışlaması için dua ediyoruz. Başka türlü kurtuluşumuz yok!

BHAGAVAD GİTA

Hindu'ların kutsal diye kabul ettikleri kitaplar, binlerle değil ama rahatlıkla yüzlerle ifade edilebilir. Dünyada varolan dinler arasında, belki de Hindu dini kadar çok sayıda kutsal kitaba sahip olduğunu öne süren yoktur. Bunlardan birinin ötekine benzemesinin yanı sıra, ortak bir kaynaktan doğması ve ayrıca tek bir eski zincirin halkalarını oluşturmaları son derece doğaldır. Bu kitaplar dallarda her yöne doğru açmış ve bir ağacın geniş gövdesi üzerine yayılvırmış ayrı çiçekler gibidir. İnanca ilişkin değişik soyağaçlarının tarihi incelendikçe, Hindu çizgisinin belki de en eskisi olduğu görülür, Semitik inancına soyağacı daha sonraki bir kökenden gelir. Kökenine ilişkin bilgilerin ortaya koyduğuna göre, Hindu dini kadar eski değildir. Yanı sıra, Hindu dini Çin dini gibi son ikibinbeşyüz yıllık süreçte kargaşa yaşamamıştır, en azından felaketlerden sıyrılmıştır.

Hint ve Çin uygarlıklarının doğuşundan birkaç bin yıl önce, bazı büyük uluslar tarih sahnesine çıkmış ve gelişimlerinin doruğuna varmışlardı. Yazılı ve yazısız kaynaklara göre, İran dağlarından Arap Denizi'ne ve öte yandan da Hint Okyanusu'na, Afrika'daki Nil kıyılarına dek, kâdim zamanlarda en azından iki büyük ulusun varlığı söz konusuydu ve bunlar birkaç bin yıl boyunca, yaşama sanatıyla ilgili dünyanın başta gelen uluslarıydı. Ne var ki günümüzde, titiz araştırma ve incelemelerle bunların kalıntılarının yalnızca izleri zaman zaman bugünlere taşınabilmiş ve onları izleyen kültürlerle yaşamsallık aşılıyarak, tarih sahnesinden çekilmişlerdir. Ama gerçek olan şu ki, bugün bildiğimiz kutsal kitaplar arasında en eski olanı Rig Veda'dır. Rig Veda'nın onbinbeşyüzseksen kıtasından hangisinin en eskisi olduğuna ilişkin bir tartışmaya girmeyi gereksiz görürüz. Varolan dinlerle ilgili karşılaştırmalı bir çalışma, bunların İswara veya Tanrı'dan doğduğunu ve Kuran'da da açıklanmış olduğu üzere, tüm kutsal kitapların

Tanrı'nın Kendisi'yle ilgili olduğunu gözler önüne serecektir. Ayinlerin ve törenlerin önemli bir bölümü ve bunların adları, dinsel içerikli sözler Rig Veda'da, özellikle de ilk satırlarında yer alır. Avrupa'lı âlimler, bu nedenle Rig Veda'nın tüm dinlerin anası olduğunu düşünürler.

Hindu inancının kitapları arasında Rig Veda, en üst düzey saygıyı görür. Ne ki, Veda'lar son derece kapsamlı, dilleri eski ve anlaşılmalıdır, ayrıca okuma yöntemleri âlimler için bile o kadar değişiktir ki, bu dörtbin yıldır bir sorundur ve öyle de olacağı benzetmektedir.

Upanişad'lar Veda'ların özü olmakla birlikte, bu ikincisinden yapılan seçmelerdir. *Upanişad*'lar, daha açık söylemek gerekirse küçük bir kitabı bile oluşturamayan yirmi *Upanişad*, ahlaki idealizmin yüksek ilkelerinden söz eder. İyiye, kötüye, fizikötesinin karmaşık deneyüstü sorunlarına ve Tanrı'ya ve Ruh'a ilişkin dinsel anlamda derin, bilinebilir (*gnostik*) konulara yer verir. İşte bu nedenle *Upanişad*'lar, dünyadaki kutsal kitaplar arasında başta gelen bir yer tutar. Eğitimli Hindulara, dünyanın değişim ve karmaşa zamanlarından, insanlığa yol gösteren hangi kutsal kitapları kurtarmak isteyeceğini soracak olsanız, size kesinlikle *Upanişad*'ları işaret edecektir. Gerçekten de binlerce Hindu bu konuda hemfikirdir.

Ama, *Upanişad*'lar genel okur için pek de anlaşılabilir değildir, yalnızca âlimler onları anlayabilir.

Upanişad'lardan başka, Hindu'lar için en bilinen kitap *Srimad Bhagavatgita*'dır.

Gita'nın dili ve işleyişi o derece yalındır ki, *Upanişad*'ların sayısından çok daha fazla okura hitap eder. İnek ve süt benzetmesi, *Upanişad*'lara ve Gita'ya tekrar tekrar uygulanmıştır ve bu son derece yerinde bir yakıştırma-
dır. Gita üzerine yapılan yorumlarda, onu ezberleyen ve üstesinden gelen birinin Hindu inancının öteki kutsal kitaplarıyla ilgilenmesine gerek yoktur derler. Gerçekte Gita, inanca ilişkin var olan tüm kutsal kitapların kaynağı olmakla birlikte, Sanskritçe kitaplar arasındaki bilinirliliği de tartışması-
dır. Kuran'ı saymazsak, Gita gibi geçmiş birkaç bin yıl süresince üzerine yorum yapılmış kutsal kitap sayısı hemen hemen yok gibidir. En azından hiç kuşkusuz, Hindistan'da varolan kitaplar arasında Gita, Hindu kültürü-
nün en güzel çiçeği olarak durur. Ait oldukları ülkelerin sınırları ötesindeki saygının tadını çıkaran ve onlara yol gösterici olan, ayrıca öteki ülkeleri ve ulusları her zaman şerefliendiren az sayıdaki kitap arasında. Hindistan'ın Gita'sının onurlu bir yeri vardır, dünyadaki ölümsüz çalışmalardan biridir.

İnsanın hayatındaki sorunlar her ülkede ve her çağda hep aynı olmuştur, yalnızca biçimleri ve adları çağdan çağa değişkenlik göstermiştir. İnsanlığın tarihinde çelişkiler zinciri hep olagelmıştır ki bunlar onun egosuyla Tanrı arasındadır. Bu çelişkiler hep değişik değişik biçimlerde. Önemsiz bir benlik veya bencilce çıkarların örtüsü altında, insanın egosu kendi görüntüsünü bulandırmakla birlikte, bir insanla öbürü arasında fark gözetme dürtüsünü doğuruyor. Tabii, bu da onu erdemin yolundan saptırıyor. Derken, bu süreci engellemek için din geliyor, bir dizi ahlak yasası getiriyor ve hiç kurumayacak gerçeğin bir pınarı gibi hizmet ediyor.

Mahabharata'nın, 25. ila 42. bölümlerini kapsayan *Bhisma Parva*'ya Gita denir. Bu 18 bölümde, Sri Krişna'yla Arcuna arasında Mahabharata Savaşı'nın ilk aşaması süresince geçen konuşma vardır. Savaşın onuncu gününde Sanjaya'nın bu konuşmayı Dhrtarastra'ya anlattığı ileri sürülür. Sanjaya Dhrtarastra'ya, Vyasa'nın iyilikseverliği sayesinde, bunu Sri Krişna'nın kendi ağzından duymuş olduğunu söylemiştir (18:75). Bhisma Parva'nın ikinci bölümünde, Vyasa'nın Sanjaya'ya, savaş alanından uzakta hem çarpışmayı izleyebildiği hem de konuşmayı duyabildiği ruhsal bir göz bağısladığı yazılıdır. Eleştirmenler, çarpışmaya hazır iki ordu karşı karşıya gelmişken Krişna ve Arcuna'nın bu türden ciddi bir konuşmayı uzun uzadıya yapmış olmasını kuşkuyla karşılarken, ayrıca Sanjaya'nın savaş alanını onca uzaktan görmesine, konuşulanları duymasına ve tüm *slokalari* (şlokalari) doğru olarak anımsamasına da olanak vermemektedirler. Bunun üzerine yapılan tartışmalar öylesine keskindir ki, bir eleştirmen, Sri Krişna'nın, yediyüz *sloka* dışında, savaş alanında dile getirmiş olduğu olası yüz adet; bir ikincisi, otuzaltı; üçüncüsü, yirmisekiz; dördüncüsü de yedi adet *slokanın* varlığından söz eder. Bunların sayısı daha sonra yediyüze dek çıkartılmıştır. Sonuç olarak, pek çok âlim, tüm bu savaş sahnesinin, insanoğlunun kafasındaki iyiyle kötü arasında varolan sonsuz savaşın simgesel bir anlatımı olduğu kuramını ortaya atmak zorunda kalmıştır.

Bu noktada Lokamanya Bal Gangadhara Tilak'la aynı fikirde olabilirsiniz: "*Hikâyenin yalnızca ruhsal yönüyle ilgilenenlerin, bunun dışsallığıyla ilgili bir tartışmaya girmeleri gereksizdir. Mahabharata'da anlatılan savaş olsun olmasın, Sri Krişna'yla Arjuna savaş alanında bir konuşma yap-sın yapmasın, Sanjaya'ya içsel bir göz verilsin verilmesin, Gita'nın dizelerinin ne Krişna ne Arcuna ve ne de Sanjaya tarafından yazılmadığı açıktır. Bun-lar, gerçekte Vyasa tarafından yazılmıştır. Gita'yı, Sri Krişna ve Arcuna tara-fından günümüzdeki haliyle anlatılmış gibi değerlendirmek veya öte yandan*

onu diyalektiğin kurallarına uydurmak, Gita'ya doğru bir yaklaşım değildir. Kendi tarzını ve kaleme alındığı dönemdeki yaygın hayat koşullarını kendi içinde taşıyan ve Upanişad'ların kaynağını oluşturan ve bu nedenle de öteki kutsal kitapları okumaya gerek duymadığımız Bhagavad Gita, tüm zamanların akli karışık insanlarına güzel ve değerli bir ileti sunmakta.” (G. 18: 79)

Gita; değişik dini düşünceler, ibadet yöntemleri, törenler ve ayinler, zamanının bilinen bâtıl inançları ve felsefi fikirleri yanında, yaygınlık kazanmış değişik inançlara da göndermede bulunur, bunların geçerliliğini sorgular. Değişik inançlar arasındaki temel noktaları vurgulayarak, sözgeli mi, tek bir İswara'ya ibadet gibi, bir tür bütünlük ortaya koymaya çabalar ve öz-denetim ve doğruluğun ruhsal gelişimin ilk basamaklarını oluşturduğunu, bunların her inanç tarafından emredildiğini öne sürer. Kurtuluşun, kişinin kendi benliğiyle başkası arasında ayrımcılık yapmaktan vazgeçmekten veya kişiler arasındaki farklılığın örtülerini yırtmaktan, tüm dünyayı kendi içine çekmekten ve kendi benliğinin de tüm dünya tarafından içine çekilmesine izin vermekten geçtiğini söyler. Gita, canlı veya cansız, her şeyde tek bir Parameswara'yı görmede ısrarlıdır. İnsanın ruhunu arındırarak ve üzerinde tam bir denetim sağlayarak, alt bir aşamadan üst bir aşamaya geçmede yolu gösterir. Bhagavad Gita'nın gerçek konusu budur.

Artık, Gita'nın bazı görüşlerinin bizi nereye götürdüğünü ve hangi dersi çıkarmamız gerektiğini bulalım mı?

Gita'yı anlamak için, önce Gita'nın zamanındaki koşulları, düşünceleri, törenleri ve ayinleri, Gita'nın bunlara ilişkin verdiği bilgi kadarıyla anlamamız gerekir.

Arcuna'nın, Gita'nın tam da başında, Sri Krişna'nın önüne koyduğu çetin konu kısaca şöyle anlatılır:

*“Eğer yuvalarımız yıkılırsa
Yok olmaz mı geleneklerimiz
Ocak söner yasa töre kalmazsa
Kargaşa olacağını biliriz.” (G. 1: 40)*

*“Karışıklık baş gösterirse Krişna
Kadınlarımız da kirletilmez mi
Kadınlar kirletilecek olursa
Adsız soysuz çocuklar doğmaz mı.” (G. 1: 41)*

*“Soysuzlar karanlığı getirmez mi
Yuva yıkan belâsını bulmaz mı
Gerekli sungu sunulamayınca
Ölmüş atalarımız kahrolmaz mı.”* (G. 1: 42)

*“Ocakları söndürmek yüzünden
Çoğalırsa soysuzlar kötüler
Alt üst olmaz mı toplum yasası
Yozlaşmaz mı köklü gelenekler.”* (G. 1: 43)

*“Ne dersin, bu böyle değil mi, Krişna
Aile geleneğini bozanların
Sonsuza dek acı çekeceğini
Büyüklerimizden işitmedik mi* (G. 1: 44)

Bu bölümde (1: 39, 38, 45) Arcuna üç kez *papa* (suç/günah) sözcüğü kullanmıştır. Suç/günah kavramı Arcuna'nın aklında, sözgelimi bir insanı öldürmek anlamına gelmez. Bu, eşi dostu öldürmek veya kendi soyunu yok etmek anlamına gelir (1: 38-39). Şunu unutmamak gerekir ki, Gita'da açıklandığı gibi (1: 43) *kast* dediğimizde, sözgelimi Brahman'lar, Kşatriya'lar, Vaişya'lar ve Şudra'lardan söz ediyor değiliz. Günümüzde kast kavramı ırktan ayrılmıştır. Bunların ikisi de doğum temelinde değerlendirilmiştir. O zamanlar farklı farklı aileler vardı. Mahabharata'yla ilgili yapılmış bir araştırma, bize ayrı kastlar arasında akraba evliliği olduğunu göstermektedir. Soyağacıyla ilgili tablo, yalnızca babanın çizgisine dayalıdır.

Öteki bölümlerden, çağa ait başka konuların da olduğunu çıkarmaktayız. Bunlardan biri Veda'lara olan inançtır. İnsanlar, orada (2: 42) neyin anlatıldığına takılıp kalmışlardır, Veda'lara inanmak onlarda saplantı halindedir. Bu, Arcuna'da da böyledir (2: 53). Veda'lardan söz etmek son derece takdire değerdir (2: 42). O zamanın insanlarına göre Veda'ların üstüne yoktur (2: 43). Ne ki, Veda'lardan hayata ilişkin öğrenebildikleriyse *Yajña*, *havana*, *japa*, *puja yolu*, *dan* vs. gibi yalnızca görünüşü doyuran ayinler ve törenlerdir (1: 43, 2: 20, 22, 11: 48, 53). Bunlar, hayatta temel hedefi oluşturan hazza ve rahata erişmek ve dünyevi istekleri doyurmaya yöneliktir. En yüksek amaçları Cennet'teki mutluluğunu sağlama almak ve Hayatın Ötesi'nde en kabul gören ne varsa kendini o konuma yükseltmektir (9: 20, 21; 2: 43, 44). Onlara göre Cehennem acının, Cennetse hazzın ve rahatlığın

yuvasıdır. Yajña çeşit çeşittir (4: 32). Üç Veda olan Rig Veda, Sama Veda ve Yajur Veda'da (9: 17, 20) belirtilene ek olarak, pek çok insan ayrı *Smrtis* izlemiştir. Veda'lar tarafından onaylanmış olan Yajña yanında, *Smrti* Yajña da vardır (19: 16). *Vedik* ve *Smrti* törenleri sırasında çeşitli *mantralar* söylenmiş ve "Ghee" ve başka yiyecekler sunulmuş, (9: 16, 4: 24) *Soma* suyu içilmiştir. Birinci, altıncı, dokuzuncu ve öteki bölümlerden anlaşılmaktadır ki, o günlerde insanlar dinlerin yalnızca görünürdeki biçimsel tören ve ayinleriyle ilgilidiler. Bütün ülkelerin insanlarına, uluslarına yararlı olabilecek evrensel ve yüksek ilkelere burun kıvırdılar.

Tek bir Paramesvara'nın yanında başka ilahlara da tapmakta ve o ilahları herhangi bir isteklerini yerine getirmeleri için hatırlamaktaydılar. Dünyeyi hazlar, yakarışlarının kaynağıydı. Bu ilahları hoşnut etmek için sayısız kereler girişimde bulunurlar ve onlar adına çeşitli adaklar sunarlardı (3: 11-12, 4: 12-25, 7: 20-23). Bu sunular arasında çiçekler, yapraklar, meyveler ve su da bulunurdu (26:9). İlahlardan başka şeytanlara, hayaletlere de tapınırlar, ayrıca bunlara da adaklar sunulurdu.

O zamanın insanları kehanetlere de inanırlardı (1: 31). Brahman'lar, Kşatriya'lar, Vaişya'lar ve Şudra'lar gibi dört kastın insanlarında olduğu gibi, Sanyasi'lere ait ayrı ayinler de vardı. İçsel saflık yerine dışsallığa önem verilirdi. Sanyasi'lerin sözelimi ateşe dokunmaları veya şunu bunu yapmaları yasaktı (1: 6). Tek bir Paramesvara'ya inananlar O'nu bilmek ve O'na ulaşmak için değişik yollar izlerdi. Kısacası, o günlerde ülkede çeşitli tarikatlar ve inançlar vardı (18: 66). Bazıları mucizelere inanır ve onları gerçekleştirmek için iki yol izlerdi, bunlardan biri adaklar sunmak, ötekiyse inzivaya çekilmektir.

Bu koşullar altında felsefi bir gözle bakıldığında, Gita'da sürekli adı geçen yerde iki çelişkili düşüncenin bulunması son derece olağandır (2: 3, 3: 3, 13: 24). Sankhya Marga'nın izdeşçileri, tören ve ayinlerle ilgili görsel uygulamalar yerine, tapınmaya daha çok vurgu yapmış ve kurtuluşa ermede bunu daha çok önemsemişlerdir. Başka türlüşünü kötücül ve yasak olarak (3: 18) değerlendirmişler ve aile yaşamını münzevi yaşama yeğlemişlerdir. Bir başka düşüncenin izleyicileriye, insanı kurtuluşa götüren tek uygulama olarak tören ve ayin geleneğine inanmıştır. Gita, bu yolların ikisine birden Yoga (2: 3) der. O günlerde, Pranayama'nın (nefes denetimi) değişik biçimleri de revaçtadır (4: 29, 13: 24). O zamanların yalnızca *Kuru*'ların *Pandu*'lara saldırı zamanı değil, ama aynı zamanda da dini inacin iniş ve

inançsızlığın da yükselişe geçtiği bir dönem olduğu Gita'da açık seçik yazılıdır. Tam da Peygamberlerin ve Gita gibi kutsal kitapların ortaya çıkış, gerçek inancın geri dönme zamanıdır (7: 8-9).

İnançla, tapınmayla ve zamanının imanı ile ilgili yanlış düşüncelerin kurbanı olan Arcuna, doğruyu görmesine yarayacak doğru yolu kestirememiştir. Bu nedenle Arcuna, Sri Krişna'dan onu doğru yola götürmesini istemiştir. Bu bağlamda Sri Krişna'nın yanıtı Gita Upadesa'yı oluşturur.

Şimdi de Gita'nın her bir değişik bölümüne gelişigüzel de olsa, ayrı ayrı bir göz atalım. Bu bölümlerin arasında burasında bazı konular değişik görüntülerle tekrar edilmiştir ki, dinsel uyarı veren kitaplarda bu olağandır.

GİTA'NIN DİNİ

BÖLÜM I

Arcuna'nın Kauravas'la savaşmadaki çekingenliğini dile getiren düşüncelerine yer vermiş olduk. Sri Krişna'ya şöyle ricada bulunuyordu: *"Bu savaş nedeniyle, ailemiz, halkımızın tüm gelenekleri ve inançları alt üst oldu. Cenaze işlerimizi kaldıracak bir kişi bile kalmadı. İnançlarımız böyle yok edilirse, tüm ailem Cehennem'e gider. Ardından ekledi: "Atalarımızdan duyduğumuza göre, her ne zaman kâdim inançlarımız ortadan kalkar, tüm halkımız Cehennem'e atılır".* Gita'nın ilk bölümünde Arcuna'nın bu ricası bulunur.

BÖLÜM II

Sri Krişna'nın yanıtı ikinci bölümle birlikte başlar. Krişna, Arcuna'nın ailesine olan haddinden fazla bağlılığından dolayı suçlayarak (2: 2) onun sorunlarını çözmekten kaçınır, çünkü bu durumu onun yüreğinin zayıflığına bağlar, bulunduğu yüksek mevkiye yakıştıramaz (2: 3). Arcuna, onun yanıtından hoşnut olmadığında Krişna gülerек der ki: *"Üzülmeye değmez bütün bunlara / Bilgiçlik de taslarsın, daha neler / Er geç candan geçecek olanlara / Şunu bilesin üzülmez bilgiler"* (2: 11)

Krişna, ilk başta Arcuna'nın korkularını alay konusu olmayı haketmediklerini söyleyerek defetmeye çalışır. İşte bu noktada, Arcuna ve Krişna'nın Dharma veya inanç kavramına ilişkin düşünceleri dikkati çekmekte. Arcuna, Dharma'yı ayinler ve dini törenler olarak görürken (1: 43), Sri Krişna onu başkalarına hizmet olarak anlar (2: 31).

İkinci bölümün onbirinci kıtasından otuzuncu kıtasına dek ölümün, mutluluğun ve üzüntünün felsefesini yapan Sri Krişna, beden ve dünyadaki

her şey, tüm isimler ve biçimler geçici ve yok olmaya mahkumken ruhun ölümsüz olduğunu söyler.

Gita'da der ki: *"Kimisi O'na bakar şaşakalır / Kimisi O'nu şaşkın şaşkın söyler / Kimisi O'nu şaşırarak dinler / Yine de O'nu kimse anlayamaz."* (2: 29)

Gita felsefesinin uygulanabilir yönleri dikkate alındığı sürece, Gita'nın kendi sözleriyle açıklanabilir:

"Acı tatlı, bu az bu çok demezsen / Yengiyi, yenilgiyi bir sayarsan / Yalnız savaşmak için savaşırsan / Yanlış yapmış, suç işlemiş olmazsın" (2: 38)
Başka bir deyişle, esas neden bizim kendi derinliklerimizde yatıyor.

Bu noktayı belirttikten sonra, Sri Krişna Arcuna'ya şöyle der:

"Sankhya bilgeliği idi sözlediklerim / Yoga açısından da söyleyeyim / Arcuna, bunları iyi anlarsan / Kurtulursun zincirlerden, bağlardan" (2: 39)

Burada şunu vurgulamak gerekir ki, Arcuna özel olarak Veda'ları veya onların öğretilerini işaret etmeden düşüncelerini dile getirmiştir. Öte yandan Sri Krişna, Veda'lar Arcuna'nın zihin yapısını oluşturduğundan dolayı, zamanının koşullarını ve Arcuna'nın kafasında Veda'larca yaratılan etkiyi unutmada, bile bile onlara göndermede bulunur. Arcuna'ya:

"Aldatıcı sözlere aldanmazsan / Kendi özünde sarsılmadan kalırsan / Gerçeğe erersin, aydınlanırsın." (2: 53). *"Gerçeği anlamazlar, görmezler / Boylarından büyük sözler ederler / Vedaları anlamadan bellerler / Bundan başka gerçek olamaz derler."* *"Dünyayı ister göğe yönelirler / Yeniden doğmak için çırpınırlar / Gösterişli törenler düzenlerler / Hep güçlü olmak eğlenmek isterler."* *"Mal mülk, eğlence peşinde koşanlar / Bunlar için duygulanıp coşanlar / Saplantılara saplanıp kalanlar / Mutlu olamazlar, bunu unutma"* (2 : 42, 43, 44)

"Bak Arcuna, ey soyluların iyisi / Bu yolda olanların birdir görüşü / Yol da olmayanlarsa şaşar sapar / Olurlar bölük bölük, türlü türlü" (2: 41)

"Veda'ların öğretileri insanları üç niteliğin içinde tutsak eder, sözgeli mi, Satva (hoşnutluk), Rajas (eylem) ve Tamas (tembellik). *"Vedaların özüdür üç guna / Üç guna'yı aşmak gerek, Arcuna / İkiliğe de kanma, arın durul / Aldanma, oyalanma, kendini bul"* (2: 45)

"Tanrı'ya eren gerçeği bilen için / Veda'lardaki gizli saklı bilgiler / Her yanda gürül gürül akarken su / Bir köşede kalan bir kuyuya benzer" (2: 46)

Veda'larda anlatılmak istenen; ibadetin, törenlerin ve ayinlerin katıksız dışsalılıklarıdır. (9: 20, 21)

Bundan sonra Sri Krişna, Arcuna'ya ödevini salt ödev aşkı için, başarı veya başarısızlık duygusundan bağımsız yerine getirmesini salık verir ve ödevden sapma eğilimine eleştiride bulunur, gerçek Yoga gibi başkalarına düzgün hizmet etmesi gerektiğini öne sürer. (2: 50)

Sri Krişna'nın, dışsal vedik uygulamalarla zihnin doğru yoldan saptığı ve bunun düzeltilmesi gerektiğine ilişkin uyarısı üzerine, Arcuna, ona zihni dingin ve durgun birini nasıl bulabileceğini sorar. İkinci bölümün kapanışındaki onsekiz kıta, Krişna'nın, Arcuna'ya olan yanıtını içerir. Bunlar Gita'nın özüdür. Sri Krişna şöyle der:

“Kışkırtıcı isteklerden kurtulursa / Zihin karışıklığını giderirse / Kendi kendisine yeterse bilge / Ona yolundan şaşmaz bilge derler”, “Acılara katlanmayı bilirse / Tatlılığın çekimine kapılmazsa / Tutku, kaygı nedir bilmezse bilge / Ona yolundan şaşmaz bilge derler”, “Bu iyidir şu kötüdür demeyen / Hiç bir şeyi olağanıüstü bulmayan / Ne göklere çıkaran ne de yeren / Bir bilgenin bilgeliği sarsılmaz”, “Nasıl bir kaplumbağa gerektiğinde / Kabuğuna çekilir kendini toplarsa / Bir bilge de kapanır kendi içine / Toplar kendini, yoğunlaşır özünde”, “Canımız alıştığı tatları ister / İçe kapanılınca bu tatlar söner / Yüce gerçeğin tadına varılınca / Bütün tatlar yavan kalır, geçer gider”, “Bir kimse kendini sıkırsa da tutsa da / Öyle güçlüdür ki istekler, Arcuna / Alır götürü ben şaşmam diyeni / Sürükler bir oraya bir buraya”, “Bilge olan isteklere kanmadan / Bana yönelsin ki birliğe ersin / İsteklere kapılmayan kimsenin / Bilinci gerçekte yoğunlaşır”, “İçine dalmış durumdayken bilge / Eğer alıştığı tatları düşerse / Bunlara doyamaz, bağımlı kalır / O zaman da istekler kamçılanır”, “Kızışan isteklerle yanılma başlar / Yanılğılar yüzünden kafa karışır / Kafa karışınca başta akıl kalmaz / Akıl kalmayınca da baştan çıkılır”, “İsteklerden tutkuların arınırsa / İsteklerinin tutsağı olmazsa / Kendini tutmasını bilirse bilge / Arınmışlık basamağına ulaşır”, “Bilge arınınca acıları dinler / Bütün tutkuları, kaygıları gider / Mutluluğunun bilinciyle yüzer / Çok sürmez bilinçle gerçeğe erer”, “Gerçeğe ermeyen bilinçli olmaz / Bilinçli olmayanın zihni berrak olmaz / Zihin bulanıkken iç barış da olmaz / İç barış olmayınca mutluluk olur mu”, “Azgınlaşırsa istekler dalga dalga / Ne zihin açıklığı kalır ne kafa / Dalgalara kapılan bir kayak gibi / Kişi sürüklenir oraya buraya”, “Bunun için ey yolu güçlü yiğit / Yola giren istemeyi kesmeli / İsteklerden kurtulursa bir kişi / Gerçeğin bilincine ulaşır”, “Herkes karanlık görünen o yer / Bilgelerin aydınlandığı yerdir / Herkesi uyanık tutan nesneler / Bilgeler için uyutan nesnelerdir”, “Nasıl deniz sayısız akarsularla / Sürekli dolar dolar da taşmazsa / İstekler de böyle boşalır yokluğa / İç barışa erer, bir isteği

olmayan", "Bütün boş istekleri kesmişse / İsteklerden arınmış yaşıyorsa / Kendi çıkarını düşünmüyorsa / İç barış yol erinin içindedir", "İşte böyledir erenler, Arcuna / Gerçeğe bir eren oradan çıkmaz / Gerçeğe son deminde erse bile / Gerçekte yok olur ve hep var olur" (2: 55'den 72'ye)

BÖLÜM III

Arcuna yine bir soruyla karşılaşmıştır. Kendine, kurtuluşa erişmesi için kendi benliğini bastırmak zorunda kaldığında neden dünyayı reddetmesi gerektiğini sormuştur.

Bu soruya yanıt olarak, üçüncü bölümde aşağıdaki gibi bir açıklama yer almıştır:

"İş yapmaktan kaçınan kişinin / İşinin yükü üstünden kalkmaz / Bütün işlerini bırakanın / Yola kolaylaşmaz düze çıkmaz" (3: 4) "Özveriyle yapmazsan işlerini / İşlerin seni bu dünyaya bağlar / İşlerini O'na ada, Arjuna / Bağımlılıktan kendini kurtar" (3: 9) "İsteğiniz neyse tanrılar verir / Özveriyi karşılıksız bırakmaz / Verilenlerden yararlanan kimse / Yaramazdır hep alır hiç vermezse" (3: 12) "Olgun kişi aşını O'na sunar / Sonra arta kalanı yer, aç kalmaz / Yalnız kendini düşünen kimseyse / Yer yer doyamaz, birtürlü duramaz" (3: 13) "Boş verip özveriye katılmayan / Bu döngüyü kesintiye uğratan / Koşuşturur doymak için boşuna / Boşuna yaşar o kişi, Arjuna" (3: 16) "İş yapmakla o, hiç bir şey kazanmaz / İş yapmamakla hiç bir şey yitirmez / Ne başkasından bir karşılık bekler / Ne de bir dayanak, sığınmak ister" (3: 18) "Özveriyle yaratınca Yaradan / Şöyle buyurmuştu size eskiden / Yararlanın bu yaratılanlardan / Dilediğinizi alın Kamaduk'tan" (3: 10) "Canaka ve onun gibi racalar / İyi işler yaparak yüceldiler / İyi işler yapmaya sen de çalış / Dünyanın iyiliği için yarış" (3: 20) "Bilgisiz kişi çıkarını kollar / Bunun için de işine bağlıdır / Bilge olansa çıkarını düşünmez / Dünyanın iyiliği için çalışır" (3: 25) "Bana adayarak bütün işlerini / Kazanmayı bir şey elde etmeyi / Bilinçli olarak bırak, geç bunları / Hazır ol savaşa, doğrul, ey savaşçı" (3: 30)

"Ben işimin başında durmazsam / Kurulmuş olan şu düzen yıkılmaz mı / Kötülüğe yol açılmış olmaz mı / Yaratılmışların sonu gelmez mi" (3: 24)

"Başkasının açık olan yolundan değil / Çıkmaz da olsa kendi yolundan yürü / Kendi yoluna baş koyman daha iyidir / Başkasının yolu sana göre değildir" (3: 35)

"Savaşta ölürsen göğe uçarsın / Kazanırsan göğe uçarsın / Bunun için kalk ayağa, Arjuna / Hazır ol kıyasıya çarpışmaya", "Acı tatlı, bu az bu çok

demezsən / Yengiyi, yenilgiyi bir sayarsan / Yalnız savaşmak için savaşırsan / Yanlış yapmış, suç işlemiş sayılmazsın” (2: 37, 38)

“İlk önce sen bunun için, Arjuna / duygularını toparlamalısın / Bilgiyi ve bilgeliği yok eden / Azgım isteklerle savaşmalısın” (3: 41)

“Duyuların yüce olduğu söylenir / Düşünceler duyulardan da yücedir / Bilinç düşüncelerin de üstündedir / Bilinçten daha üstün olan O’dur” (3: 42)

“Özünden güç al, durul, bul kendini / Aklın ötesindeki gerçeği sez / İstek kılığındaki düşmanını / Kolu güçlü yiğit, durdur kes” (3: 43), “Kazanmak tutkusuyla iş yapmamak / Gerçeği aramak gerekir dersin / Peki Krişna öyleyse beni niçin / Bu anlamsız savaşa sürüklersin”, “Çok anlamlı sözlerinle doğrusu / Aklım iyice karışıyor benim / Bu doğru sözler içinde hangisi / Sence benim için en doğrusu”, “Daha önce anlattım, ey doğru kişi / İki yol bulunduğunu söyledim / Bilgelerin düşünme yoludur biri / Erenlerin iş yapma yolu öteki”, “İş yapmaktan kaçınan kişinin / İşinin yükü üstünden kalkmaz / Bütün işlerini bırakanın / Yolu kolaylaşmaz düze çıkmaz” (3: 1, 2, 3, 4)

Dördüncü bölümde, insanların bu doğru inancı unutarak yanlış inançlara sarılıp, onları benimsediğinde, bir kez daha doğru inanç yolunu göstermek üzere büyük kişilerin geleceği belirtilmektedir (4: 7-8).

“Kızgınlık, korku ve tutkuyu yenen / Bilgiyle olgunlaşan pek çok bilge / Arınarak soyundu, bana erdi / bende çözüldü, özümde eridi” (4: 10)

Kurtuluşa ermek için törenler, ayinler gereksizdir. Gerekli olansa, insanın zihnini tek bir Parameswara’ya doğru yönlendirmesi, ama daha önce onu her türlü kinden, öfkeden ve korkudan arındırmasıdır. Görsellik içeren dini törenler *Shar’a* veya *Karma Kanda* olarak değerlendirildiği ve bir dinle ötekisi arasında ayrımcılık yarattığı sürece, Bhagavat Gita bunlara tek bir açıdan bakar ve der ki:

“Kendilerini nasıl sunarlarsa

Onları öylece kabul ederim

Arjuna, pek çok kimse bana uyar

Her yerde yolumdan gelenler var” (4:11)

Bir yuvarlağın ortasında durup merkeze doğru ilerleyerek, en sonunda hedeflerine varanlar gibi değişik inançların yolundan gidenler de Tek Bir Parameswara’ya varacaklardır. Gita: “Çıkarları için iş yapsalar da / Bilgisizler bırakınız iş yapsınlar / Bilge onları uyarıp şaşırtmaz / Yapılan işleri gereksiz bulmaz”, “Doğadaki bütün varlıklar işler / Yalnız doğa güçlerinin

işidir / Bilgisizler iş yapan benim, der / Benlik aldatmacasını göremez”, “Ey kolu güçlü yiğit, bilgiler / İşlerin niçin olduğunu bilirler / Doğanın işleyişini görürler / Bunun için işlere bağlanmazlar”, “Bilgisizlerse işlerine bağlanır / Doğa güçlerine akıl erdiremez / Bilgeler işlerine karışmamalı / Onların aklını karıştırmamalı” (3: 26, 27, 28, 29)

Brahman, Kşatria, Vaişya ve Sudra gibi kast sistemiyle ilgili Gita böyle bir sistemi insanın ortaya koyamayacağını, bunun insanın doğumuna bağlı olmadığını öne sürer. Tanrı, insanları dört değişik uğraşın seçimi içinde gösteren dört farklı özelliklerle birlikte yaratmıştır. Bu fark doğal bir farktır ve bu yüzden farklı özelliklerin Brahman’ın, Kşatria’nın ve öbürlerinin temelleri olarak görülmesi yerinde olacaktır (4: 13).

18. bölümün ileriki sayfalarında her bir kastın layığıyla yerine getirmesi için sahip olması gereken nitelikler açıklanmaktadır (18: 41-44).

“Kendine uygun işi yaparak kişi / Olgunlaşır yüce olana ulaşır / İş yaparak amaca nasıl mı varır / Açıklayayım bunu da, iyi dinle”, “İşlerin neden olduğunu görürse / Varlığın nereden çıktığını bilirse / Kendi işleriyle gerçeğe yönelirse / Olgunlaşır o kişi, kim olursa olsun”, “Kişi kendi özgün yasasına uysun / Kendi yolundan gitsin yokuş olsa da / Başka yola sapmasın kolay gelse de / Yanlış bir iş yapmamış olur böylece” (18: 45-47)

“Bir kimsenin çalışmaları, işleri / İsteklerden, tutkulardan arınmışsa / Bilgeliliğin ateşinde sınanmışsa / Bilenler o kimseye aydın derler”, “İşlerinden bir şey beklemeden o / Her zaman gönlünü ferah tutarak / Güzel güzel işlerini yaparsa da / Kendisi için bir iş yapmış olmaz”, “Tutkusuzdur, ama akli başındadır / Zenginleşme isteği kalmamıştır / Yalnız yaşamı için gerekeni alır / Böylece bir iş yapmamış olur”, “Böylece payına düşen şeylerle yetinen / Var yok ikiliğinin ötesine geçen / Başarıymış başarısızlıkmuş aldırmayan / İşlerinin tutsağı olmaz hiç bir zaman”, “Bağlarından kurtulup özgürleşen / Bilgiye erişen, bilgiyle dolan / İşlerini özveriyle bitiren / Kaygısızdır, çözülmüştür, erimiştir” (4: 19-23)

“Ben üzerime düşeni yapmazsam / İşlerimde özenli olmazsam / Herkes bana uymaz mı, Arjuna / Bütün işler çığrından çıkmaz mı”, “Ben işimin başında durmazsam / Kurulmuş olan şu düzen yıkılmaz mı / Kötülüğe yol açılmış olmaz mı / Yaratılmışların sonu gelmez mi” (3: 23-24)

İnsanlar, Veda’larda salık verildiği gibi Yoga’nın çilecilik (*tapas*) ve nefes denetimi (*prana yama* veya *haps-i dem*) gibi değişik biçimlerine pek düşkündür, ama gerçek ibadet insandaki tanrısal öze erişebilmektir ve buna bir kez erişildi mi insanın asla yanlış bir yola sapmasına olanak yoktur. Gerçek

bilgi, insanın kendi içindeki insanlığın her yönünü, her şeyde İswara'yı ve İswara'da da her şeyi görmesine bağlıdır. (4: 25-35) İnsanın kendine baktığı gibi başkalarına da bakması ve herkeste İswara'yı görmesi, Gita'da birkaç kez yinelenildiği gibi, en yüksek Tanrı bilgisine erişmektir. İnsanı arındıracak olan bu bilgi kadar yüce bilgi yoktur.

"Gerçek bilgi kadar yüce, yalın / Başka bir gerçek yok bu evrende / Bir kimse bir gün gerçeğe ererse / Bunu tadar, yaşar kendi özünde" (4: 38) *"İnançlı kimse gerçeği bilince / Özümseyip de nefsini yenince / Artık çok uzun sürmez, çok beklemez / Tanrı'yı bulur, dirliğe kavuşur"* (4: 39)

Beşinci bölümde, Arcuna aynı soruyu yineler. İki yoldan hangisinin daha iyi olduğunu sorar, kurtuluş için kendi bilgeliğine dayanan münzevinin yolu mu, yoksa ruhunun esenliğini aramak için tüm dünyevi görevleri ve çabaları sergileyen kişinin yolu mu?

Gita buna yanıt olarak, onlar tarafından benimsenmiş her iki yolun da özde bir ve aynı olduğunu öne sürerek birini öbürüyle örtüştürmeye çalışır. Sri Krişna der ki:

"Yoga'yla Sankhya'yı ayıran / Bilge değil, bilgisizin tekidir / İki yoldan birini tamamlayan / Varılmak istenen yola varır", "Bilgelikle ulaşılan o yere / İş yaparak da ulaşılabilir / Bilgi de uygulama da birdir / Bunu gören kimse doğruyu görmüştür" (5: 4-5)

İleriki sayfalarda: *"Yaptığı işe bağımlı olmayan / Bir şey beklemeyen, bir şey ummayan / İki yolun da ötesine geçmiştir / Kurtulmuştur, bağlarını da çözmüştür", "Yoga'yla Sankhya'yı ayıran / Bilge değil, bilgisizin tekidir / İki yoldan birini tamamlayan / Varılmak istenen yola varır", "Bilgelikle ulaşılan o yere / İş yaparak da ulaşılabilir / Bilgi de uygulama da birdir / Bunu gören kimse doğruyu görmüştür", "İş yapmaktan kaçınarak yaşamak / Sıkıntılı bir yoldur yiğidim / İş yaparak O'na doğru yönelmek / Daha çabuk yol almanın yoludur", "İş yapma yolundan giden yol eri / Kendini tutar, isteklenmeyi keser / Her şey onda, o her şeyde yaşar / İşlerine bağlanmadan iş yapar", "İş yaparak son gerçeğe erenler / Gerçekte ben bir işyapmıyorum der / Görür, dokunur, koklar, iştirler / Uyur, solur, tat alır, yemek yerler", "Konuşurlar, bir şey alır verirler / Oturur kalkar, göz açıp kaparlar / Onlar apaçık gerçeği anlar / Doğa'nın işidir bütün bunlar", "İşleri oluruna bırakan kişi / İşlerin O'ndan olduğunu bilir / Batakılıkta duran lotus gibidir / Üstünde çamur olmaz, tertemizdir", "Bedenleriyle düşünceleriyle / Var güçleriyle ve duyularıyla / Erenler çalışır ve arınırlar / Ve işlerinden bağımsız olurlar"* (5: 3-11)

Görevlerini böyle anlayışla yerine getirmeye çalışanlar, içsel benliklerini aydınlatır ve Parameswara'yı içlerinde ararlar. Derken, kendilerini O'na adayarak kurtuluşa erer ve kendilerini arındırırlar (5: 15-17).

*"Bilgi, bilinen nesne ve bilen kişi
Bir işin olması için üç nedendir
Araçlar, gereçler ve işi yapan
Bir işin oluşundaki üç etkindir" (18: 18)*

*"Erip de yücelenlerin gözünde / Bir Brahman da, bir inek de, bir fil de /
Bir köpek hatta dışlanmışlar bile / Birdir, eşdeğerdedir, hiç fark etmez" (5: 18),
"Varlığa ayırım yapmadan bakanlar / Varlığın ötesine geçmişlerdir / Tanrı
herkese yakındır, iyidir / İşte bunun için onlar ermişlerdir" (5: 19)*

Duyularla ilgili zevk, önünde sonunda acıyla sonlanır. Bilge olan bunlara itibar etmez. Hayatı boyunca ve ölmeden önce, benliğinin ve tutkularının üzerindeki denetimini kazanır, iç dirliğe ve hoşnutluğuna sahip gerçek bir Yogi olarak bilinir. Ruhunda barış, hoşnutluk ve ışık bulan kişi, Parameswara'yla bir olarak kurtuluşa erer. Kurtuluşa, kendini bulanlar ve kendini hep başkalarına hizmete adanlar erişebilir. (5: 22-26)

Aşağıdaki dizelerde, Atma boyunca olan gelişim süreci tanımlanır, şöyle denir:

*"Dıştan gelen etkilere aldırmandan
İçten iki kaşın arasına bakarak
Soluğunu burnundan alıp vererek
Giren çıkan soluğu dengeleyerek"
"Algıları düşünceleri duyguları
Bilge düzenlemenin yolunu bulur
İstekler, kuşkular, tutkular yok olur
Ve sonunda o, sonsuza dek kurtulur"
"Özverinin çabaların amacı
Bütün varlıkların yaratıcısı
Bu koca evrenin ulu Tanrısı
Gör O'nu! Ben'i gören O'nu görür" (5: 27-29)*

BÖLÜM VI

Sankhya ve Karma bir kez daha bir bütün olarak gösterilir, Gita:

Çabalarının sonuçlarını önemsemeyen ve görevi olarak düşündüğü şeyleri titizlikle/dikkatle yerine getiren kişi bir Yogi olduğu kadar, Sanyasi'dir de. Ateşe dokunmayı reddetmek, şunu yapmak bunu yapmamak gibi dini tören gösterilerinin üzerinde duran Sanyasi, gerçek bir Sanyasi değildir (6: 1, 2) Sanyasi, bir zihin durumuna verilen addır, dışsal gösterilere dayalı törenler veya özel bir giyinme tarzı değildir.

Yoga'ya erişmek isteyen birinin yolu, dünyadaki görevlerini yerine getirmekten geçer. Bir kez ona eriştikten sonra, içinde tüm görevleri yerine getirmeye yarayacak o dingin zihin durumunu ve enerjiyi görür. (6: 3)

İnsan, kendi kendinin hem dostu hem de düşmanıdır. Kendi kendini fetheden kendisinin dostuyken; benliğinin kendini fethetmesine izin veren kişiye kendinin düşmanıdır. (6: 5-6)

Kendini fetheden, zihin dinginliğini korur; ne sıcaktan ne soğuktan, ne zevkten ne de acıdan etkilenmeyenin *Atma'sı Paramatma* olur.

Dostuyla düşmanı, kendi halkıyla başkaları arasında ayım gözetmeyen kişi, doğru bir kişidir. (6: 9)

Bundan sonra Gita, Yoga'yı yerine getirmede belirli yöntemlerden söz eder:

*"Yogi düzenli olarak özüne dalsın
Yalnız kalmak için uygun bir yer bulsun
Dikkatini dağıtmadan kendine gelsin
Kışkırtıcı etkiler altında kalmasın"
"Oturmak için temiz bir yer seçsin
Bu yer ne alçak ne de yüksek olsun
Yere ya bez ya post ya da kuşa otu sersin
Böyle bir yerde oturup içe yönelsin"
"Tüm dikkatini bir yere yöneltsin
Düşüncesi, duygusu, işi birleşsin
Bu durumda burada yoga yapsın
Böylece yogi arınsın, yücelsin"
"Duygu ve düşüncelerini toplasın
Gövde, baş ve boynunu dik tutsun
Gözlerini burnunun ucuna diksın
Bakışını sağa sola kaydırmassın"*

*“Sakin, korkusuz ve rahat otursun
Kendine hakim ol sözünü unutmasın
Yalnızca bana kavuşmayı dilesin
Kendisini bana vererek beklesin” (6: 10-14)*

*“Yogi kendisini böyle yola koyarsa
Düşüncesini bende yoğunlaştırır
Sonunda barışa, nirvana’ya ulaşır
Orada benim özümde yerleşir” (6: 15)*

*“Yogi en yüce amaca erince
Bunun da ötesi olmaz deyince
Orada kalıp kendinden geçince
Büyük acılarla bile sarsılmaz” (6: 22)*

Gita, Yoga’nın ne bu sözcüğe bağımlı olanlara ne de dünyevi görevlerden kaçınanlara uygun olduğunu öne sürer.

“Dengeli beslenen, ne az ne çok uyuyan / Dinlenmeyi bilen, aşırıya kaçmayan / İş yaparken kendisini parçalamayan / Yoga’yla çözülür, kurtulur acılardan” (6: 17)

18. dizeden 28. dizeye dek, insanın ruhunun Tanrı’yla bir olması amacı taşıyan veya Sufilerin dediği gibi “Fenafillah” “Tanrı’yla bütünleşmek” gibi aynı şeyler ayrıntılı olarak işlenmiştir. Yine şöyle denmiştir:

*“Bütün yaratıklar O’nun özündedir
O da bütün yaratıkların özüdür
Birliğe eren için bu besbellidir
Nereye bakarsa baksın, O’nu görür”
“Bütün varlıklarda Ben’i görürse
Ben’de de bütün varlıkları görür
Böylece O her an Ben’i düşünür
Ben de O’nu bir an bile unutmam”
“Bütün varlıkların özünde olan
Birliğe erip de gerçeği bulan
Ne olursa olsun gelir yolumdan
O kişi yolumda olur her zaman”*

*“Kendisini gerçekte bütünleştiren
Her şeye aynı gözle bakar, Arcuna
Acılar içinde, mutluluk içinde
Olgun olarak durur O her durumda” (6: 29-32)*

Arcuna buna kararsız olan insan zihnini denetim altına almanın zor olduğunu belirterek yanıt verince, Sri Krişna:

*“Hiç kuşkun olmasın ey kolu güçlü yiğit / Kafa karışıklığını gidermek
güç bir iş / Ancak güçlük kalmaz çalışırsan durmadan / Ve olan bitene kapıl-
madan durursan” (6: 35) “İşte Krişna, içimdeki kuşku bu / Yalvarırım sana
dağıt kuşkumu / Yoksa kuşkudan nasıl kurtulurum / Sen yardım etmezsen
ben ne olurum” (6:39) “Eskiden kazanılmış alışkanlıklar / Kolayca yola giril-
mesini sağlar / Yolda edinilen deneyim ve bilgi / Kitaplardaki bilgiyi kat kat
aşar” (6: 44) “Bir istekli inançla çalışmış da / Tökezleyip yarı yolda kalmışsa
/ Yüce gerçeğe ulaşamamışsa / Ne yapısın hangi yolda gitsin, Krişna”, “Çileci-
lerden üstündür bir ermiş / Bilgelere bile üstün tutulur / Çalışanlardan da
üstün görülür / Arcuna, ermiş olmaya bak sen de” (6: 37, 46)*

BÖLÜM VII

Parameswara'nın kim olduğunu bilmek isteyenler için yedin-
ci bölümde O'nun her yerde ve her şeyde olduğu anlatılmıştır. Yanı sıra,
Parameswara'yla yarı-tanrılar arasında ne gibi farkların bulunduğu da be-
lirtilmiştir. Burada vurgu, Tek Tanrı'ya, Parameswara'ya veya Allah'a tapın-
maya yapılmıştır.

Parameswara'nın güçlerinin iki yönü vardır. Önemlerine göre tüm
dünya – doğumlarını üstlenen tüm varlıklar – Yeryüzü, Su, Ateş, Hava, Gök-
yüzü, Zihin, Bilgelik ve Benlik, bunların tümü İswara'nın görüntüleridir. Bu
varlıklarda başlayan hayat, İswara'nın gizli kaynağını işaret eder. İswara tek
başına dünyanın hem yaratıcısı hem de yok edicisidir. Dünyadaki her şey
O'nda birbirleriyle o kadar iç içedir ki, bu, bir kolyedeki boncuklara benzer.
İswara'nın kendisi her şeyin özüdür. Suyu hayat, Ay'a ve Güneşe ışık verir;
Veda'larda “Om”, Atmosferde ses, insanda cesaret, toprakta koku, ateşte kı-
zılık, dervişte sabırdır. Yaşayan tüm varlıkların yaşamıdır. Bilgenin bilgeliği,
dervişim görkemi, gücün özüdür. Seksten ve öteki tutkulardan bağımsızdır.
Tüm zorlukların yaratıcısı; dinginliğin, eylemin ve tembelliğin kaynağı olsa
da, bunların tümünü aşar. Dünya bunlara saplanıp kalırsa, O'nu ne tanıyabilir
ne de anlayabilir. O ölümsüzdür ve onlardan farklıdır. (7: 4-13)

“Bilgisizlikle yolu şaşırınlar / Türlü türlü dürtülerle saparlar / Başkasına Tanrı diye taparlar / Akıllarınca yasalar koyarlar”, “Hangi tanrıya taparlarsa tapsınlar / Neye inanıyorlarsa inansınlar / Onların inancını pekiştiririm / Onlara güçlü inancı ben veririm”, “İnançla tanrısına yönelerek / Birisi gönülden bir şey dilerse / Bu dileği de yerine gelirse / Bilesin, gerçekte bu da bendendir”, “Kendisi için dilekte bulunanlar / Dar görüşlü çıkarıcı kimselerdir / Onlar yarı tanrılara yönelir / Bana inananlarsa bana gelir”, “Bilgisiz ve anlayışsız kimseler / beni bir şeye benzetip düşerler / Oysa ben eşsiz benzersiz olanım / Ben değişmeden hep aynı kalanım”, “Beni anlamayanlar beni göremez / Kendimi kendiliğimden örterim / Dünyada kimse akıl erdiremez / Doğmadan hep var olduğuma benim”, “Ben geçmişte olanları bilirim / Şimdi ve sonra olacakları da / Çünkü Arcuna, hep var olan benim / Benim ne olduğumu kimse bilmez”, “Yanıltıcı ikiliği Arcuna / Birbirine karşıt güçler doğurur / Herkes yanılgıya düşer dünyada / Herkes ikilik içinde yoğrulur”, “İyi işler yaparak yücelenler / Bütün kötülüklerden armanlar / İkilik yanılgısından kurtulur / Onlar uğrumda çalışır durur”, “Yaşlılık ve ölümü yenmek için / Bana sığınrlar ve kurtulurlar / Tüm varlığı tüm işleri kapsayan / Tanrı’yı olduğu gibi görürler”, “Bana yönelenler beni tanırırlar / Ölürlen bile içten beni anarlar / Benim kurbanları alan ve veren / Benim yerde gökte yasa ve düzen” (7: 20-30)

BÖLÜM VIII

İnsan, bedeni toprağa düştüğünde, Parameswara’yı düşünmelidir, ancak böyle O’na ulaşabilir. Aynı anda başka ilahları veya dünyevi çıkarlarını düşünen kimselerin kafasında hoş düşünceler vardır yalnızca, o kadar. İnsan bu dünyadaki görevlerini yerine getirirken, Tek Parameswara’ya dua etmeyi sürdürmelidir. O herşeydir, Her Şeyi Bilen’dir, Ölümsüzdür, Denetleyen ve Koruyan’dır. O’nu hiç bir göz göremez ve hiç bir kulak duyamaz. Hiç bir görme gücü O’nu algılayamaz. Karanlığın ötesindedir O ve ışıktan başka bir şey değildir. Veda’larla ilgilenenler, O’nu ölümsüz diye bilirler. O’nun ne başı ne de sonu vardır. Tüm canlı varlıklar O’nun içindedir ve O her şeye nüfuz eder. Parameswara öyle bir şeydir ki, insan O’na tapınır. Bu yol çok daha üstün ve Veda’larda ayinler ve törenlerle anlatılandan daha yüce bir yoldur. (8: 5, 6, 7, 9, 10, 11, 22)

Araya giren dizelerdeyse, insanın ölüm zamanı gelip çatığında düşüncelerini Parameswara’ya nasıl odaklaması ve zihninde hangi düşüncelerin olması gerektiği öne sürülmüştür. Dizelerin bazısında insanın belirli durumlarda karanlık yollardan geçmek zorunda kaldığında, kendini nasıl

Swarga ve *Naraka*'nın (Cennet ve Cehennem) tuzaklarıyla kuşattığı ve öteki koşullar altında öldüğünde aydınlık yollardan nasıl da geçip kurtuluşa erdiği gösterilmiştir. İnsanın öldüğü çeşitli koşulları tanımlayan bu 24. ve 27. dizeler arasının Gita'nın en zor bölümleri olduğuna inanılır. Gita âlimleri bu dizelerin anlamını çeşitli yollardan çözmeye çalışmışlardır. Sözgelimi Lokamanya Tilak, geçmiş dönemin âlimlerini olumlarken, Veda'cı ayinlere ve törenlere takılıp kalarak ölenlerin karanlık yollardan geçtiklerini ve *Swarga* ve *Naraka*'nın ağına düştüklerini gözlemler. Görünürdeki ayinlerin üzerine çıkabilenler, yaşayan varlıklar arasında ayırım gözetmezler ve kişisel bir amaç veya bağımlılık gütmekten herkese karşılıksız yardım eder ve ardından ölürler. Bunlar iyi aydınlanmış bir yoldan geçerek kurtuluşa ererler. (295-298 Gita Rahasya)

BÖLÜM IX

Dokuzuncu bölümün başında, en üst Gerçeklik'in gizinin yalnızca hiç kimseden nefret etmeyende saklı olduğu söylenir. Ve Dharma, yalnızca böyle birisine hayatı boyunca destek olur.

*“Görünen tüm bu varlıkların kökü
Benim görünmeyen gizemli özüm
Bana dayanır varlıkların hepsi
Bense dayanamam, özgürüm”* (9: 4)

*“Nasıl yeryüzünde esen fırtına
Oluşur güçlenirse gökyüzünde
Bütün bu varlıklarda işte böyle
Gör bunu, oluşur benim özümde”* (9: 6)

Parameswara'ya bilgelikle tapanlar, çoğullukta birliği ve birlikte de çoğulluğu görürler. Bakışlarını ne yana çevirirlerse, gerçekte Onun yüzünü görürler. Tüm inançlarda ayinlerde ve törenlerde yalnızca Onun varlığını duyarlar. O, kurban töreninde kurbandır, O ateştir ve hecedir (*mantra*). O, özdür. O, alevlere sunulan adaktır. O, Evren'in babasıdır. O, anadır; koruyandır; Evren'in büyük efendisidir, OMKAR'dır O. Rig Veda, Sama Veda ve Yajur Veda'dır. Enerjidir O, Rab'dır, Efendidir, Resul'dür, herkesin Huzurlu Yeri'dir, sığınaktır. O, herkesin hayırlı duasıdır. Yaradan'dır, Yok Eden'dir; Başlangıç'tır O, Orta ve Son'dur. Her şeyin tohumu O'dur - hiç çürümeyen

tohumdur. O, güneşin biçimiyle yakar, yağmur aslında O'dur; yağmuru yağdıran da aslında O'dur (9: 15-19).

Veda'ların tören ve ayinlerini dikkatlice gözlemleyip, Cennet'i ve gök-sel hazları arayan kişiler, çabalarının çok da uzun sürmeyen karşılığını alırlar (9: 20-21)

Tanrılara içtenlikle ibadet edenler, onlar bile, emredildiği gibi olmasa da bir bakıma Parameswara'nın Kendisine tapınırlar. Her şey Onun biçimindedir. Ne var ki, bu insanların seçmiş oldukları yol, kesinlikle doğru yol değildir. Parameswara'yı doğru düzgün anlamadıkları için önünde sonunda tekrar doğup, birer ölümlü olarak yeryüzüne düşüyor veya dönüyorlar. İbadet sırasında başını nasıl eğiyorsa, yine yalnızca öyle eğer. Yarı-tanrılara tapınıyorsa, yine onlara varır; putlara tapıyorsa, putlara varır; insanlara tapıyorsa, insanlara varır; eğer Tek Parameswara'ya tapıyorsa yine Tek Parameswara'ya varır. Çiçekler, otlar, meyveler veya su – adak olarak sunulan ne varsa – gerçek bir izdeşçiden geliyormuşcasına aynı içtenlikle Parameswara tarafından kabul görür. İşte bu yüzden Gita der ki:

*“Verdiğin bağış, çaba ve emeği
Gönlünden koparı, yediğin yemeği
Uygun gördüğün şeyleri, Arcuna
Adak olarak sunabilirsin bana”* (9: 27)

*“Varlığını bana adayabilirsen
Kurtulursun işlerinin bağından
Olumlu ve olumsuz etkisinden
Bağımsızlaşsın, bana ulaşsın”* (9: 28)

*“Bütün varlığa bakarım aynı gözle
Biri iyi, öteki kötü değil bana göre
Ancak bana sevgiyle kim yönelirse
Benimledir, o kimseyleyimdir ben de”* (9: 29)

*“Sen de içtenlikle bana yönel
Bana kendini ver, saygıyla eğil
Beni düşün, bana sevgili ol
Beni gönülden dile, bana gel”* (9: 34)

Çok çeşitli tören ve ayinler, tapınma yöntemleri, kökenlerini Parameswara'dan alır. Tüm insan biçimleri, yani tanrılarca oluşturulmuş biçimler Onun biçimini temsil eder. Bu noktada, tüm bu bağlılık yolları

içtendir, ama tabi ki doğru yollar değildir. Yeteri kadar bilge olansa, tüm bu yolları terk eder ve tek bir Parameswara'ya tapınır. Parameswara her şeydedir ve onların hayat kaynağını oluşturur. Tüm arzularınıza gem vurarak, yüreğinizi Ona çevirirseniz, başkalarına karşı ödevlerinizi yerine getirirseniz, Onun önünde eğilerek kendinizi teslim eder ve her yaradılında Onu keşfederseniz, çok geçmeden Onun Varlığına erişirsiniz.

BÖLÜM X

Onuncu ve onbirinci bölümlerde, Gerçeklik olan, önünde her şeyin gerçekdışı olduğu, bireysellik ve kişisel bireyselliğin sınırlamalarından bağımsız, ikiliğin ve ayrılığın üzerinde olan, insan görüntüsünün ötesinde tüm evreni kaplayan, yalnızca sayısız görünüşü yardımıyla anlaşılabilir olan ve her şeyi kucaklayan Parameswara fikrinin ne olduğunu anlatmaya çalıştık.

Parameswara doğmamıştır ve başlangıcı yoktur. O, dünyaların Efendisidir. Resuller ve Deva'lar kökenlerini Ona borçludurlar. Çeşit çeşit toplumlar ve uluslar geliştirmiş olan insanlık aileleri, Onun düşüncelerinin ürünüdür. İnsanların aklından geçen düşünceler bile, kökenlerini Ondandır. O, tüm dünyanın yaradanıdır. Ona büyük saygı duyan bilge kişiler, hep Ondandır söz eder, başkaları arasında Onu anlamaya, birbirlerini aydınlatmaya çalışır ve mutluluğu ve hoşnutluğu sağlar.

Benimle ilgili düşünceler ve bana odaklı yaşamlarla

Birbirlerini aydınlatıyor

Ve hep Benden söz ediyorlar

Sevinci ve mutluluğu buluyorlar.

Bu tür insanlar doğru düşünceye erişir ve önünde sonunda Parameswara'ya erişirler.

Yalnızca Parameswara kendinin ne olduğunu bilir, ama insan Onu ancak Onun görüntüleri yardımıyla algılayabilir. Onun görüntüleri sayısızdır, bazılarında Gita'nın kendi sözleriyle burada söz edilebilir. Sri Krişna, Arcuna'ya:

"Peki Arcuna, öyleyse anlatayım

Nerede kendimi belli ettiğimi

Yalnızca yüce olanları sayayım

Ne var ki yüceliğimin sonu yoktur" (10: 19)

“Ben canlıların canıyım, özüyüm
Onların gönüllerinde gizliyorum
Bu dünyada görülen canlılığım
Başıyım, ortasıyım ve sonuyum” (10: 20)

“Ben Adityalardan Vişnu’ya benzerim
Parlaklıkta güneştir benim eşim
Fırtınalarda parlayan şimşegim
Yıldızlar arasında aydınlık ayım” (10: 21)

“Veda’lar içinde Sama Veda’yım
Yarı tanrılardan İndra gibiyim
Duyma yeteneklerinden akılım
Yaşamdaki duyuşum duyarlılığım” (10: 22)

“Rudralar arasında Şankara’yım
Zenginliğin tanrısı Kubera’yım
Zenginliği yutan yakan ateşim
Ulu dağlar içinde Meru dağıyım” (10: 23)

“Başrahiplerden Brihaspati’yim
Savaşçıların başı Skanda’yım
Arjuna, beni anlıyor musun
Denizlerden büyük okyanusum” (10: 24)

“Büyük bilgiler içinde Bhrigu’yum
Bütün sesler içinde Om sesiyim
İçten seslenen sessiz yakarışım
Yerinden oynamayan Himalaya’yım” (10: 25)

“Ağaçlardan kutlu incir ağacıyım
Yarı tanrı bilgelerden Narada’yım
Müzik tanrılarında Çitra-ratha’yım
Gören bilgelerden Kapila Muni’yim” (10: 26)

“Atlardan Uççaih-şravasa'yım
Yaşam sütünden yoğrulmuşum
Fillerden Airavata adlı filim
İnsanlarımşa başıyım, şahıyım” (10: 27)

“Silahlardan yıldırım çıkarırım
İstek ineği sağmal Kamadhuk'um
İstekleri kıskırtan Kandarpa'yım
Yılanların kralı Vasuki'yim” (10: 28)

“Sonsuzluk yılanı Ananta'yım
Suların tanrısı Varuna'yım
Büyük atalardan Aryama'yım
Ölüm tanrısı doğru Yama'yım” (10: 29)

“Şeytanın iyi oğlu Prahlada'yım
Ölçülen şeyler içinde zamanım
Hayvanların kralıyım, arslanım
Kuşlardan tanrı kuşu Garuda'yım (10: 30)

“Ortalığı süpüren fırtınayım
Kahraman savaşçılardan Rama'yım
Akarsu yaratıklarından timsahım
Bütün akarsular içinde Ganj'im” (10: 31)

“Yaradılışın başıyım sonuyum
Ve ortadaki gerçeğim, Arcuna
Bilgilerden özümü bilmeyim
Sözlerden çıkan anlam benim” (10: 32)

“Harflerin başı, baş harf A'yım
Birleşimi Sağlayan ikiliğim
Sonsuzluğa doğru akan zamanım
Her yerde hazır olan Yaradanım” (10: 33)

“Her şeyi yokluğa götüren ölümüm
Öte yandan da her şeyi doğuram
Kadınların güzelliği hoş sözüyüm
Hoşgörüsü, akıllı, dayanma gücüyüm” (10: 34)

“Şarkılar içinde Brihat-Sama’yım
Şarkı ölçüsü olarak Gayatri’yim
Ayların birincisi Marga-şirşa’yım
Mevsimlerdense çiçekli ilkbaharım” (10: 35)

“Baş döndüren aldatıcı kumarım
Elde edilen kazanç, gösterişim
Yüksek gelirim, büyük girişimim
En iyiye ulaşma uğraşıyım” (10: 36)

“Vrişinilerden Vasudeva’yım
Pandu oğullarından Arcuna’yım
Ozanların ozanı Vyasa’yım
Bilgelerin bilgisi Uşana’yım” (10: 37)

“Güden ve yola getiren sopayım
Başarıya eriştiren çabayım
Sessiz kalışım, gizlerin giziyim
Bilgelerce açıklanan bilgiyim” (10: 38)

“Gelecek bütün yaratıkların da
Ey Pandu oğlu, tohumu işte benim
İster hareket etsin ister etmesin
Bensiz olamaz hiç biri, bu kesin” (10: 39)

“Bir sonu yoktur benim yüceliğimin
Saymakla bitmez tükenmez, yığidim
Bunları laf olsun diye söyledim

Yoksa sayısızdır görünüşlerim” (10: 40)

*“Bütün bu saydığım güzelliklerin
Görkemli, olağanüstü varlıklarım
Ne olduğunu artık görmelisin
Bunlar bir parçasıdır varlığımın” (10: 41)*

*“Bütün bunlar çok gerekli mi, Arcuna
Ne gerek var bu bir sürü ayrıntıya
Bir parçamdan olmuştur şu koca dünya
Görsene beni, ben hep buradayım ya” (10: 42)*

Demek ki, hangi varlık üstün bir görünüş veya görkem veya heybet sergilerse, onun İlahi bir güzellikten kaynaklanmış olduğunu düşünmek gerekir. Buna göre, tüm toplumların liderleri, tüm peygamberler, tüm ermişler, İlahi güzelliğin yansımalarıdır. Gerçekte, tüm dünya bu güzelliğin küçük bir kesiti tarafından desteklenmektedir. (10: 42)

Parameswara, insan görünüşünün ötesinde ve herhangi bir biçim veya renkten bağımsızdır. Öyle de olsa, Evren'deki her şeyi kapsar. İşte bu nedenle kendi benliğinin ayırımına varan, Onun yaratıcısının da ayırımına varır.

İşte bu yüzden bu bölümün konusu, Gita'nın ruhsal içeriği olarak onbirinci bölümün başında belirtilmiştir.

BÖLÜM XI

Bu sohbetten sonra ve Yoga Ustası Sri Krişna'nın da inayetiyle, Arcuna'nın bilgisizliği gider ve Parameswara'nın bilge gözleriyle birlikte Onun üstün görünüşüne bürünür. Der ki: Parameswara'nın binlerce biçimi var. Canlı cansız, tüm dünyadaki varlıklar Onda görünür ve Onun yüzü her yöne dönüktür. Binlerce güneşin ışığı bile Onunla karşılaştırılamaz.

Onda Ari olanların ve olmayanların önderleri, tüm tanrılar ve peygamberler görülür. O, bütün biçimler kadar, pek çok yüz, mide ve göz taşır ve aslında Evren'deki tüm görünüşler Onun İlahi biçiminin bir örneğidir. Başka bir deyişle, O her yerde bulunur, Onun başı ve sonu yoktur. O, her görünüşün Onun kaynağından doğduğu tanrısal bir biçimdir. Onun ışığı dört bir yana saçılır. Güneş ve Ay Onun gözleridir. Gücü bitimsizdir. Yerden göğe ve oradan da on okyanusa dek uzanır. Her şey Ondan korkar. Tüm yaratılanlar Onu över. O, sonsuzdur ve tüm inançların koruyucusudur.

Nasıl ki tüm nehirler denizlerle birleşir, tüm varlıklar da sonunda Ona varacaklardır. Uzayın ve zamanın ötesindedir, O, O, ölümdür. Geri kalanlar-
sa, ölümün açık amacıdır. O, ölümsüz ve belirgindir. O, ne uzayla sınırlana-
bilir ne de tanımlanabilir. O, tanımlar üstüdür. Bilen ve bilinendir; ateş ve
sudur. *Chandraman* ve *Prajapati*'dir. Her yerden Ona binlerce selam olsun,
tekrar tekrar! Dipsizdir O, cesarettir. Evren'de var olan her şeyi elinde tutsa
da, O tek başına bir bütündür. Herkesin tapındığı, en Uludur, her şeyin ba-
basıdır. Onun eşi benzeri yoktur, O, Odur. İnsanın görüntüsündedir, herke-
sin dostudur ve herkesçe sevilir. (11: 8-43)

Ne kurbanlar yardımıyla ne Veda'ları okuyarak, ne sıkı kısıtlamalarla
ne sadakalar ve ayinlerle ölümlüler tarafından Onun biçimi görülebilir. Bir
tek kişi hariç, o da kendi benliği üzerinde tam denetim kurmuş, ikilik duy-
gusundan bağımsız ve böylece Parameswara'yla bir bütün olabildir (11:
48, 53 ve 54)

Onun en güzel ve en iyi biçimi o kişidir ki, onun yardımıyla barışa ve
hoşnutluğa erişilebilir (11: 51). O tüm biçimlerin içindedir. Onun insan biçimi
en üst biçimdir. O yüzden, insan ne yaparsa onu Parameswara'nın aşkı için
yapar; tüm çabalarının amacında O vardır. Bir tek Ona tapınır. Kendi benliği
üzerindeki denetimi koruyarak, kişisel sevgiden ve nefretten bağımsız durur
ve tüm insanlarla dost olur. Böyle birisi tek başına Tanrı'ya ulaşır (11: 55).

BÖLÜM XII

BHAKTİ YOGA başlıklı onikinci bölümde Arjuna, Parameswara'nın
çeşitli tanrılarca temsil edilen niteliklerine tapınan izdeşçinin Parameswara'ya
ve Onun yokedilemeyen görülmezlik mutlak durumuna bağlı olan kişiden
daha iyi olup olmadığına ilişkin sorusuyla bir kez daha karşı karşıya kalır.

Bhagawan'ın niteliklerine içten tapanlar, en düzenli kişiler olarak bilinir.

Tam denetim altındaki duyularıyla görünmeyen, tanımsız, yok edi-
lemeyen, düşünülemeyen, her yerde olan, değişmez Bhagawan'ı ululayan
ötekilere gelince; bunlar insanlığın gönencine kendini adanmış, dingin kişi-
lerdir ve her canlı da *Atma*'yı görürler (12: 2, 3, 4), onlar için görev daha da
çetindir, çünkü bedenlenmiş ruhlar için görünmeyen hedefe erişmek çok
zordur. (12: 5)

Bu yüzden izdeşçiler, kaderlerini İswara'ya bırakarak Onun yanında
bulunmalılardır. (12: 6)

Hiç kimseden nefret etmeyen herkesle dost ve şefkat doludur; "Ben",
"Benim", "Senin" yanılgısından uzaktır; benliksizdir, ne acıdan ne de hazdan

etkilenir, hep hoşnuttur, bağışlayıcıdır, benliğini denetler, amaçları sarsılmaz ve akılda ve zihinde İswara'ya bağlıdır. (12: 13, 14)

Bu dünyada hiç bir şeyden korkmayan ve kendini ne tasanın ne de zevkin akışına kaptıran kişi, İswara'nın can dostudur. (12: 16)

Ne zevke varan ne de tiksinti duyan, ne kederlenen ne yalvaran kişi; hem kötü hem de iyi olanı terk eder, bağlılıkla doludur ve İswara'nın can yoldaşdır. (12: 17)

Dosta ve düşmana karşı tavrı aynı olan, itibara ve utanca, sıcağa ve soğuğa, zevke ve acıya karşı kayıtsız olan; bağımlılıktan bağımsız, övgüyü ve yergiyi aynı potada değerlendiren, dilini tutmasını bilen, başına gelen her şeye razı, yuvası her yer ve hiç bir yer olan, zihni sarsılmaz ve özverili kimse İswara'nın can yoldaşdır (12: 19). Ama, İswara'ya kuzursuz bir inancı ve bağlılığı olan ve burada belirtildiği gibi görevin özüne saygı duyan kişi, İswara'nın can yoldaşı olmasının da ötesindedir. (12: 20)

BÖLÜM XIII

Gita'nın onüçüncü bölümü, kendi içindeki en felsefi bölümdür. *Vedanta Sastra* (Brahma Sutra) adı Gita'da yalnızca bir kez yer alır ve o da yalnızca bu bölümdedir. *Atma* dışında bilinmesi gereken şeyler nelerdir? Veya *Jñana*'nın alanı veya gizli içeriği (*ilm-ü ledün, gnosis*) nedir ve her şeyi kapsayan *Atma* nedir? Gerçek özbilgiye erişmenin yolu hangisidir? Gerçekten bilinmesi gereken nedir? Ve gerçek özbilgi ve doğru bakış hangisidir? Bu soruların her birine verilen yanıtlar, bu bölümde bulunmaktadır.

Açıkça konuşmak gerekirse, insan bedenine Tarla denir, çünkü insan eylem tohumlarını orada eker ve ürünlerini orada toplar. Beden pek çok unsurdan meydana gelir, sözelimi işitme, görme, koklama, dokunma ve tat alma; aynı zamanda akıl, ego, yeryüzü, su, gökyüzü, hava ve ateş; insanın yapma ve bilmeyele ilgili on organı, akılcı anlayış ve kararlılık; kin ve ihtiras, Acı ve zevk. Bunlar bedende öyle bir yer almaktadır ki, birinin öteki üzerinde etkisi ve tepkisi vardır, bunların anlaşılması ve bilinmesi gerekmektedir. Ama beden tüm bu unsurları içinde akan hayat değişmez ve bilen ve onun ustası olan *Paramatma* ve *Parama Purusa*, aşkın ve sonsuz olan (13: 1, 2, 5, 6 & 22), varolagelir. Dünya, bilenle bilinen arasındaki ilişkilerin sonucu olarak biçimlenmiştir. (13: 26)

Gerçek *Jñana*'ya giden esas yol şudur:

Alçakgönüllü ve zararsız ol. Adil ve hoşgörülü ol. Ustana, tüm itaatle hizmet et. Zihnini ve bedenini temiz tut. Dingin ol, sağlam dur ve egonun

eğit. Duygularını kışkırtan şeylerden uzak dur. Kendini, kendinden bağımsızlaştır. Geçici olan doğandan, onun zayıflığından, başlangıca, yaşa, acıya ve ölüme olan bağımlılığından sakın kendini. Hiç bir şeyin kölesi olma: eşin, evin veya ailen; zihninin dağılmasına izin verme. Ne acının ne de zevkin etkisi altına gir. Katıksız bir yürekle Parameswara'ya tapın. Arada bir yalnız kal ve kalabalıktan, onun gürültü patırtısından ve yararsız dağdağasından kaç. Atma'yı anlamaya ara vermeden mücadele et, onun ilmini ara ve onu neden araman gerektiğini adamakıllı anla. İşte gerçek bilgeliğin kökleri burada yatar. Geri kalanın tümü bilgisizliktir. (13: 7, 11)

İnsanın her şeyin en üst düzeyini bilmesi ne demektir? Bu, başlangıcı olmayan *Parabrahma*'dır. Onun elleri, gözleri ve ayakları her yeredir, başları ve yüzleri her yeredir. O, her şeyin üzerinde veya her şeyden ayrı olsa da, her şeyde içkin olarak vardır. Duyularla ilgili tüm görevleri O yerine getirir. Hiç kimseden nefret etmez, herkesi korur. O, niteliklerden bağımsızdır. Her niteliğin merkezini o meydana getirir. Tüm canlı varlıkların hem içinde hem dışındadır. O, insan idrakinin ötesinde ve insanın uzağında da olsa yakınındadır. Kendisini canlı varlıklara bölmüş olsa da, onların içinde bölünmez olarak bulunur. Her şeyin yapıcısı olduğu kadar, yıkıcısıdır da ve Kendini onlarda her biçimde gösterir. Işıkların Işığı olarak O, karanlıklardan uzak durur. Tüm yüreklerin sahibidir ve hem bilendir hem de bilgidir. (13: 12, 17)

Dhyan (meditasyon), *Jñana* (özbilgi) ve *Karma* (eylem), Onu anlama-ya yönelik üç yoldur (13: 24)

Yalnızca bunun gibi şeylerde Onun varlığını gören, her şeyde Tanrı'nın varoluşunu göz önüne alarak hiç kimseye zarar vermeyen adamın düşüncesi doğrudur. İşte böylesi bir insan kusursuzluğa erişir. Tek ve bir olan Tanrı'yı Onun tüm yaradılanlarında görebilen birinin, tüm niteliklerden bağımsız ve değişmez olan *Purna Brahma*'yı ve *Paramatma*'yı tam anlamıyla idrak ettiği söylenir. Lekesiz olan ve her nesneyi kuşatan hava gerçeğine karşın, *Atma*, tüm yaradılanların içindeki varlığına karşın lekесiz olarak vardır. Güneş ışığını dünyaya verse de, onu aydınlatan da *Atma*'dır (13: 27-33).

BÖLÜM XIV

Bu bölümde üç *Guna*'ya (Nitelik) ilişkin tanım verilir – *Sattwa* (Dirlik), *Rajas* (Eylem) ve *Tamas* (Tembellik).

Bunların üçü de köklerini *Prakrti*'den (Madde) alır ve ruhu bedene bağlar.

Bunlar arasında “Sattwa” saf, temiz ve parlaktır. Ruha, mutluluk ve bilgi verir. “Rajas” tutkuların ve arzuların sonucudur ve eylemin ana kaynağını oluşturur. “Tamas”, karanlıktan doğar ve sizi bilgisizlik, devinimsizlik ve uyuşukluk içinde tuzağa düşürür. Bu üçünün arasında bir çeşit halat çekme oyunu gibi bir oyun vardır. Ölüm zamanı bu üç “guna”dan hangisi baskınsa, bunların meyvesini gelecek yaşamınızda toplarsınız. *Atma* veya *Paramatma* yukarıdaki üç guna'nın üzerindedir. Bundan dolayı insan kendini bu üç guna'nın üzerinde tutmayı başardığında, *gunatita* olur ve kurtuluşa erişir. (14: 5-20)

Gunatita durumu, insanın *Sattwa*'nın ışığına, *Rajas*'ın etkinliğine veya *Tamas*'ın yanılsamasına karşı kayıtsız olmasıdır. Böyle birisi kendini ne devinimsizliğe mahkum eder ne de zihninin bu üçü tarafından saptırılmasına veya rahatsız edilmesini izin verir. Tıpkı *udasina*, tarafsız/önyargısız gibi her şeye, acıya ve hazza aynı gözle yukarıdan bakar. Taş ve toprak, altın ve gümüş ona göre eşit değerdedir. Bir lezzetle ötekisi arasında ayrım gözetmez. Övgü ve yergi, onur ve utanç ona göre eşdeğerdir. Dost ve düşman hep bir ve aynıdır. Kendini tüm arzuların üzerinde bulan kişi, tüm zorlukların üstesinden gelir, Tanrı'ya sarsılmaz bir sevgiyle tapınır, *gunatita* olur ve *Sadharmya*'ya erişir veya hayatın, mutluluğun ve sonsuz dinginliğin kaynağı olan Tanrı'da yiter gider.

BÖLÜM XV

Bu bölümde dünya, *pipal ağacıyla*⁴ karşılaştırılır.

“Kökleri yukarıda dalları aşağıda

Büyük bir incir ağacı olduğu söylenir

Onun yaprakları Veda ilahileridir

Bu bilmeceyi bilen Vedaları da bilir” (15:1)

“Yukarı doğru uzanan daları da vardır

Uçlardaki ince dallar türlü duygulardır

Aşağı doğru uzanan kökleri de vardır

Bunlar dünya bağlarıdır, işler, çabalarıdır” (15: 2)

4 Hindistan'da yetişen bir tür incir ağacı. (Ç.N.)

“Bu ağaç eşsiz benzersizdir, gözle görülmez
Başı sonu gözükmeyen, bir yere de dayanmaz
Güçlü köklerle beslenir, güçlenir bu incir
Çek özgürlüğün kılıcını kes köklerini” (15: 3)

Ancak bunu yapan bilmelidir gittiği yeri
Bundan sonra artık bir daha dönülmez geri
Varılacak olan var olandır baştan beri
Yüce kişiliktir her şeyi besleyen, olduran (15: 4)

Benliklerini bastırabilen, dünyevi işlerle bağı olmayan, kendini ruhsal
özdenetim uygulamalarına adanmış, arzularla zaman harcamayan, ikilik duy-
gusunun üzerine çıkabilmiş, ne acıdan ne de hazdan etkilenen ermişler – işte
onlardır ki hedefe erişmişler veya ne güneşin ne ayın ışıldadığı ne de ateşin
parıldadığı veya hiç kimsenin dönmediği bir yere gitmişlerdir. (15: 5, 6)

Ruh, İswara'nın görüntüsüdür. Zihin ve duyularca aldatılan ruh, dün-
yevi yaşamın çarkı içine hapsedilmiştir. (15: 7)

Her şeyin en üst kaynağı İswara'nın Kendisidir. Onun enerjisi, üzerin-
deki her yaşamı destekleyerek yayılır. Ay yardımıyla bitkilere can verir, tüm
varlıklara besin ve enerji sağlar. Yalnızca O, her şeyin yüreğinde yatar ve ora-
dan bilgi, bellek vs. doğar. Yogiler, Onu kendi bilinçlerinde görürler. O, bilen-
dir ve yalnızca O her şeyi bilir. Onu bilen, her şeyi bilir. (15: 11-15, 15: 18-19)

BÖLÜM XVI

Bu bölüm, insanı iki değişik nitelik altında değerlendirir, sözgelimi *Dai-
vi Sampat* (Tanrısız), ve *Asuri Sampat* (Kötücül). Tanrısızlıkla ilgili bölüm ru-
hun serbest kalmasıyla, kötücüllükle ilgili bölüm ise tutsaklıkla ilgilidir.

Daivi Sampat'ta yirmialtı erdem bulunur. Bu kesime ait olan kişi hiç
bir şeyden korkmaz (1), saf bir yürek taşır (2), Tanrı'yla bir olma yolunda
azimle ilerler (3), yardımseverdir (4), duyuları üzerinde denetim sahibidir
(5), başkalarının gönenci için çabalar (6), güzel şeyler okur (7), sade bir ya-
şamı vardır (8), kimseden nefret etmez ve kimseye zarar vermez (9), ruhsal
bir sıklıkla düzen uygular (10), doğrudur (11), öfkelenmez (12), dünya nimet-
lerini yadsır (13), dingin bir zihni vardır (14), diline hâkimdir (15), herkese
şefkatlidir (16), arsızlıktan kaçınır (17), naziktir (18), alçakgönüllüdür (19),
yararsız etkinliklerden uzak durur (20), üst doğasının gücüne inanır (21),

başılayıcıdır (22), sabırlıdır (23), eylemde ve düşüncede düzgündür (24), kimseye düşmanlık beslemez (25) ve kibirli değildir (26).

Asuri Sampat veya kötücül doğası olan insan kendini beğenmiştir (1), kibirlidir (2), çalınılıdır (3), hiddetlidir (4), zalim (5) ve cahildir (6). (16: 4)

İzleyen onüç dize, *Asuri Sampat* tarzı bir hayata sahip insanları tanımlar. Bu tür kişiler, günümüzün ileri devletlerinin liderlerine ve onların etki-
sindeki bazı öteki liderlere büyük ölçüde benzer. Sözü edilen tanımlama o
derece doğrudur ki, onüç dize aşağıdaki gibidir:

“Ne yerinde davranır ne de dururlar
Şeytan ruhlu ve pek bilgisiz olurlar
Temizlik nedir iyilik nedir bilmezler
Bunlarda doğruluk yücelik arama” (16: 7)

“Bir tanrı yoktur gerçek yalan dolandır
Evren nedensiz, yarasız, düzensizdir
Gelişigüzel ortaya çıkmıştır derler
Amaç diye eğlenmeyi gösterirler” (16: 8)

“En aşağı görüşlere saplanırlar
Kendini kaybeder bu kafasızlar
Kötülüğe yol açan işler yaparlar
Gittikçe kötüye gider bu gidiş” (16: 9)

“Zevk almaya, eğlenmeye doyamazlar
Gösterişe düşkündürler, şişinirler
Aldanır, boş şeylerle oyalanırlar
İçleri de işleri de temiz olmaz” (16: 10)

“Sürekli korku içinde yaşarlar
Ölünceye dek durmadan yanlış yaparlar
İsteklerini doyurmaya çalışırlar
Tek amacın bu olduğunu sanırlar” (16: 11)

“Düşlerinin ardından giderek
Sıkı bağların ağına düşerler
Zorbalıkla, azgınlıkla, arsızlıkla
Kirli yollardan kazanç elde ederler (16: 12)

“Ben bugün şunu bunu elde ettim
Yarın onu da elde edeceğim
O da bu da şu da benim olacak
Zenginleştikçe zenginleşeceğim” (16: 13)

“Bana karşı geldi, yok ettim onu
Ötekileri de yok edeceğim
Başarılıyım, güçlüyüm, mutluyum
İşte tanrı benim, eğleneceğim” (16: 14)

“Ben varlıklıyım, doğuştan büyüğüm
Benimle kim boy ölçüşebilir ki
Yoluma kurban, bana hayran hepsi
Derler, bilgisizdirler, sapıktırlar” (16: 15)

“Kuşkularla çılgına dönmüşlerdir
Yanılığa ağına tutulmuşlardır
Zevklere doymak için çırpınırlar
Alçaldıkça alçalır, kirlenirler” (16: 16)

“Kendini beğenmiş ve yüzüzdürler
Zengin, ünlü olmakla övünürler
Gösteriş için kurban da keserler
Böbürlenir, yasa töre tanımazlar” (16: 17)

“Kendi güçlerine pek güvenirler
Bencilce, arsızca ve utanmadan
Kendilerinin ve başkalarının
Gönlündeki tanrıyı da aşağılarlar” (16: 18)

“Ben de bu densizleri, alçakları
Doğum öüm çarkıyla alçaltırım
Gittikçe daha aşağı indiririm
Aşağılık bir yaratık olup doğarlar” (16: 19)

Sonları gerçekten kötü olur. Gerçekten ve gerçeklikten uzaklaşırlar ve ruhun olası en alçaltıcı durumuna düşerler (16: 20)

*“Bu alçalışın üç kapısı vardır
Tutku, öfke ve arsızlıktır bunlar
Karanlığa götüren bu üç kapıdan
Akıllı kişi sakınır kendini” (16: 21)*

Cehennemin üç kapısı vardır: Tutku, öfke ve arsızlık. Bunlar, insanın kötülüğü için açılır. İnsan, bu yüzden bunlardan kendini sakınmalıdır. Bu üç karanlık kapıdan uzak duran, kurtuluşa erer. İnsanın sonsuz ahlaki yasa-yı hayatının kılavuzu edinmesi ve bedensel tutkuların peşinden gitmekten sakınmak için bunu izlemesi gerekmektedir. (16: 21, 24)

BÖLÜM XVII

Bu bölümde Arcuna, yine bir soru sorar: Kutsal kitaplardaki buyrukları izlemeden, kendi kişisel inançları uyarınca Tanrı’ya kurbanlar sunan kişilerle ilgili ne düşünüyorsun?

Sri Krişna yanıtlar: “İnsanların inançları üç türdür ve doğalarından kaynaklanır. İnsanın baskın eğilimlerine göre iyilikle, tutkuyla veya karanlıkla nitelenir.” (17: 2)

*“Arcuna, bir kimse ne haldeyse
İnancı da ona göre olur
Bir kimse neyse inancı da o’dur
İnancı neyse o kimse o’dur” (17: 3)*

Kötücül doğa taşıyan insanlar, egoizm ve kibirle tehlikeye düşen bedenlerini bozarlar. Bu sebeple onların tarzları kötücüdür (*Asuri*), tüm duyu organlarını zayıflatırlar ve bedenlerindeki Tanrı onların bu durumunu onaylamaz. (17: 5, 6)

İnsanın yemesi, içmesi, adak sunması, hayat tarzı ve zekât verışı bu üç türün her birini oluşturur – *Sattwa, Rajas ve Tamas*. (17: 7)

Kutsal kitaptaki buyruk uyarınca insan adaklar sunduğunda ve kendi çıkarı peşinde koşmadığında, kendisine *Sattwa* tarafından esin verilir, yürekleri sundukları adakların üzerindedir. İçeriden gelen bir ödev duygusu, ödevlerini yapmaları için onları zorlar. (17: 11, 20, 23, 26)

Gösteriş için adak adamak veya bir ödül beklemek, *Rajas* tarafından kışkırtılır. (17: 12, 21, 24, 27)

Kişisel kibir gözetmeyen yaşam tarzı veya başkalarının kazanımlarına karşı kayıtsızlık veya başka birinin şöhretine zarar getirmekse *Tamas* tarafından yerine getirilir. (17: 13, 19, 22; 18: 25, 28)

Tanrılara, Brahmanlara, ulu kişilere ve bilgelere saygı dolu bağlılık; sağlık, dürüstlük, temizlik ve zararsızlık bedeninin duruşunu belirler. Başkalarında rahatsızlık uyandırmayan sözler doğru ve yararlıdır ve kutsal metinleri ezberden okuma, konuşmanın yapısını belirler. Zihin dinginliği, nezaket, sessizlik, özdenetim ve benliği arındırma da zihnin yapısını belirler.

Ey Arcuna! İçten gelerek, isteyerek yapılmayan hiçbir iş, ne bu dünyada ne de öteki dünyada bir işe yarar (17: 28).

Gita'nın bu küçük bölümü, insanın eylemlerinin ve niyetlerinin mi-henk taşıdır.

BÖLÜM XVIII

“Kışkırtıcı isteklere kapılmamak

Onlara aldırmamayı gerektirir

İşinin ürününe bağlanmamak

Aldırmadan yaşamayı bilmektir” (18: 2)

Aldırmazlık ve yadsımıyla ilgili Gita'nın neresinde bir gönderme varsa, bu, izdeşçinin görevini yerine getirirken sonucu ister acı olsun ister tatlı; ister onurlanma olsun ister küçük düşme, buna odaklanmaması gerektiğine vurgu yapar. Zihni asla bunlardan etkilenmemelidir.

Tabi, bu demek değildir ki, işine ya da ödevine hiç düşünmeden bakacaktır, ilerleyen bölümlerde de görüleceği gibi, düşünmeden yapılan herhangi bir iş kötücül sonuçlar doğurabilir veya bu *tamas*'tır. Öte yandan yerine getirilen bir ödev, kişisel çıkardan uzak olmalı ve başkalarının mutluluğunu gözetmelidir. İşte bu, *“sanyasa”* veya *“tyaga”* nın yadsınmasıdır. (3: 25)

Adak eylemleri, sadaka verme ve hayat tarzı, insanı zihinsel arınmaya götürür. Ancak, bu tür bir eylem bile, kendi iyiliği için yerine getirilmeli ve sonucu asla dikkate alınmamalıdır. (18: 5, 6)

İşte bu, gerçek aldırmazlık ve yadsıma veya bağlanmamadır. (18: 9, 11)

Ego'nun baskısı altında görevi terk etmek veya fiziksel acı korkusuyla onu savsaklamak da kötücüdür. (18: 7, 8)

Bilgi üç türdür. Değişik olmalarına karşın tüm canlılardaki Tanımsız, Ölümsüz Tek Tanrı'yı görebilmek *“Sattwik”* tir. Değişik şeylerdeki *“Atma”* yı

değişik değişik görebilmek, “*Rajas*”tır. Bir şeyi, yanılsama içinde körü körüne izlemek ve gerçekliği asla umursamamak ise “*Tamas*”tır. (18: 20, 22)

Tüm inançları ve kastları bir ve aynı olarak görmek, *Sattwik*’tir. Birini öbüründen farklı görmek, *Rajas*’tır. Bir inancı ve kastı tek doğru olarak, ötekileri yanlış olarak görmekse *Tamas*’tır.

Mutluluk da üç türdür. Başta acı, uzun yoldaysa tatlı olan ve zihne ve ruha hoşnutluk veren mutluluk *Sattwik*’tir. Başlangıçta tatlı ve sonda da acı olan duyular, *Rajas*, yani tutku niteliğindedir. Ancak, baştan sona dek bedeni heyecanlandıran zevk, ardından insana sersemlik ve miskinlik hissi verir, bunun adı *Tamas*’tır, karanlıktır. (18: 37, 38, 39)

Aynı şekilde, *Karta*, *Karma*, *Buddhi* ve *Dhairya*, yine bu üç türden her biridir. Tüm inançların, değişik varlıklardaki tek ve bir olan *Atma*’yı görmenin gerekliliğini vurguladığını ve erdemi vaz’ettiğini kabul ederken, Gita da değişik kişiler için değişik hayat yollarını tanıır. Gita tek bir farkı kabul eder, o da her bireydeki farklı yaradılış veya eğilimlerin varlığıdır. Ne var ki, Gita doğumdan veya kasttan gelen, ülke veya toplumdan gelen farklılıkları tanımaz; buna karşılık insanoğlunun yaradılışından gelen eğilimleri veya yetenekleri uyarınca değişik mesleki uğraşlara göre onu sınıflandırabilir. (18: 41-44)

Burada, doğumdan gelen büyük ya da küçük, yüksek ya da alçak kast yoktur, çünkü insan kendi yolundan giderek kusursuzluğa erebilir, yeter ki bunu her şeyi yaratan ve herkesin içinde bulunan Parameswara uğruna yapsın. (18: 45-46)

Görevleri olan herkes kendi inancını yaşar ve bir başkasının inanç alanını ihlal etmez. İnsanın Parameswara’yı nasıl bileceğine ilişkin Gita bir kez daha der ki: İnsanın zihni ve yüreği yanılsamalardan kurtulduğunda, benliğini ustalığa erdirdiğinde, yüreğini hıristan arındırdığında, duyularına gem vurabildiğinde, herhangi bir pişmanlık ve nefret olmaksızın bunlardan kaynaklanan hazları terk ettiğinde, az yediğinde ve diline hâkim olduğunda, kendini beğenmişliği, kibri, öfkeyi, şehveti ve egosuna ilişkin tüm bağları kendinden uzaklaştırıp, yürek dinginliğine vardığında, Tanrı’yı tam anlamıyla ve berrak bir zihinle anlar ve O’nunla bütünleşir (18: 49-55).

Yalnızca İswara uğruna bir şey yapmaya bir kez daha vurgu yapılır. (18: 57)

Gita'nın sonunda, tüm sırların en büyüğü aşağıdaki sözlerle açığa se-
rilir:

"Yüce sırrı gene açıklıyorum

Bu sözlerimi gene iyi dinle

Senin iyi olmanı diliyorum

Senin için iyi olan neyse söylüyorum"

"Beni düşün bana sevgiyle yönel

Bana kendini ver, saygıyla eğil

Böyle yaparsan gerçeğe erersin

Sözüm sana, sen benim sevdiğimsin"

"Doğrudan doğruya geleceksen bana

Yasaymış, dinmiş, töreymiş aldırma

Gelirsen yanlışlardan arındırırım

Seni kurtarırım, kaygılanma, korkma" (18: 64, 65, 66)

BHAGAVAD GİTA'NIN ÖZÜ

Kitabın başında da belirttiğimiz gibi Gita'nın yalnızca, bize göre her çağdan ve ülkeden insan için evrensel bir değer taşıyan Dharma'ya ait (*Dharmic*) görünümünü sunmaya çalıştık. Özgün çevirimizde, konuyu dize dize, satır satır çevirmek yerine, her bölümün altındaki bütün düşünsel içeriğin özünün okurun zihnine yansıtılmasına dikkat ettik. Gita, ruhla Tanrı veya Parameswara arasında nasıl bir ilişki olduğunu, O'nun nasıl hem İçkin hem de Aşkın olduğunu, maddenin ve ruhun ne olduğunu, Evren'in nasıl var olduğunu, bunun yanı sıra Gita'nın hayatın *advaitik* görüntüsüne olan eğilimlerine karşın, doğru veya Dharma'cı hayat tarzının kazanımlarını, Tek Yüce Parameswara'ya inanmayı nasıl onayladığını ve *Advaitizm*'deki herhangi bir inancı veya benzer bir görüş açısını benimsemeyi neden dayatmadığını hiç kuşkusuz kendince tartışmakta.

Gita'nın dini, bir eylem programı oluşturan kolay bir din olmak yanında, katıksız bir inançlar yasasıdır.

Şimdi de Gita'nın öğretilerinin içeriğini bir kaç satır halinde özetleyelim:

Gita'nın günlerinde toplum, doğuma bağlı kastlar veya ailelerden oluşmaktaydı. Çok eski zamanlardan beri her kast ve aile; kendine özgü geleneklerden, ayinlerden ve törenlerden oluşan, özel bir Dharma yasasını gözetmek durumundaydı (1: 40, 44). Bu yasayı her ailenin ve kastın yerine getirmesi o kadar yaşamsaldı ki, bunun savsaklanması durumunda erkek ya da kadın, ölü ya da diri her aile veya kast üyesinin cenenneme gideceğine inanılırdı (1: 42). Ölüye, yakınları tarafından yiyecekler verilirdi (1: 42). Bundan ötürü, doğaldır ki herhangi bir kast ya da aile karışımından endişe edilir ve kişinin ailesinden ya da kastından birini öldürmekle,

soyunu kurutmakla eşdeğer kabul edilir, zalim veya istenmeyen kişi olarak görülürdü (1: 36, 45). Öte yandan Gita, ayinlerin ve törenlerin uygulanmasını; insanın uygunsuzluğu, yüreğinin zayıflığı olarak görür (2: 2, 10). Dönem insanları üç *Veda*'ya inanırlardı – Rig, Yajur ve Sama. İşte, bunların yardımcılarıdır ki insanlar *Yajña*'yı, *Havan*'ı, *Japam*'ı, *Tapas*'ı vs. öğrenmiş, pek çok yarı-tanrıya ve tanrıçaya ibadet etmişlerdir. Bu tanrıların gazabından korunmak için de çeşitli hayvanları kendilerine sunmuşlardır. Bu sunuları değerli mücevherlerle bezerken, gerek ruhsal gerekse duysal olmak üzere çok çeşitli dileklerde bulunmuşlardır. *Yajña*'dan dilekte bulunduklarında O'na şarap veya *Soma* sunmuşlardır (2: 42, 44, 53).

Gita, zamanının insanlarına, bu törenlerin ve ayinlerinin üzerine çıkmaları çağrısında bulunmuş ve bunları tam bir batıl inanç olarak görerek, uygulayanları da düşüncesiz kitleler diye adlandırmıştır (2: 42, 44). Bu insanlar, *Veda*'ların *Karma Kanda*'sının ağına düşmüşlerdir ve kendilerini onun pençelerinden kurtarmaları gerekmektedir. Düşünen bir insan için *Veda*'lar, koca bir suyun ortasındaki kuyunun suyu kadar yararsızdır (2: 45, 46). *Veda*'ların öğretileri, insan zihninin altını oyar (2: 53). *Karma Yoga*'yı doğru uygulayan veya ödevlerini dürüstçe yerine getiren kişi, *Veda*'lara gerek duymaz (6: 44). *Veda*'ları izleyerek veya *Yajña*, *Japam* veya *Tapas*'ları sergileyerek *İswara*'nın yanına eremezsiniz (11: 48, 52).

Gita, gerçek *Yajña* veya *Tapas* veya başkalarının ne olduğunu tüm gerçekliğiyle anlatır. Dördüncü bölümde Gita, o günlerde uygulanan *Yajña*'nın değişik biçimlerine göndermede bulunurken, gerçek *Yajña*'nın insanın bencilliğini yok etmesinde yattığını (4: 23), hiç kimseye kin gütmemede, başkalarına iyilik yapmada ve *İswara*'ya, yalnızca O'nun sevgisi için tapınmada yattığını öne sürer (4: 22-24). Bu, *Yajña*'dır, der: En büyük *Yajña*, *Jñana Yajña*'dır ve onun yardımıyla insan kendi varoluşunda tüm dünyayı ve *İswara*'nın varlığında da her şeyi görür (4: 35). Bu *Yajña* veya *Gizli İçerik*'ten (*İlm-ü Ledün*, *Gnosis*) daha arındırıcı başka bir şey yoktur (4: 38). Aynı şekilde Gita, beden *tapas*'ı olarak *Brahmacharya* (*tutkuların denetimi*) durumunu ve *Ahimsa* (*kendini başkalarına zarar vermekten sakınmak*) ilkesini, dilin *tapas*'ı olarak hiç kimseyi incitmeyen ve başkalarının iyiliğine yarayan söz söylemeyi ve tutkuları denetim altına almayı, yüreği arındırmayı zihnin *tapas*'ı olarak gözetir (17: 14-16).

Gita, duysal zevkleri ve Cennet vaatlerini ruhsal gelişimin önündeki engeller olarak görür ve insana bunların çekimine kapılmamasını öğütler ve geleneksel dini törenlere ve ayinlere özel bir nitelik gösterir. Cahil halk

bu alışkanlıkların peşinden giderken, yararlı eylemleri de yerine getirdiği için, bunlardan dönmessin diye inançlarına yönelik bu eylemlerini rahatsız etmemek de ayrıca bilgeliktendir. (3: 26-29).

Bundan başka Gita, bir yandan yarı-tanrılara veya doğanın güçlerine tapınmada özel bir nitelik geliştirirken, bir yandan da Tek Üstün Tanrı'ya veya İswara'ya tapınmada özel bir nitelik geliştirir. İswara'ya tapınmada Gita, O'nun ne başının ne de sonunun olduğunu söyler; tüm görüngüsel nesnelerin içinden geçse de onlardan farklıdır; her şeyin içinde ve düşüncelerin ötesindedir; Onu insanın ne zihni kavrayabilir ne de dili tam olarak anlatabilir. İnsanın aklı için böyle bir Aşkın Varlık'ın gerçekliğini yakalamak zordur (12: 3-5). O halde, insanoğlu O'na veya başka bir Varlık'a bir şekilde tapınabilir. Her nitelik, bir tanrıda veya yarı-tanrıda veya ruhani birinde kişiselleşir. Böylece, tüm yarı-tanrılar değişik biçimleri içinde, İswara'nın içindeki Tanrısallığın değişik nitelikleri veya görünümleri olarak değerlendirilmiştir. Gita'ya göre Bu yarı-tanrılara tapınma, İswara'nın kendisine tapınmadır.

İslam, Tanrı'nın Aşkın Varlığı yanında başka herhangi birine tapınmayı çok yanlış ve kesinlikle kabul edilemez olarak görür. Ama, yukarıdaki Gita'nın geliştirmiş olduğu düşünceye bazı Sufi çalışmaları yer vermiştir. 17. Yüzyılın Hristiyanlık çağında Allahabad'da yaşayan *Şeyh Muhibullah, Dara Şikoh*'la⁵ olan Farsça yazışmalarında, inanca ilişkin *La İlahe İllallah*'ın (Tanrı'dan başka tapılacak yoktur) anlamını açıklarken, şöyle der: "*Dünyada tapınılan her tanrı Allah'tır.*" Ünlü Sufi çalışması *Gülşen-i Raz*'da da aşağı yukarı aynı şeye değinilir. Advaitizm'e veya *Vahdet-i Vücut*'a veya Varlığın Birliği'ne inanan bu kesimdeki Sufi'lerin görüşüne göre Tanrı tektir, eşi benzeri yoktur, tanrılar veya tapınılan varlıklar tek ve aynı olan Allah'ın değişik biçimleridir ve bu yüzden onlara tapınma, bir bakıma, Allah'ın Kendisi'ne tapınmadır⁶. Bu Sufilerin düşünceleri üç aşağı beş yukarı Gita'da belirtildiği gibidir. Gita, Tanrı'ya içten bağlı olduğunu gösteren kişinin, Tanrı tarafından aynı şekilde kabul edileceğini öne sürer (4:11).

5 Babür İmparatoru Şah Cihan ile Mümtaz Mahal'in oğlu. (Ç.N.)

6 Temel Sufi görüşü aslında Şeyh Muhibullah'a ait metinde veya Gülşen-i Raz'ın yazarı Mahmut Şebistari'de belirtildiği gibi değildir. "Vahdet-i Vücut" veya "Varlığın Birliği" veya "Varoluş Birliği"ne inananlar, kendi aralarında "Varoluş" (Vücut) ve "Var olan" (Mevcut) diye ve "Tanrı'nın Öz Varlığı" (Vücut-ül-Zat) ve görüngüsel nesneyle (Vücut-bil-Arz) ilgili Türemiş Varlık diye ayrılır; Tanrı'yı tek başına "Varoluşun Gerçekliği" ve görüngüsel nesnenin gölgesi veya yansıması, başka bir deyişle onun yanılışı olarak görür. O kadar ki, Tanrı'ya bağlanma anlayışı Kuran'da sıkı sıkıya belirlenmiştir, Mutlak olan Tanrı'dan başkasına bağlılığın "O'na şirk koşmak" anlamına geldiği özellikle vurgulanmıştır.

“Kendilerini nasıl sunarlarsa

Onları öylece kabul ederim

Arcuna, pek çok kimse bana uyar

Her yerde yolumdan gelenler var” (4: 11)

Gita, değişik yarı-tanrılara ibadeti uygunsuz olarak niteleyip (9: 23), yarı-tanrılara sunulan adakların yarı-tanrılara gittiğini öne sürerken, İswara'ya sunulan adağın da yine İswara'ya gittiğini söyler (9: 25). Bundan ötürü Gita, insanın yarı-tanrılara tapınmayı bırakması ve yalnızca İswara'ya bağlanması gerektiğini hep yineler (9: 27, 34) ve tüm Dharma'lardan vazgeçerek, yalnızca İswara'ya sığınmasını öğütler, çünkü günahlardan kendini ancak böyle sakınabilir (18: 66).

Yani, Gita ve Kuran Tek Tanrı'dan başkasına tapınmayı men eder.

Gita, kastların düzenini – Brahman, Kşatriya, Vaişya, Şudra – doğumdan gelme olarak değil ama eğilim olarak görür ve asıl değerinin içinde birinin öbürü üzerinde asla bir üstünlüğü olduğunu kabul etmez. Hırslarını denetim altına alabilen, yüreği barış dolu ve davranışlarına uyan etkinlik içinde bulunan kişiye *Brahmana*; Cesareti olan ve yönetim becerisine sahip kişiye *Kşatriya*; çiftçiye ve tüccara *Vaişya*; el sanatlarıyla uğraşana da *Şudra* denir (18: 42-44). Gita; kastların doğuma, aileye veya herhangi özel bir dini inanca dayanmaması konusunu açıkça belirtir. Dünya üzerindeki her toplumda dört tür insan vardır.

Gita'nın sözlerine bakılacak olursa, çalışma alanında veya devlet hizmetinde olsun, Hindistan'da bulunan tüm bu *Brahmana*'lar ve *Kşatriya*'ların *Şudra* olarak; Bombay'ın müslüman *Borah*'ları⁷ *Vaişya* olarak ve C.F. Andrews ve Mevlana Ebul Kelam gibi Hindu olmayan binlerce insanın da *Brahmana* olarak görülmesi gerekir.

Felsefi bakış açısından Gita günlerinde iki düşünce okulu ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri, Veda'ların *Karma Kanda*'sına inanıp, bunlar tarafından kurallarla belirlenmiş ayinleri ve törenleri gözetir, kurtuluşun bunları yerine getirmede yattığını öne sürer; öbürüyse hayatta *Sanyasa* ve *Tyaga* yöntemlerini öneren *Sankhya* sistemini savunur. Gita, kendini iki sistemin dışsal gösterilerine karşı konumlandırırken birini ötekiyle uzlaştırmaya çalışmıştır. (5: 4-5) Gita der ki, ateşe dokunmayan veya törenlerin yalnızca dışsal gösterilerine takılıp kalmış birisi gerçek bir *Sanyasi* değildir. Yani sıra, hırslarının ve tutkularının kölesi olmuş ve törenselliğe gereksiz önem

7 Hindistan'dan Sri Lanka'ya göç eden tüccar topluluklarına verilen ad. (Ç.N.)

veren birine *Karma Yogi* de denmez. Zihninden bencilce hırsları kovan ve ötekilik duygusunun üzerine çıkan, başkalarına karşı hastalıklı duygular taşımayan ve onlara karşı ödevlerini yerine getiren kişi gerçek bir *Sanyasi* ve *Yogi*'dir (5: 3, 6: 1)

Gita'nın herkese söylediği ve tekrar tekrar vurguladığı gerçek hayat yolu veya *Dharma* şudur:

*"Tüm duyularımı gerçeğe yönelten
Her durumda aldırmandan durabilen
Canlıların iyiliğini isteyen
Kim ise, bana erişecektir"* (12: 4)

*"Acı tatlı, bu az bu çok demezsen
Yengiye, yenilgiye bir sayarsan
Yalnız savaşmak için savaşırsan
Yanlız yapmış, suç işlemiş sayılmazsın"* (2: 38)

*"Bilgisiz kişi çıkarını kollar
Bunun için de işine bağlıdır
Bilge olansa çıkarını düşünmez
Dünyanın iyiliği için çalışır"* (3: 25)

*"Benim işimi gören, beni yüce bilen
İçtenlikle coşkuyla bana yönelen
Bütün canlılara sevgiyle bakabilen
Kim ise Arcuna, gelebilir yanıma"* (11: 55)

Gerçek *Dharmatma* o kişidir ki, kendini başkalarının gönencine adar (5: 25, 12: 14); ödevlerini kendi içinden gelerek yerine getirir (18: 9).

Gita, cehenneme giden üç kapı olduğunu söyler – hırs, hiddet, açgözlülük (16: 21). İşte, Gita'nın öğretisinin özü ve özeti budur, bunu izlemek için, İswara'ya gerçek bir bağlılık sergilemek gerekir, der Gita (12: 13-20). Gita der ki, İswara'nın en sevdiği, dünyada hiç kimseden korkmayan ve hiç kimseyi korkutmayandır (12: 15). Öte yandan, zorlu *tapas* uygulamalarını kişisel çıkar ve bencillikle yerine getiren birinin hayatı kötücüdür ve İswara böyle birinden asla hoşnut olamaz (16: 5-6). Ama kendini tam olarak bilen, başkalarına karşı ödevlerini yerine getiren ve onları gerçekten önemseyen

birisi gerçek Bilgi'ye veya gizli içeriğe (*gnosis/ilm-ü ledün*) varır. Gerçek bir *gnosist*, başkalarını da kendisi kadar dikkate alan (5: 7, 6: 32) ve tüm âlemi kendi içinde ve İswara'da (6: 29) ve İswara'nın Kendisini de tüm âlemde (6: 30-31) görendir. *Atmasinam* ve başkalarına hizmet etmeyledir ki, insan ruhunu arındırabilir ve kusursuzluğun yoluna erebilir, ayrıca kendi varlığında ve tüm olgusal âlemde *Paramatma*'nın varlığını hissederek, *jyotilerin jyotisi* veya ışıkların ışığı olan, herkesin yüreğindeki İswara'nın yüzünü görebilir (115: 5) ve böylece kurtuluşa erişebilir (3: 19, 5: 16, 17: 30). İşte, Gita'nın iletisinin özü budur.

KURAN-I KERİM

Yıllar süren meditasyon, inziva, oruç, uykusuz gecelerin ardından İslam peygamberi Muhammed, dünyada en çok aranan örnek kişilikler arasında yer almıştır. Zamanındaki Araplarla ilgili var olan anlayışı değiştirmiş ve Tanrı ona ülkesinin ve dünyanın bir bütün olarak nasıl kurtuluşa erebileceğini göstermiştir. Dinini tebliğ etmek için 40'lı yaşlarına dek beklemiş ve 63 yaşında hayata veda etmiştir.

Muhammed 23 yıllık bir süreç içinde, ruhsal bir çatışma yaşayıp kendine bir çıkış bulamadığı zamanlarda, genellikle Tanrı'nın ışığını arar ve gözyaşları içinde O'na yakarır. Bu gibi durumlarda tüm bedeni titremeye başlar, zaman zaman bir battaniyeye sarınarak yatardı ve o battaniye gözyaşları ve terden sıırıslıklam olurdu. Bazı zamanlarsa, yine böyle günler boyu tek lokma yemeyip, tek damla su içmeden yatardı. Bu durumdan çıkıp bir söz söylediğinde, bunun Tanrı sözü olduğunu öne sürerdi. Zaman zaman dile getirmiş olduğu bu tür sözler, bu 23 yıllık süre boyunca Kur'anı Kerim adı altında derlenmiştir.

"Kuran" sözcüğü, ilan etmek, bildirmek anlamlarına gelen *Vira* sözcüğünden gelir. Sanskritçedeki *krid*, İngilizcedeki *cry* ve Arapçadaki *qirah* da aynı kökten gelmektedir. Kuran'ın birebir anlamı 'Bildirilen' veya 'Okunan'dır, geleneksel anlamıysa 'Dinin Kitabı'.

İslam'ın ortaya çıkışından önce Yahudiler kutsal kitaplarına 'Qarah' derlerdi. Yahudilerin dili İbraniceyle, Arapların dili Arapça birbirleriyle sıkıca ilintilidir. Kuran ve *Qarah* aynı anlamı taşır. Aslında Kuran, kendinden önce ortaya çıkmış olan kutsal kitaplara Kuran der (K. 15: 18, 91).

Peygamberin sözlerine ve ilk ağızdan açıklamalarına *Hadis* denir. Bunlar Tanrı esini veya açıklaması olarak görülmez.

Kuran sözleri, Peygamberin bilgisi dahilinde palmiye yapraklarına, deri parçalarına, tabakalarına veya tahtalara yazılmıştır. Zaman zaman bunlar Muhammed'e inananlarca alınıp yüksek sesle okunmuş ve ezberlenmiştir. Bu parçalar, herhangi bir düzenleme çabası olmaksızın bir kutuda saklanmış ve derleme yavaş yavaş meydana getirilmiştir. Bunlardan belirli bazı parçalar, Peygamberin yaşamı süresince bölümleri veya ayetleri bir araya getirmek üzere birleştirilmiştir.

Kuran'da der ki: "Biz bir ayeti siler, unutturur veya ertelersek ondan daha iyisini veya onun bir benzerini getiririz. Allah'ın her şeye gücü yeter olduğunu bilmedin mi?" (K. 2: 106). Başka bir yerdeyse: "Biz bir ayeti başka bir ayetin yerine koyduğumuzda – ki Allah neyi indirmekte olduğunu daha iyi bilir – şöyle derler: *Sen düpedüz bir iftiracısın*. Hayır, öyle değil. Bunların çokları bilmiyorlar." (K. 16: 101)

Böylece, *Muhammed Muhtar Paşa'nın* yetkin "Kuran'ın Bilgeligi" adlı çalışmasının etkisine vurgu yapılmaktadır (Giriş – sayfa 45). Bu yapıtında Muhtar, Peygamberin hayatı boyunca 60 ayetin iptal edildiğine ve bazılarının da kullanılmamış olduğuna, bundan dolayı da iptal edilmiş olarak olarak görüldüğüne değinir⁸. "Ayet" sözcüğü, Veda'lardaki "*Richa*" ile aynı anlamı taşır. Peygamberin ilk halifesi olan Ebu Bekir, geçerli tüm ayetleri onun evinde derlemiş veya değişik kişiler aracılığıyla onları koruma altına aldıktan sonra 14 parçaya ayırmıştır. Ardından bu derlemeler, Muhammed'in dul eşi Hafsa'ya teslim edilmiştir. Bazı ayetlerin kopyaları zaten belirli sayıdaki kişilere verilmişti. Yani sıra, pek çok ayet de ezberlenmiş ve yazıya dökülmüştü.

8 Arapça Ayet sözcüğünün, pek çok yan anlamı vardır (*Vide Arabic English Lexicon*, E. W. Lane *Derlemesi*, 1. Kitap, 1. Bölüm). Kuran'dan yapılmış alıntılar bağlamında, Tanrı'nın bir buyruğunu bildiren kutsal kitaptan bir bölüm anlamı taşır. Burada, metinde de belirtildiği gibi, Kuran'ın kendisine değil ama buyruğun kendisine, zamanın belirli dönemlerinde ortaya çıkmış peygamberlerin açıklamalarına vurgu yapılmaktadır. *Mevlana Ebul Kelam Azad, Tercüman-ül-Kuran* adlı Kuran yorumunda, 2. Surenin 106. Ayetine ilişkin şunları yazar:

"Nasih veya Nisyan durumunda, bir buyruk, ardından gelen bir başka buyrukla geçersizleşir, yani yerine başkası konur. Nisyan unutmak demektir, ancak belirli durumlarda olmuştur. Bir önceki buyruk, varlığını halen sürdüren tek bir biçimdedir, ne ki, işlevinin gerektirdiği koşullar veya onu ilgilendiren ortam değişmiş veya uyulması zorunluluğu azalmıştır. Bu durumda, yeni bir buyruğun yürürlüğü gerekli olmuştur. Arada bir, zamanın gerekliliklerine uygun olarak bunlar uygulanmış ve eski buyruk unutulmuştur. İşte bu nedenle, ayete yeniden hayat vermek zorunlu olmuştur. Tanrı'nın düzeninde her yeni öğreti, eskisinin ya üzerindedir (unutulmuş ve ya işlevsizleşmiş olsun) ya da onun benzeridir. Hayattaki devinim, geriye doğru değil de ileriye doğru veya evrimsel olduğu için, tür olarak asla bir öncekinden aşağı değildir. "Ulema"nın ortak görüşüne göre, Kuran'ın hiç bir ayeti geçersizleşmemiştir." –İngilizce çevirmen

Sonuç şu oldu ki, Peygamber'in ölümünü izleyen 15 yıl içinde, Kuran adı altında pek çok derleme Arap devletinin değişik yörelerinde kullanılır oldu ve bunların bazıları bazı açılardan değişiklik gösteriyordu. Ancak, üçüncü halife Osman döneminde kabul edilebilir bir Kuran'a sahip olma gerekliliği baş gösterdi. Peygamber'in dul eşi Hafsa tarafından koruma altına alınan kopya, Osman tarafından kendisinden istenmiş ve bunun özgün Kuran olduğu bildirilmiştir. Bunun kopyası daha sonra çoğaltılmış ve bizzat Peygamber'in kullanmış olduğu Kuran olduğu ileri sürülerek müslüman nüfusun önemli merkezlerine yollanmıştır. Öteki uyarlamaların kopyaları toplatılarak yakılmıştır. İşte, Halife Osman tarafından onaylanan Kuran, o zamandan beri Müslüman dünyasında kullanılan tek uyarlamadır.

Bu konuya çok dikkat edilmiş olsa da, halen Kuran'ın yedi adet uyarlaması vardır, ne ki, bu uyarlama metinde değil de ayetlerin sayınsındadır. Sözelimi, bir uyarlamada ayetin biri ikiye bölünmüş olarak bulunur. Böylece bir uyarlamada Kuran 6000 ayettir, ikincisinde 6214 dördüncüsünde 6219, beşincisinde 6236, altıncısında 6246 ve sonuncusunda 6225. Ama, metin hepsinde bir ve aynıdır.

İnsanın Kuran'ı okurken duyacağı olağanüstü bir zorluk vardır. Değişik bölümlerindeki dizeler, indirildiği düzendeki gibi biraraya getirilmiş değildir, başka bir deyişle, kronolojik olarak düzenlenmemiştir. Daha sonraki bir sure yahut bölüm başlarda, baştaki bir sure ise bitiş bölümlerinde karşımıza çıkar; hatta tek bir surede sonraki ayetler gelirken, daha öncelikli olan başka ayetler hemen onlardan sonradır. Bu nedenle, hangi ayetin ne zaman, hangi koşullarda veya neye yanıt olarak indirildiğini söylemek olanaksızdır. Hiç kuşkusuz ayetlerin büyükçe bir çoğunluğunun Peygamber'in hayatındaki belirli dönemlerde ortak görüş birliğiyle belirlenmiş olması yanında, halen pek çok alim arasında da farklılıklar bulunur. İşte bu, sıradan bir Kuran okuyucusunun yüz yüze kalabileceği sorundur. Arapça bilenler Kuran'ın özünü bir bütün olarak kavrayabilirler belki, ama onun anlamını bilmeden salt bir törensellik olsun diye okuyanlar için durum biraz değişiktir. Kuran'ın içeriğini anlamaya önem verenler, belirli konulardan söz eden ayetleri biraraya getirebilir ve bunları sözü edilen her konuya ilişkin bitinsel bir görüş altında kolaylıkla toplayabilir.

KURAN'IN DİLİ

Arap ve Arap olmayan âlimlere göre, Kuran'ın son derece etkileyici bir tarzı vardır, uyumlu ve tatlıdır. Bir tür şiirsel düz yazı veya serbest vezindir.

Kuran'ın en bilgili İngilizce çevirmenlerinden George Sale der ki: "Kuran'ın tarzı genel olarak güzel ve akıcıdır. Özlü ve sık sık da gölgeli, doğulu tadına karşın çarpıcı betimlemelerle süslü anlamları vardır, süslü ve derinlikli ifadelerle renklendirilmiştir ve özellikle Tanrı'nın niteliklerinin ve büyüklüğünün betimlendiği yerler olağanüstüdür, çok görkemlidir." (*Kuran: İngilizce'ye çeviren George Sale, Önsöz, sayfa 48.*)

Kuran'ı okuma yöntemleri, Veda'ları okuma yöntemleri kadar çeşitlidir.

İSLAM ÖNCESİ ARAPLAR

Aşağıda Kuran'ın değişik ayetlerini ayrı başlıklar halinde birleştirdik. Amaç, Kuran'ın içeriğine ilişkin rahat bir kavrayış sağlamaktır. Kuran'da, Dharma yolundan ya da doğruluktan sapmış oldukları için pişmanlık duyan toplumlardan, topluluklardan söz eden bir yığın bölümün yanı sıra; başka zamanlarda ortaya çıkmış ve belirli gereklilikler sonucu peygamberlik görevinin sonucu olan değişik öğütler veya buyruklar da bulunur.

Kuran'ın iletisini anlayabilmek için, en azından, onun Araplar arasında yayılmaya başladığı döneme ait koşullara kısaca bir göz atmakta yarar vardır.

Peygamber zamanında Araplar irili ufaklı kabilelere bölünmüşlerdi, yanı sıra bunlar birbirleriyle bitimsiz bir mücadele halindeydiler. Bu kabileler, günü gelince birbirlerinden bağımsız olduklarını ilan etti, ayrıca her birinin de tapındığı birer tanrısı vardı. Bu tanrılar taşa, tahtaya oyulur veya mayasız hamurdan yapılırdı ve bunlara çeşitli hayvan, ağaç, kadın veya erkek suretleri verilirken bazıları da biçimsiz nesnelerdi.

Hatırı sayılır adette kabile, bu kadın veya erkek tanrılara tapınmaktaydı. Tek Mutlak Tanrı düşüncesi aralarında hemen hiç yoktu. Yanı sıra, ortak bir doğru yaşama anlayışı da gelişmemişti ve biri ötekine karşıydı. Bir kardeşlik zinciri içinde onları birbirine bağlayabilecek yaşamlarında hiç bir şey yoktu. Sonuçta, Arapların büyükçe bir çoğunluğu, yabancı yönetimlerin etki alanı içine giriverdiler. Kuzey kesim Hristiyan Roma İmparatorluğu'nun; Doğu, İran'ın; güney ve batı ise Hristiyan Etiyopya'nın egemenliği altına girmişti. Arap topraklarının yarısından çoğu böylece yabancıların boyunduruğu altına girmişti. İnsanların hali o kadar acınacak durumdaydı ki, sarhoşluktan ölümler çok olağan karşılanıyordu. İçkili kumar o kadar yaygınlaşmıştı ki, kişisel özgürlüklerini ortaya sürüp de kazanların kölesi olan sayısız Arap vardı.

O günlerde kölelere önemsiz bir mal gibi davranılırdı. Pazarda bir sı-
ğır gibi satın alınır veya kazanılırdı, çocuklar annelerinin kucaklarından
kaçırılır ve pazarda ulu orta satılırdı. Anne bir mal gibi birine satılırken, ço-
cuk da ötekine veriliirdi. Bir köleye zarar vermenin asla cezası yoktu, kadın
köleyle cinsel ilişkiye girmek serbestti, ayrıca kadın köle sahipleri kölelerini
fuhşa zorlayarak para da kazanıyordu. Ahlâkları o kadar bozulmuştu ki, bu
durumlarıyla açık seçik gururlanırdı olmuşlardı.

Kadınlara, genelde aşağılıkça davranılırdı ve kişisel herhangi bir hak-
ları yoktu. Bir erkek istediği kadar kadınla evlenir ve istediği zaman da
onları boşardı. Bir başka uygulamaysa, tek bir kadının birden fazla eşinin
olmasıydı, günler ve geceler kocaları arasında paylaşıldı. Bir ailede baba
öldüğünde, en büyük oğlu kendi öz annesi ve süt annesi dışında babasının
tüm öteki eşlerinin sahibi olurdu, kutsal olarak değerlendirilen başka da bir
ilişki yoktu. Bir Arap için damat sahibi olmak küçültücüydü, bir kız çocuğu
doğduğunda arada bir canlı canlı gömülü olduğu da olurdu. Hatta, 5 veya
6 yaşındaki kız çocukları bile, ileride damat getirme utancı yaşatmamaları
için gömülebiliyordu. Tefecilik de almış yürümüştü.

Arap yaşamının bu rezillikleri yanında, bazı bağışlatıcı yönleri de var-
dı ki bunlar kişisel cesaret, konukseverlik ve verilen sözde durmaydı. Ancak
bu bağışlatıcı özellikler, Arapların hayatın öteki alanlarındaki tutumların-
ca gölgelenmekteydi. Yani, Peygamber'in doğduğu dönemdeki durumları
gerçekten içler acısıydı. Kuran'ı incelerken bu durumu göz önüne almamız
gerekecektir.

KURAN'IN ETKİSİ

Kuran, Arapların hayatından sarhoşluk, kumar, tefecilik ve kız ço-
cuklarını diri diri toprağa gömmek gibi zehirli gelenekleri koparıp almak-
la birlikte; yarı-tanrılara tapınan binlerce kişiye tüm yaradılışın Mutlak
Tanrısı'nı da öğretmiştir. Birbiriyle savaşıyan yüzlerce kabileyi hep birlikte
tek bir Arap ulusu içinde kaynaştırmış ve onların yönetim ve ahlâk dü-
zeylerini yükseltirken, onların içinde bilginin aşkını uyandırmıştır. Ayrıca,
Arap topraklarının değişik bölümlerini yabancı boyunduruğundan kurtar-
mış ve tek bir Arap Devletine dönüştürmüştür. Tüm bunlar 23 yıllık kısa bir
süreçte başarılmıştır.

Peygamber'in ölümünü izleyen yüz yıl içinde bu yeni inanç bir yan-
dan Çin Seddi'ne, öte yandan Atlantik Okyanusu'na, Batı Asya'nın ve Kuzey
Afrika'nın tamamına ve Avrupa'nın yarısına dek yayılmış, bunun yanı sıra

dünya uluslarını sanat, bilim ve felsefe alanlarında izlemede harekete geçirmiştir.

Bugün, Kuran'ın takipçileri arasında rahatlıkla üçyüz milyondan fazla insan sayılabilir ve şunu söyleyebiliriz ki, bugün bu Kitap'tan doğru yaşamın yolunu aramayan insanların bulunduğu tek bir ülke bile yoktur.

İyi bilinen Avupalı bir âlim olan Arthur Glyn Leonard, Kuran'ın 1300 yılı aşkın başarılarını aşağıdaki sözlerle özetliyor:

“Eğer bir kitap; tüm insanların doğasının en derininde, en kapsayıcı etkileriyle ve en belirgin sonuçlarıyla ölçülebiliyorsa, Kuran'ın kesinlikle Dünyanın En Büyük Yapıtları'ndan biri olarak en üst sıralarda yer alması gerekir.”

Bir kaç yıl önce Avrupa'nın önemli dergilerinden biri, Batıdaki üniversitelerin önde gelen profesörlerine bir yazı yazarak, dünyanın en büyük yapıtlarını bir liste halinde kendilerine yollamalarını rica etti ve bu isteğine yüzlerce yanıt aldı.

İlk sırayı, Homeros'un, İsa'dan bin yıl önce yazılmış *Ilyada'sı* aldı. İkincilik ise Kuran'ın oldu. Kurul, anımsanacağı üzere, her birinin Avrupalı olduğu üyelerden oluşuyordu ve bunlar Kuran'ı özgün dili olan Arapçasından değil de değişik Avrupa dillerinden oluşan çevirilerden okuyan kişilerdi.

KURAN VE ÖĞRETİSİ

Kuran'ın ilk bölümünde Fatiha yer alır. Kuran'ın kendisi, yine kendisi tarafından "Yüce Kuran" diye nitelenir (K. 15: 87). Kitabın tümüne Kuran dense de, her bir parçasına yine Kuran denir ve Fatiha onda seçkin bir yer tutar, Yüce Kuran'ı böylece meydana getirir. Peygamber ona bu nedenle sık "Kuran'ın Anası" demiştir (*Buhari*). Genel olarak Kuran'ın "Temeli" olduğundan ötürü, müslümanların dualarında ve ibadetlerinde sürekli söylenir. "El Fatiha", "açılış" demektir. Şöyledir:

"Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla.

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'adır.

Rahman'dır, Rahim'dir O.

Din gününün Mâlik'i/sultanıdır O.

Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.

Dosdoğru giden yola ilet bizi.

Kendilerine nimet verdiklerinin, üzerlerine gazap dökülmemişlerin, karanlığa/şaşkınlığa saplanmamışların yoluna."

KURAN'IN GENEL İLKELERİ

"De ki, O, Allah'tır; Ahad'dır, tektir!

Allah'tır; Samed'dir/tüm ihtiyaçların, niyetlerin, övgülerin, yakarışların yöneldiği tek kuvvettir!

Ne doğurmuştur O, ne doğurulmuştur!

Hiç kimse O'nun dengi ve benzeri olmamıştır, olamaz! (K. 112: 1-4)

"İşte sana o kitap! Kuşku/çelişme/tutarsızlık yok onda! Bir kılavuzdur o, sakınanlar için.

Ki, onlar gayba inanırlar, namazı/duayı yerine getirirler. Ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden, başkalarına pay çıkarırlar.

Hem sana vahyedilene hem de senden önce vahyedilene inananlardır onlar. Ahireti gereğince kavrayıp anlayanlar da onlardır.

İşte bunlardır Rablerinden bir hidayet üzere olanlar, işte bunlardır gerçek anlamda kurtuluşu bulanlar. (K. 2: 2-5)

TANRI'YA ŞÜKRETME

“Görmedin mi, göklerdeki ve yerdeki şüurlular da bölük bölük olmuş kuşlar da Allah’ı tespih etmektedir. Her biri kendine özgü duasını, kendine özgü tespihini bilmiştir. Allah, onların yapmakta olduklarını çok iyi bilmektedir.

Göklerin ve yerin mülkü/yönetimi Allah’ındır! Dönüş Allah’adır.

Görmedin mi, Allah, bulutları sürüyor, sonra onları kaynaştırıp iç içe sokuyor, sonra onları birbiri üstüne yığıyor. Nihayet, onların arasından yağmurun çıktığını görüyorsun. Gökten, ondaki dağlardan bir dolu indiriyor da onunla dilediğini çarpıyor, dilediğinden de onu yan geçiriyor.

Onun şimşeginin parıltısı, neredeyse gözleri alıp götürecek.

Allah, gece ile gündüzü evirip çeviriyor. Gözleri olanlar için bunda elbette bir ibret vardır.

Allah, tüm canlıları sudan yarattı. Onlardan kimileri karnı üzerinde yürür, kimileri iki ayak üzerinde yürür, kimileri de dört ayak üzerinde. Allah, dilediğini yaratıyor, Allah her şeye Kadir’dir.” (K. 24: 41-45)

“Rabbiniz Allah işte budur! İlah yok O’ndan başka. Her şeyin yaratıcısıdır, Haalik’tir O. O’na ibadet edin! O her şeye Vekil’dir.

Gözler O’nu fark edip kavrayamaz. Oysa ki O, gözleri görür/bilir. O, Latif’tir, lütfu çok olduğu halde kendisi görülemez; Habir’dir, her şeyden haberdardır.” (K. 6: 102-103)

“Allah’tan başka ilah yok. Hayy’dır O, sürekli diridir; Kayyum’dur O, kudretin kaynağıdır. Ne gaflet yaklaşır O’na ne kendinden geçme ne de uyku. Göklerde ne var, yerde ne varsa yalnız O’nundur. O’nun huzurunda, bizzat O’nun izni olmadıkça, kim şefaate edebilir! O, insanların önden gönderdiklerini de bilir, arkada bıraktıklarını da! İnsanlar O’nun bilgisinden, bizzat dilediği dilediği dışında, hiç bir şeyi kavrayıp kuşatamazlar. O’nun kürsüsü, gökleri ve yeri çepeçevre kuşatmıştır. Göklerin ve yerin korunması O’na hiç de zor gelmez Aliyy’dır O, yüceliği sınırsızdır. Azim’dır O, büyüklüğü sınırsızdır. (K. 2: 255)

“Kullarım sana benden sorarlarsa ben, Karib'im, gerçekten çok yakı-
nım. Dua edenin çağrısına, bana çağırıp yakardığı anda cevap veririm. Hadi,
onlar da bana karşılık versinler, bana inansınlar ki, doğruyu ve iyiyi bulabil-
sinler.” (K. 2: 186)

“Yemin olsun ki insanı biz yarattık. Nefsinin ona neler fısıldadığını da
biz biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız.” (K. 50: 16)

“Size gelip çatan her musibet, ellerinizin kazandığı yüzündendir. Allah
birçoklarını da affediyor.” (K. 42: 30)

“De ki: Ey öz benlikleri aleyhine sınırı aşan/aşırı giden kullarım! Allah'ın
rahmetinden ümit kesmeyin! Allah, günahları tümünden affeder. Çünkü O,
mutlak Gafur, mutlak Rahim'dir.” (K. 39: 53)

“...O, rahmet edenlerin en merhametlisidir” (K. 12: 92)

“Şu da var: Rabbin bilgisizlik yüzünden kötülük işleyip de bunun ardın-
dan tövbe edip hallerini düzelterken lehindedir. Sonra senin Rabbin gerçekten
Gafur ve Rahim'dir.” (K. 16: 119)

“Kim bir kötülük yapar yahut özbenliğine zulmeder de sonra Allah'tan
af dilerse Allah'ı çok affe-dici, çok merhametli bulur. Günah kazanan onu
kendi nefsi aleyhine kazanır. Allah Alim ve Hakim'dir. Kim bir hata yahut
günah işler de sonra onunla bir suçsuz itham ederse hiç kuşkusuz, büyük bir
iftira ve açık bir günah yüklenmiş olur.” (K. 4: 110-112)

“Kim zulmünden sonra tövbe eder, halini düzeltirse kuşkusuz, Allah
onun tövbesini kabul eder.

Allah çok affedici, çok merhametlidir.” (K. 5: 39)

“Ve ben, tövbe eden, inanan, hayra ve barışa yönelik iş yapıp sonra
da düzgün bir biçimde yol alan kimseye karşı, gerçekten çok affediciyim,
Gaffar'ım.” (K. 20: 82)

“Senden, güzellikten önce kötülük istemedi acele ediyorlar. Halbuki ön-
lerinden pek çok örnek gelip geçti. Şu da bir gerçek ki, Rabbin insanlara karşı,
zulümlerine rağmen af sahibidir. Ve Rabbinin azabı elbette çok şiddetlidir.”
(K. 13: 6)

“Gafur O'dur, Vedud O!” (K. 85: 14)

“...Allah, Hakk'ın ta kendisidir.” (K. 22: 62)

“Allah, göklerin ve yerin Nur'udur. Onun nurunun örneği, içinde چراغ
bulunan bir kandile benzer. Kandil, bir sırça içerisindedir. Sırça, inciden bir
yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nispeti olmayan bereketli bir zeytin ağa-
cından yakılır. Bu ağacın yağı, neredeyse ateş dokunmasa bile, ışık saçar. Nur

üzerine nurdur o. Allah, dilediğini kendi nuruna kılavuzlar. Allah, insanlara örnekler verir. Allah her şeyi bilmektedir.” (K. 24: 35)

“...O halde nereye dönerseniz orada Allah'ın yüzü vardır.” (K. 2: 115)

“Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, deniz de arkasında yedi deniz daha katılarak yardımcı olsa, Allah'ın kelimeleri tükenmez. Allah Aziz'dir, Hakim'dir.” (K. 31: 27)

“Rabbini, öz benliğinin içinde yalvarıp ürpererek, bağırtılı olmayan bir sesle sabah-akşam zikret. Sakın gafillerden olma!” (K. 7: 205)

“Gündüzün iki tarafında ve geceye yakın saatlerde namazı/duayı yerine getir. Güzellikler kötülükleri silip süpürür. İşte bu, Allah'ı ananlara bir öğüttür.”

“Sabret! Allah, güzel düşünüp, güzel davrananların ödülünü yitirmez” (K. 11: 114-115)

TEK BİR AİLE OLARAK İNSANLIK

“İnsanlar bir tek ümmetten başka değilken ihtilafa düştüler.” (K. 10: 19)

“İşte şu sizin ümmetiniz bir tek ümmettir. Ben de Rabbinizim. O halde bana ibadet edin.”

“İşlerini aralarında parçaladılar. Hepsi bize dönecekler.” (K. 21: 92-93)

“Yeryüzünde debelenen hiçbir canlı, iki kanadıyla uçan hiç bir kuş istisna olmamak üzere hepsi sizin gibi ümmetlerdir. Biz bu kitapta, herhangi bir şeyi gereğinden fazla yapmadık/gereğinden eksik bırakmadık. Onlar, sonunda, Rableri önünde haşredilirler.” (K. 6: 38)

TANRISAL BİRLİĞİN TÜM DÜNYAYA YOLLANAN İLETİŞİ

“Şu bir gerçek ki, iman edenlerden, Yahudilerden, Hristiyanlardan, Sâbiilerden Allah'a ve âhiret gününe inanıp barışa/hayra yönelik iş yapanların, Rableri katında kendilerine has ödülleri olacaktır. Korku yoktur onlar için, tasalanmayacaktır onlar.” (K. 2: 62)

“Şu bir gerçek ki, iman edenler, Yahudiler, Sâbiiler ve Hristiyanlardan Allah'a ve ahiret gününe inanıp hayra ve barışa yönelik iş yapanlar için korku yoktur. Tasalanmayacaklardır onlar.” (K. 5: 69)

“Yahudiler yahut Hristiyanlar oluverenlerden başkası cennete asla giremeyecek!, dediler. Bu, onların hurafeleri/anlamını bilmeden okuyuşları/kuruntularıdır. De ki, Eğer doğru sözlü iseniz hadi, getirin susturucu kanıtınızı!”

“İş onların sandığı gibi değil! Kim güzel düşünüp güzel davranışlar sergileyerek yüzünü Allah’a teslim ederse, Rabbi katında ödülü vardır onun. Korku yoktur böyleleri için; tasalanmayacaklardır onlar.” (K. 111-112)

“Yemin olsun, biz senden önce de resuller gönderdik, onlara da eşler ve evlatlar verdik. Hiçbir resul Allah’ın izni olmadıkça herhangi bir mucize getiremez. Her süre/süreç için bir kitap vardır.”

“Allah dilediğini silip yok eder, dilediğini sabit tutar. Kitabın anası/ana kitap O’nun katındadır.” (K. 38-39)

“Her haberin gerçekleşeceği bir zaman/mekân vardır. Yakında bileceksiniz.” (K. 6: 67)

“Ey ademoğulları! İçinizden size ayetlerimi yüzünüze karşı anlatan resuller geldiğinde, korunup hallerini düzeltenlere hiçbir korku dokunmayacaktır. Onlar tasalanmayacaklardır da.” (K. 7: 35)

“Her ümmet için bir resul öngörülmüştür.” (K. 10: 47)

“...ve her topluluk için doğruyu ve iyiyi gösteren bir önder vardır.” (K. 13: 7)

“Şu bir gerçek ki, biz seni hak ile bir müjdecî ve uyarıcı olarak gönderdik. Hiçbir ümmet yoktur ki, içinden bir uyarıcı gelip geçmemiş olsun.” (K. 35: 24)

“Yemin olsun ki, senden öncekilerin o ilk kümeleri içine de nebiler gönderdik biz!” (K. 15: 10)

“Yemin olsun Allah’a ki, senden önceki ümmetlere de elçiler gönderdik de şeytan onlara amellerini süslü gösterdi. O, bugün de onların dostudur/o gün de onların dostu idi. Onlar için acıklı bir azap var.” (K. 16: 63)

“Biz, görevlendirdiğimiz her resulü ancak kendi toplumunun diliyle gönderdik ki, onlara açık-seçik beyanda bulunsun.” (K. 14: 4)

“Şöyle deyin: Allah’a, bize indirilene, İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakub’a, onun torunlarına indirilene, Musa’ya ve İsa’ya verilene ve diğer nebilere verilene inandık. Bunlar arasından hiç kimseyi ayırmayız. Biz yalnız O’na/Allah’a teslim olanlarız.” (K. 2: 136)

“Resul, Rabbinden kendisine indirilene inanmıştır; müminler de. Hepsi; Allah’a, onun meleklerine, kitaplarına, resullerine inanmışlardır. Allah’ın resullerinden hiçbirini ötekinden ayırmayız.

Şöyle demişlerdi: Dinledik, boyun eğdik! Affet bizi, ey Rabbimiz! Dönüş yalnız sanadır!” (K. 2: 285)

“Kitaptan sana vahyedileni oku! Namazı/duayı yerine getir! Çünkü namaz/dua, çirkinliklerden ve kötülüklerden alıkoyar. Allah’ın zikri/Kuran’ı elbette ki, daha büyüktür! Allah, ne yapay davranışlar sergilediğinizi biliyor!”

“Ehlikitap’ta, en güzel olan yöntem dışında bir yolla mücadele etmeyin! Onların zulme sapanları müstesna. Şöyle deyin: Bize indirilene de size indirilene de iman ettik; Tanrı’mız ve Tanrı’nız bir!

Ve biz O’na teslim olanlarız!” [(Müslümanlarız)]¹⁰. (K. 29: 45-46)

“Ey resuller! Güzel/hoş/taze/lezzetli şeylerden yiye ve barışa/hayra yönelik iş yapın! Çünkü ben, yapmakta olduğunuzu çok iyi bilmekteyim.”

“İşte, sizin bu ümmetiniz bir tek ümmettir. Ve ben de sizin Rabbinizim; o halde, benden sakının!”

“Fakat onlar işlerini aralarında parçalayıp çeşitli zübürlere/kutsallaştırılmış hizi p kitaplarına ayırdılar. Her hizip, yalnız kendi yanındakiyle sevinip övünmektedir.” (K. 23: 51-53)

“İşte bunlar gerçek kâfirlerdir. Ve biz, kâfirler için yere batırıcı bir azap hazırladık.” (K. 4: 151)

“Biz, tıpkı Nuh’a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Biz İbrahim’e, İsmail’e, İshak’a, Yakub’a, torunlarına, İsa’ya, Eyyüb’e, Yunus’a, Harun’a, Süleyman’a da vahyettik. Davut’a da Zebur’u verdik.”

“Resuller var, hayat ve hatıralarını daha önce sana anlattık; resuller var, hayat ve hatıralarını sana anlatmadık.....” (K. 4: 163-164)

“Yemin olsun ki, senden önce de ümmetlere elçiler göndermiştik...” (K. 6: 42)

“Biz o gönderilen elçileri, müjdeçiler ve uyarıcılar olmaktan öte bir şey için göndermiyoruz. İman edip hayrı ve barışı yerleştirenlere korku yoktur. Tasalanmayacaklardır onlar.” (K. 6: 48)

“Dinlerini parça parça edip fırkalara/hiziplere bölünenler var ya, senin onlarla hiçbir ilişğin yoktur. Onların işi Allah’a kalmıştır. Allah onlara, yapıp ettiklerini haber verecektir.” (K. 6: 159)

10 Müslüman ve İslam deyişleri Kuran’da pek çok yerde geçer. İslam, “başını eğerek selamlamak” veya “dileğini başkasının dileğine sunmak anlamlarına gelen “Selam” sözcüğünden gelir. İslam, bu durumda “Tanrı’nın İradesi”ne boyun eğmek ve Müslüman da “Tanrı’ya kendini teslim etmiş” anlamına gelir. Bu anlamda Kuran bazı yerlerde Muhammed Peygamber’den önce gelen dinlere “İslam” ve bunlara inananlara da “Müslüman” der. Bundan başka, “İslam” sözcüğü barış veya *shanti* anlamını taşır ve Kuran bu terimleri ayette (10: 25) kullanır ve esas anlam yukarıda açıklandığı gibidir, yani Kuran’ın öne sürdüğü şekilde Tanrı’nın İradesi’ne boyun eğmektir.

“De ki: Kim Cebrail’e – ki o, Allah’ın izniyle Kuran’ı, kendinden öncekini doğrulayıcı, inananlara yol gösterici ve müjde olarak senin kalbine indirmiş-tir – düşman kesilirse,” (K. 2: 97)

“Allah katından kendilerine, ellerinde bulunanı tasdikleyici bir resul geldiğinde, kitap verilenlerden bir fırka, Allah’ın kitabını, hiç bilmiyorlarmış gibi kaldırıp arkalarına attılar.” (K. 2: 101)

“Şu bir gerçek ki, biz seni hak ile bir müjdecisi ve uyarıcı olarak gönderdik. Hiç bir ümmet yoktur ki, içinden bir uyarıcı gelip geçmemiş olsun.” (K. 35: 24)

“Hayır, öyle değil! O, hakkı getirmişti. Diğer peygamberleri de tasdik etmişti.” (K. 37: 37)

“Senin için söylenen, senden önceki resuller için söylenenden başka şey değildir....” (K. 41: 43)

“Halbuki ondan önce, bir önder ve bir rahmet olarak Musa’nın kitabı var! Bu Kuran da öncekileri tasdikleyen bir kitaptır. Zulmedenleri uyarısın, güzel davrananlara müjde olsun diye Arap dilindedir.”

“Rabbimiz Allah’tır deyip, sonra da dosdoğru yol alanlar var ya, onlar için hiç bir korku yoktur; Onlar tasalanmayacaklardır da.”

“Cennet halkıdır onlar. Yapıp ettiklerine karşılık olarak sürekli kalacaklardır orada. (K. 46: 12-14)

“Eğer biz onu yabancı dilde bir Kuran yapsaydık, elbette şöyle diyeceklerdi: Ayetleri ayrıntılı kılınmalı değil miydi?/Arapça yabancı dil mi?/ister yabancı dilde, ister Arapça! De ki, O iman edenler için bir kılavuz, bir şifadır. İnanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır. Ve Kuran, onlar için bir körlüktür. Böylelerine, çok uzak bir mekândan seslenilmektedir.” (K. 41: 44)

“İşte böyle! Biz sana Arapça bir Kuran vahyettik ki, ülke ve medeniyetlerin anasını ve çevresindekileri uyarasın...” (K. 42: 7)

“Biz onu akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kuran yaptık.” (K. 43: 2)

“Biz o Kuran’ı senin dilinle/senin diline kolaylaştırdık ki, düşünüp öğüt alasınız.” (K. 44: 58)

“Ki, o, çok soylu bir elçinin sözüdür.”

“Bir şairin sözü değildir o. Ne kadar da az inanıyorsunuz?”

“Bir kâhinin sözü de değildir o. Ne kadar da az araştırıp düşünüyorsunuz?”

“Alemlerin Rabbi’nden bir indiriştir o.” (K. 69: 40-43)

“Ki o, çok değerli bir elçinin sözüdür.”

“Çok güçlüdür o elçi, Arş sahibinin katında saygındır.”

“İtaat edilir orda kendisine, emindir”

"Ve arkadaşınız bir cin çarpmış değildir" (K. 81: 19-22)

"Sana da kitabı hak olarak indirdik. Kitaptan onun yanında bulunanı tasdikleyici ve onu denetleyip güvenilirliğini sağlayıcı olacak. O halde onlar arasında Allah'ın indirdiğiyle hükmet, Haktan sana gelenden uzaklaşıp onların keyiflerine uyma! Sizden her biri için bir yol/şeriat ve bir yöntem belirledik. Allah dileyseydi sizi elbette tek bir ümmet yapardı. Ama size vermiş olduklarıyla sizi imtihana çeksin diye öyle yapmamıştır. O halde hayırlarda yarışın! Tümünüzün dönüşü Allah'adır! O size, tartışmış olduğunuz şeylerin esasını bildirecektir." (K. 5: 48)

DİNDE ZORLAMA

"Dinde baskı/zorlama/tiksindirme yoktur..." (K. 2: 256)

"Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzündeki insanların tümü toplu halde mutlaka iman ederlerdi. Hal böyleyken, mümin olmaları için insanları sen mi zorlayacaksın? (K. 10: 99)

"Rabbinden sana vahyedilene uy! O'ndan başka ilah yoktur. Müşriklerden yüz çevir!"

"Allah dileyseydi, şirke batmazlardı. Biz seni onlar üzerine bekçi yapmadık. Sen onlara vekil de değilsin."

"Allah'ın berisinden birilerine niyazda bulunanlara/ Allah dışında birileri için çağrı yapanlara/onların, Allah dışında yakardıklarına sövmeyin. Yoksa onlar da düşmanlıkla ve bilgisizce Allah'a söverler. Biz her ümmete yaptığı işi bu şekilde süslü gösterdik. Sonra hepsinin dönüşü Rablerinedir. O, onlara, yapmakta olduklarını haber verecektir." (K. 6: 106-108)

"De ki: Ey nankör kâfirler¹¹!"

"Kulluk etmem sizin kulluk ettiğinize."

"Siz de ibadet etmezsiniz benim ibadet ettiğime."

- 11 Kâfir (İnanmayan) deyişi, Kefere kökünden gelir ve anlamı 1-Örtmek, 2- Reddetmek ve 3-Nankörlük göstermek'tir. Demek ki Kâfir, bir şeyi saklayan veya reddeden veya Tanrı'nın insanlara verdiklerinden dolayı O'na teşekkür etmeyen kişi anlamına gelir. Kâfir, aynı zamanda tohumu toprakla örttüğü için köylü anlamına da gelir. Terim, bir ya da birkaç anlamıyla birlikte kullanılabilir. Genel olarak da, Muhammed'i zamanında dinlemeyen veya insanlara hayatta her şeyi veren Mutlak Tanrı'yı tanımayan kişiye denir. 14: 32-34 ve 17: 67. ayetlerde (Pickthal Çevirisi'nin numaralanışına göre), Kâfir sözcüğü, "nankör" olarak kullanılmış ve tüm insanlığı kapsamıştır. Bu terim ayrıca, Peygamber'in zamanındaki, kitapları Tevrat'ı inkâr etmiş olan Yahudilere de göndermede bulunur (K. 17: 8). K. 21: 94. ayette ise bu terim, insanın iyi amellerini bildiği, ödüllendirdiği veya gizlediği için Tanrı'nın Kendisi'ni demek ister. Aynı düşünce Gita (2: 40)'da belirtilir. K. 29: 7'de bu terimin örtmek, bağışlamak, günahları gizlemek gibi anlamları vardır, K. 4: 150-151'deyse gerçek kâfirlerin Tanrı'nın belirli elçilerini tanıyıp, başkalarını reddedenler olduğunu öne sürer.

“Kul değilim sizin taptığınıza,”

“Ve ibadet edenler değilsiniz benim ibadet ettiğime.”

“Sizin dininiz size, benim dinim bana!” (K. 109: 1-7)

Son iki dize, Mekke’de müslüman olmayanlar Peygamber’in yandaşlarıyla şiddetli bir çatışma içine girdiği zaman söylenmiştir.

“Allah, sizi din hakkında sizinle savaştırmayan ve sizi yurtlarımızdan çıkar-mayan kimselere iyilik etmekten, onlara adaletli davranmaktan men etmez. Allah, adaleti ayakta tutanları sever.”

“Allah sizi, ancak din hakkında sizinle savaşan, sizi yurtlarımızdan çıkaran, çıkarılmanıza yardım eden kimselerle dost olmaktan/onları işlerinizin başına getirmekten yasaklar. Onları dost/yönetici edinenler, zalimlerin ta kendileridir.” (K. 60: 8-9)

“İman edenlere söyle: Allah’ın günlerini ummayanları affetsinler ki, O, bir toplumu kazandıklarıyla cezalandırsın.”

“Kim barışa/hayra yönelik bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kötülük yapan da kendi aleyhine yapmış olur. Sonunda Rabbinize döndürölürsünüz.” (K. 45: 14-15)

TANRI HER YERDEDİR

“Doğu da batı da yalnız Allah’ındır! O halde, nereye dönerseniz orada Allah’ın yüzü vardır. Allah Vasi’dir, varlığı sürekli genişletip büyütür; Alim’dir, her şeyi en iyi bilendir.” (K. 2: 115)

13 yıllık peygamberlik görevi boyunca Muhammed Mekke’de yaşamış ve vaz’etmiştir. Bu süreç boyunca, günlük ibadette öne sürülmüş değişmez emirler yoktu.

Medine’ye varışında, Yahudilerin ve Hıristiyanların yaptığı gibi o da yönünü bir süreliğine Kudüs’e dönmüştür.

Ne var ki, orada 16 ay kadar kaldıktan sonra, bu kez Güney’e, Mekke’deki Kâbe’ye dönmüştür. Bu değişikliğe pek çok insan karşı çıktıktan sonra aşağıdaki Kuran ayeti inmiştir:

“İnsanlar içinden bazı beyinsizler, Onları yönelmekte oldukları kible-den ne çevirdi?, diyecekler. De ki, Doğu da Allah’ın, batı da. O, dilediğini/ dileyeni dosdoğru yola kılavuzlar.” (K. 2: 142)

“Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne çevirmeniz hayırda erginlik/dürüstlük değildir. Hayırda erginlik/dürüstlük o kişinin hakkıdır ki, Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır; akrabaya, yetimlere, çaresizlere,

yolda kalmıŖa, yoksullara, özgürlüğüne kavuŖmak gayretinde olanlara malı seve seve verir, namazı/duayı yerine getirir, zekâtı öder. Böyleleri söz verdiklerinde ahitlerine vefalıdırlar; bolluk ve bereket zamanı kadar, zorluk, sıkıntı ve Ŗiddet zamanında da sabırlıdırlar. İşte bunlardır özüyle sözü bir olanlar. İşte bunlardır takva sahipleri.” (K. 2: 177)

Medine yakınlarında Kuba adlı tepelik bir yer vardır. Peygamber ve onun yandaŖları Mekke’den Medine’ye göç ettikleri sırasında burada dinlenmiŖlerdir ve çok geçmeden de ora halkının kullanımı için buraya küçük bir cami yapılmıŖtır. Kısa bir süre sonra da orada yaŖayan müslümanlar buraya kendi istekleriyle bir baŖka cami yapmıŖlardır. Bu camiye yapanlar, Peygamberden Kuba’ya gelmesini ve bu camide ibadet etmesini rica etmiŖlerdir. Bölgedeki müslümanlar arasında çekiŖme baŖgösterince, Peygamber’e ayet inmiŖtir:

“Böyle bir mescitte sakın namaza durma! Daha ilk gününde takva üzerine kurulan bir mescit, içinde namaz kılman için çok daha uygundur. Temizlenmek arzusu taşıyan erler vardır o mescitte. Allah temizlenenleri sever.” (K. 9: 107)

Peygamber bundan dolayı, bu ricaya kulak asmamıŖ ve verdiğı emir üzerine öteki cami yıkılmıŖtır.

“Herkesin bir yönü vardır, ona döner. O halde hayırlarda yarışın! Nerede olursanız olun Allah sizi bir araya getirecektir. Allah her Ŗeye güç yetirendir.” (K. 2: 148)

MUHAMMED VE MUCİZELERİ

“De ki, Ben resuller içinden bir türedi değılim! Bana ve size ne yapılacağını da bilmiyorum. Bana vahyedilenden baŖkasına da uymam! Ve ben, açıkça uyaran bir elçiden baŖkası da değılim.” (K. 46: 9)

“Muhammed bir elçiden baŖkası değıldir. Ondan önce de resuller gelip geçmiŖtir. Ŗimdi o ölse yahut öldürölse, ökçeleriniz üzerinde gerisin geri mi döneceksiniz!..... (K. 3: 144)

Yukarıdaki ayet, ilk halife Ebu Bekir’in Peygamberin öldüğü gün söylediğı ayettir.

“Onlara Ŗunu söyle, Ben size Allah’ın hazineleri yanımdadır demiyorum. Gaybı da bilmem ben! Size ben bir meleğim de demiyorum. Yalnız bana vahyedilene uyarım ben!..... (K. 6: 50)

"Tüm yeminleriyle Allah'a yemin ettiler ki, eğer kendilerine bir mucize gelirse ona mutlaka inanacaklar. Söyle onlara: Mucizeler ancak Allah'ın katındadır... (K. 6: 109)

"Dediler: Bizim için yerden bir pınar fışkırtmadığın sürece sana asla inanmayacağız!"

"Yahut senin, hurmalardan, üzümlerden, oluşan bir bahçen olmalı; ırmakları onların arasından şarıl şarıl akıtmalısın."

"Yahut iddia ettiğin gibi, göğü, parçalar halinde üzerimize düşürmeli-sin, yahut Allah'ı ve melekleri karşımıza dikmelisin."

"Yahut altından bir evin olmalı, yahut göğe yükselmelisin. Ancak senin göğe çıktığına, okuyacağımız bir kitabı bize indireceğin zamana kadar asla inanmayız. De ki, Rabbimin şanı yücedir. Ben, insan bir resulden başka ne-yim? (K. 17: 90-93)

"Dediler: Ona Rabbinden mucizeler indirilseydi ya! De ki, Mucizeler Allah katındadır. Bana gelince, ben açıkça uyarıcı biriyim. Hepsi bu!" (K. 29: 50)

"De ki: Ben kendi nefsim, Allah'ın dilediğinden başka ne bir yarar sağlayabilirim ne de bir zarar verebilirim. Eğer gaybı biliyor olsaydım, iyilik ve güzelliği elbette çoğaltırdım. Bana kötülük dokunmamıştır bile. Ben, inanan bir topluluk için bir uyarıcı ve müjdeciden başkası değilim." (K. 7: 188)

"...De ki: Gayb, Allah'ın tekelinde. Hadi, bekleyin; sizinle birlikte ben de bekleyenlerdenim!" (K. 10: 20)

"De ki: Ben de sizin gibi bir insanım. Ancak, tanrımızın bir tek tanrı olduğu bana vahyediliyor. O halde, Rabbine kavuşmayı uman, barışa/hayra yönelik iş yapsın ve Rabbine ibadette hiç kimseyi O'na ortak koşmasın." (K.18: 110)

"De ki: Ben sadece sizin gibi bir insanım. İlahınızın bir tek ilah olduğu bana vahyediliyor. O halde, şaşırıp sendelemeden O'na yönelin ve O'ndan af dileyin." (K. 41: 5)

"Bana, sadece açık bir uyarıcı olduğum vahyediliyor." (K. 38: 70)

SİLAHLI MÜCADELE İZNİ

Peygamberin görevle ilgili ilk 13 yılı, Mekkelilerin elinde sonsuz acılar içinde geçmiştir. Bu dönemde inen ayetler, Peygambere şerre karşılık iyiliğe yönelmesini ve doğruya sıkı sıkı bağlı kalmada sabırlı olmasını emretmiştir. Peygamber, destek arama amacıyla yandaşlarıyla birlikte Medine'de sığınacak bir yer aramış ama Mekkelilerden bu konuda bir

yardım görmemiştir ve Mekkeliler ona karşı savaşı sürdürmüşlerdir. Bunun üzerine Peygambere kendini zalimlere karşı koruması çağrısında bulunan aşağıdaki ayetler gelmiştir:

“Kendilerine savaş açılanlara savaşma izni verilmiştir. Çünkü onlar zulme uğratıldılar. Allah onlara yardıma elbette kadirir.”

“Onlar sırf, Rabbimiz Allah’tır, dedikleri için yurtlarından haksız yere çıkarıldılar. Eğer Allah’ın, insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah’ın adı çokça anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler herhalde yerle bir edilirdi. Allah, kendisine yardım edene elbette yardım eder. Allah, elbette Kavi, Aziz’dir.”

“Onlar o kişilerdir ki, eğer kendilerini yeryüzünde imkân ve güç sahibi yapsak namazı/duayı yerine getirirler, zekâtı verirler, iyiliğe özendirirler, kötülükten sakındırırlar. Tüm iş ve oluşlar Allah’a varır.” (K. 22: 39-42)

Zalimlere karşı silaha sarılma iznine karşın, karşılarındaki muhalif güçler kendi hısım akrabalarından oluştuğu için Peygamberin yandaşları savaşmada gönülsüz olmuşlardır. Bu durumda aşağıdaki ayetler gelivermiştir:

“Hoşunuza gitmemekle birlikte, savaş, üzerinize yazılmıştır. Bir şey sizin için hayırlı olduğu halde siz ondan tiksinebilirsiniz. Ve bir şey sizin için şer olduğu halde siz onu sevebilirsiniz. Allah bilir siz bilmezsiniz.” (K. 2: 216)

“Size ne oluyor da Allah yolunda ve; Ey Rabbimiz bizi, halkı zulme saptmış şu kentten çıkar, katından bize bir dost gönder, katından bize bir yardımcı gönder!, diye yakaran mazlum ve çaresiz erkekler, kadınlar, yavrular için savaşmıyorsunuz?” (K. 4: 75)

“Allah yolunda savaş! Kendinden başkasından sorumlu değilsin. İnananları da teşvik et. Umulur ki, Allah, küfre sapanların gücünü kırar. Allah kuvvetçe daha üstün, cezalandırmada daha güçlüdür.”

“Kim güzel bir işe aracı olursa ondan ona bir pay vardır. Kim kötü bir şeye aracı olursa ondan da ona bir pay vardır. Allah her şeye, herkese gıda ulaştırır, Mukit’tir.”

“Bir selam ile selamladığınızda, onun daha güzeliyle yahut aynıyla karşılık verin. Hiç kuşkusuz, Allah Hasiptir, her şeyi güzelce hesaplamaktadır.”

“Allah’tır O, ilah yoktur O’ndan başka! Hakkında hiç bir kuşku bulunmayan kıyamet gününde, hepinizi muhakkak biraraya toplayacaktır. Hadis/söz bakımından, Allah’tan daha sadık kim olabilir? (K. 4: 84-87)

“Ancak sizinle aralarında antlaşma olan bir topluma sığınanlarla, kendi toplumlarıyla yahut sizinle savaşma konusunda yürekleri yetersiz kalıp da

size gelenlere dokunmayın! Allah dileseydi onları elbette sizin üstünüze salardı, onlar da sizinle mutlaka savaşlardı. O halde, sizden uzak durur, sizinle savaşmaz, size barış eli uzatırlarsa, artık Allah size, üzerlerine gitmek için bir yol vermemiştir.” (K. 4: 90)

“Ey iman edenler! Allah yolunda gaza için dolaştığımızda, iyice anlayıp dinleyin de size selam verene/barış teklifi sunana, Sen mümin değilsin!, demeyin. İğreti hayatın menfaatine göz dikiyorsunuz ama Allah katında çok ganimetler vardır. Önceden siz de öyle idiniz ama Allah size lütufta bulundu. O halde, iyice araştırın, anlayın dinleyin. Çünkü Allah, yapmakta olduklarınızdan haberdardır.” (K. 4: 94)

“Eğer barışa eğilim gösterirlerse, sen de buna yanaş ve Allah’a tevekkül et! Çünkü O, en iyi işitenin, en iyi bilenin ta kendisidir.”

“Eğer sana hile/oyun yapmak isterlerse Allah sana yeter. Yardımla ve müminlerle seni destekleyen O’dur.”

“Onların kalplerini kaynaştıran da O’dur. Sen, yeryüzündeki her şeyi bağışlasaydın, onların kalplerini yine de kaynaştıramazdın; ama Allah onları birbirine ısıtıp yaklaştırmıştır. O’dur Aziz ve Hakim.”

“Ey peygamber! Allah ve inananlardan seni izleyenler sana yeter/Allah, sana da seni izleyen müminlere de yeter!” (K. 8: 61-64)

“Ey iman edenler! Küfre sapanlar üzerine askeri yürüyüş sırasında onlarla karşılaştığımızda, sakın onlara arkanızı dönmeyin!”

“Her kim böyle bir günde, savaşmak için başka bir yer tutmak yahut başka bir birliğe katılmaya gitmek dışında onlara arkasını dönerse, Allah’tan bir gazaba çarpmış olur. Varacağı yer cehennemdir onun. Ne kötü varış yeridir o!” (K. 8: 15-16)

“Sizinle çarpışmaya girenlerle Allah yolunda siz de çarpışın. Ama haksız yere saldırmayın/çarpmışmada zulme sapmayın. Çünkü Allah, sınır tanımaz azgınları sevmiyor.”

“Onları yakaladığınız yerde öldürün; onların sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne/baskı ve bozgunculuk, öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Haram’da, onlar sizinle çarpışmaya girinceye kadar siz de onlarla çarpışmaya girmeyin. Eğer sizinle çarpışmaya girerlerse siz de onları öldürün. İşte böyle verilir küfre sapanların cezası!”

“Eğer savaşı sona erdirirlerse Allah çok affedici, çok merhametlidir.”

“Fitne kalmayınca ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla çarpışın. Eğer çarpışmaktan vazgeçerlerse artık zulme sapanlardan başkasına düşmanlık edilmez.”

“Haram ay, haram aya karşılıktır. Hürmetler ve yasaklar karşılıklıdır. O halde, azgınlık edip, size saldırana, size saldırdığı şekilde ve ölçüde saldırın. Allah’tan sakının ve bilin ki Allah, sakınanlarla beraberdir.”

“Allah yolunda harcama yapın/nimetleri paylaşın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın!

Güzel düşünüp güzel işler yapın! Çünkü Allah, güzellik sergileyenleri sever. (K. 2: 190-195)

“Müminlerden iki zümre çarpışılırsa, onların aralarında barışı hemen kurun! Eğer onlardan biri öteki aleyhine sınır tanımazlık edip saldırırsa, azgınlık edenle, Allah’ın emrine dönünceye kadar savaşın! Eğer vazgeçerse, yine ikisi arasını adalet ve dürüstlikle sulh edin! Kuşkusuz, Allah adalette titiz davrananları sever.” (K. 49: 9)

“.. Artık bundan sonrası ya bir bağışlama ya bir fidyedir. Nihayet, harp, ağırlıklarını böyle bırakır.” (K 47: 4)

Savaşın bitmesinden sonra, tutsak almaya izin verilmemiştir.

İşte böyle! Eğer Allah dileyeydi, onlardan öd alırdı. Ama kiminizi kiminizle denemek için böyledir. Allah yolunda öldürülenlerin amelleri asla göz ardı edilmeyecektir.” (K.47: 4)

Bu ilke uyarınca, Peygamber savaşta tutsak edilenleri fidyeli ya da fidyesiz serbest bırakmıştır. Bedir Savaşı’ndan sonra 70 kadar tutsağı düşük bir fidye karşılığı serbest bırakırken, okumuş ve yoksul olanlardan fidye istemek yerine, bunlardan Medine’deki 10 yandaşına okuma yazma öğretmelerini istemiş ve ancak bundan sonra evlerine dönebileceklerini bildirmiştir.

İlk aşamada *Mustalak* kabilesinden yüz aileyi, sonrakindeyse *Havan* kabilesinden 6000 tutsağı herhangi bir fidye istemeksizin salıvermiştir. Köle ticaretindeki eski uygulama, bu tür bir yöntemin benimsenmesiyle kayda değer biçimde azalmıştır.

İNANCI YAYMA

“Onları hidayete çağırırsanız duymazlar. Onların sana baktıklarını sanırsın. Oysaki, onlar görmezler.”

“Affetmeyi esas al! İyiye ve güzeli emret, cahillerden yüz çevir!” (K. 7: 198-199)

“Eğer müşriklerden biri senden güvence dilerse/senin yakınına gelmek, sana komşu olmak isterse, ona güvence ver/onun yakınlaşma isteğini kabul et ki,

Allah'ın kelamını dinleyebilsin. Sonra da onu, güvenli gördüğü yere kadar götür. Böyle yapmanın gerekçesi şudur: Bunlar bilmeyen bir topluluktur.” (K. 9: 6)

“Seni yalanladılarsa şöyle söyle: Benim yaptığım bana, sizin yaptığınız size! Siz benim yaptığımdan uzaksınız, ben de sizin yaptığınızdan uzağım.”

“İçlerinde sana kulak verenler de vardır. Peki, sağırlara sen mi işittireceksin? Hele bir de akıllarını kullanmıyorlarsa!

“Onlardan sana bakanlar da vardır. Peki, körlere sen mi kılavuzluk edeceksin? Hele, kalp gözleriyle de görmüyorlarsa!”

“Şu bir gerçek ki, Allah, insanlara Allah, insanlara hiç bir şeyde/hiç bir şekilde zulmetmez. Ama İnsanlar öz benliklerine zulmediyorlar.” (K. 10: 41-44)

“Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla, en güzel olan neyse o yolla mücadele et. Şüphe yok ki, Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. Ve O, gerçeğe kılavuzlananları en iyi bilendir.”

“Eğer ceza ile karşılık vercekseniz, ancak size yapılan kötülüğün türü ve miktarı ile karşılık verin. Eğer sabrederseniz, elbetteki bu, sabredenler için daha hayırlıdır!”

“Sabret’ Senin sabrın da ancak Allah’ın yardımınıyladır. Onlar için tasalanma Kurmakta oldukları tuzaklar yüzünden de telaşlanma!” (K. 16: 125-127)

BAŞKALARINA İYİLİK YAPMAK

“Rabbin şöyle hükmetti: O’ndan başkasına ibadet etmeyin, anaya babaya çok güzel davranın. Onlardan birisi yahut her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına gelirse sakın onlara ‘Öf!’ bile deme; onları azarlama, onlara tatlı-iltifatlı söz söyle!”

“Rahmetten yerlere eğilme ve kanadını onlar için indir ve de ki: Rab-bim, merhametli davran onlara, tıpkı küçüklüğümde beni koruyup büyüt-tükleri gibi.”

“Benliklerinizin içindekini Rabbiniz daha iyibilir. Eğer siz barışsever/iyi kişiler olursanız O, tövbeye sarılanları affeder.”

“Akrobaya hakkını ver! Çaresize, yolda kalana da. Fakat saçıp savurma! (K. 17: 23-26)

“Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları da sizi de biz rızıklandırıyoruz. Kuşkusuz Onları öldürmek büyük bir günahtır.”

Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o iğrenç bir iştir; yol olarak da çok kötüdür.” (K. 17: 31-32)

“Yetimin malına yaklaşmayın. Ancak rüştüne erişinceye kadar, güzel bir yolla ilgilenebilirsiniz. Ahdinize vefalı olun, çünkü verilen söz sorumluluk gerektirir.”

“Ölçtüğünüz zaman tam ve dürüst ölçün! Hilesiz teraziyle tartın! Bu, hem hayırlı hem de sonuç bakımından güzeldir.”

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönlün hepsi bundan sorumlu tutulacaktır.”

Yeryüzünde kasılıp kabarak yürüme! Çünkü sen, yeri asla yırtamazsın, uzunlukça da dağlara ulaşamazsın.”

“Bütün bu sayılanların kötü olanları, Rabbin katında çirkin görülmüştür.” (K. 17: 34-38)

“İşte bu yüzden, biz, İsrailoğulları üzerinde şunu yazdık: Kim bir kişiyi, bir kişiye karşılık yahut yeryüzünde bir fesat sebebiyle olmaksızın öldürürse, insanları toptan öldürmüş gibidir. Ve kim bir kişiye hayat verirse insanlara toptan hayat vermiş gibidir...” (K. 5: 32)

“De ki onlara: Hadi, gelin, Rabbinizin size neleri haran kıldığını yüzünüze karşı okuyayım: Hiçbir şeyi O’na orak koşmayın. Ana babaya çok iyi davranın. Yoksulluk endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin; biz sizi de onları da rızıklandırırız. Kötülüklerin görünenine de gizli kalanına da yaklaşmayın. Allah’ın saygın ve aziz kıldığı cana, bir hakkı savunmak dışında kıymayın. Allah, size bunları önerdi ki, aklınızı işletebileseniz”

“Yetimin malına yaklaşmayın! Ancak rüştüne erişinceye kadar en güzel yolla ilgilenme hali müstesna. Ölçme ve tartmayı tam bir dürüstlikle yerine getirin. Hiç kimseyi, gücünün yeteceğinden daha azını teklif etme dışında yükümlü tutmuyoruz. Konuştuğunuz zaman, yakınlarınız aleyhine de olsa, adaleti gözetin. Ve Allah’a verdiğiniz söze sadık kalın. Düşünüp öğüt alasınız diye O size bunları önerdi.”

“Bu benim dosdoğru yolumdur, onu izleyin, başka yolları izlemeyin! Yoksa bu hal sizi O’nun yolundan uzaklaştırıp parçalara böler. Sakınıp korunmanız diye O bunu önermiştir size.” (K. 6: 152-154)

“Hakkı bâtılla/saçmalık ve tutarsızlıkla kirletmeyin! Bilip durduğunuz halde gerçeği gizliyorsunuz.”

“Namazı/duayı yerine getirin, zekâtı verin; rüku edenlerle birlikte rüku edin!”

“İnsanlara hayırdan erginliği/dürüstlüğü emredip de öz benliklerinizi unutuyor musunuz? Üstelik de kitabı okuyup durmaktasınız. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?”

“Sabra ve namaza/duaya sarılarak yardım dileyin! Hiç kuşkusuz, bu, kalbi ürperti duyanlardan başkasına çok ağır gelir.” (K. 2: 42-45)

“Mallarınızı aranızda haksız ve uydurma yollara baş vurarak yemeyin; bilip durduğunuz halde insanların mallarından bir kısmını günaha saparak yemek için onları yargıçlara aktarmayın.” (K. 2: 188)

“Allah yolunda harcama yapın/nimetleri paylaşın; kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın! Güzel düşünüp güzel işler yapın! Çünkü Allah, güzellik sergileyenleri sever.” (K. 2: 195)

“Sana uyuşturucuyu/şarabı ve kumarı sorarlar. De ki: Bu ikisinde büyük bir günah vardır; insanlar için çıkarlar da vardır. Ama onların kötülüğü yararlarından daha büyüktür....” (K. 2: 219)

“Ey iman edenler! Uyuşturucu/şarap, kumar, tapılmak için dikilen taşlar, fal okları şeytan işi birer pisliktir; bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz.” (K. 5: 90)

“Güzel, yapıcı bir söz, bir affediş, ardından bir eziyet gelen sadakadan daha üstündür. Allah, Gani'dir, cömertliğine sınır yoktur; Halim'dir, hoşgörüsüne sınır yoktur.”

“Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı halde, insanlara riya için malını infak eden kişi gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve eza etmek suretiyle boşa çıkarmayın! Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak varken, tepesine şiddetli bir yağmur inip kendisini cascavlak bırakmış yalçın bir kayanın haline benzer. Böyleleri, kazandıklarından hiç bir şey elde edemezler. Allah, küfre sapan bir topluluğu doğruya ve güzele kılavuzlamaz.” (K. 2: 263-264)

“Ey iman sahipleri! Kazandıklarınızın ve yerden sizin için çıkarmış olduklarımızın temiz/lezzetli/hoş/güzel olanlarından infak edin! Kendinizin göz yummadan alıcısı olmadığınız pis/bayağı şeyleri vermeye kalkmayın...” (K. 2: 267)

“Sadakaları açıklarsanız bu da güzeldir. Ama onları gizler ve yoksullara bu şekilde vererseniz, bu sizin için daha hayırlıdır; günahlarınızdan bir kısmını örter. Allah, Habir'dir, yapmakta olduklarınızdan gereğince haberi vardır.” (K. 2: 271)

“...Oysaki Allah, alışverişi helal, ribayı haram kılmıştır...” (K. 2: 275)

“Ey iman sahipleri! Ribayı öyle kat kat katlayarak yemeyin! Allah'tan sakının ki, kurtuluşa erebilesiniz.” (K. 3: 130)

“De ki: Yarılan karanlıktan çıkan sabahın Rabbine/yaradılışlardan fıskıran oluşun Rabbine sığınırım!” (K. 113: 1)

“Sevdiğiniz şeylerden başkalarına pay çıkarmadıkça hayırda erginliğe/dürüstliğe asla ulaşamazsınız. İnfak etmekte olduğunuz her şeyi Allah çok iyi bilmektedir.” (K. 3: 92)

“Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni göklerle yer kadar olan cennete doğru yarışmasına koşun. O, takva sahipleri için hazırlanmıştır.”

“Onlar bollukta ve darlıkta infak ederler. Öfkelerini yutanlardır onlar, insanları affedenlerdir. Allah, güzel düşünüp güzel davrananları sever.” (K. 3: 133-134)

“Şunda kuşkunuz olmasın ki, zulme başvurarak yetimlerin mallarını yiyenler karınlarına doldurmak üzere bir ateş yemekten başka bir şey yapmazlar. Ve onlar yakın bir zamanda, korkunç acılar veren bir azaba dalacaklardır.” (K. 4: 10)

“Allah sizin tevbenizi kabul etmek istiyor. Şehvetlerine uyanlarsa sizin büyük bir sapışla sapmanızı isterler.”

“Allah size hafiflik getirmek istiyor. Çünkü insan çok zayıf yaratılmıştır” (K. 4: 27-28)

“Allah’ın, bir kısmınıza farklı olarak lütfettiği şeyleri isteyip durmayın. Erkekler kendi kazandıklarından bir pay var; kadınlara da kendi kazandıklarından bir pay var. Allah’tan O’nun lütfunu isteyin! Allah, her şeyi iyice bilmektedir.” (K. 4: 32)

“Allah’a ibadet edin! O’na hiç bir şeyi ortak koşmayın! Ana babaya, akrabaya, yetim ve öksüzlere, çaresizlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşla, yolda kalmışa, size bağımlı olanlara iyi ve güzel davranın! Allah, kasılıp böbürlenene şımarıkları sevmez.” (K. 4: 36)

“Ey iman edenler! Öz benliğiniz, anne babanız, yakınlarınız aleyhine de olsa, zengin veya fakir de olsalar, adaleti dimdik ayakta tutarak Allah için tanıklık edenler olun! Allah, ikisine de sizden daha yakındır. O halde, nefsinizin arzusuna uymayın ki, adaleti gerçekleştiresiniz. Eğer dilinizi eğip бүker, yahut çekinir kalırsanız, Allah, yapmakta olduklarınızdan haberdardır.” (K. 4: 135)

“Ey iman edenler! Adalet ve dürüstlüğün tanıkları olarak Allah için kolaylayıp gözetleyenler olun! Bir topluluğun çirkinlik ve kötülüğü sizi adaletsiz davranmaya asla itmesin! Adaletli olun! Bu, takvaya/korunup sakınmaya uygundur. Allah’tan sakının! Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır.” (K. 5: 8)

“Onlardan birine kız çocuk müjdelendiğinde yüzü simsiyah kesilir. Öfkeden yutkunur da yutkunur o!”

“Kendisine muştulananın utancından ötürü toplumdan gizlenir. Hakaret/eziklik üzere tutsun mu onu onu yoksa toprağın bağına mı gömsün onu. Bakın ne kötü hüküm veriyorlar!” (K.16: 58-59)

“Ey iman sahipleri! Şu bir gerçek ki, hahamlardan ve rahiplerden birçoğu halkın mallarını uydurma yollarla tıkabasa yerler ve Allah'ın yolundan geri çevirirler. Altını ve gümüşü depolayıp da onları Allah yolunda harcama-yanlara korkunç bir azap muştula!” (K. 9: 34)

“Sabredip hayra ve barışa yönelik amel sergileyenler böyle yapmazlar. Bunlar kendileri için bir yargılama ve büyük bir ödül öngörülen kişilerdir.” (K. 11: 11)

“Şu bir gerçek ki, Allah; adaleti, iyi ve güzel davranmayı, akrabaya vermeyi emreder. Tüm pisliklerden/edepsizliklerden, kötülükten, azgınlık-doymazlık ve kıskançlıktan yasaklar. Düşünüp ibret alırsınız ümidiyle size öğüt veriyor.”

“Antlaşma yaptığınızda, Allah'a verdiğiniz söze vefa gösterin! Bağlayıp pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Çünkü kendinize Allah'ı kefil yapmış durumdasınız. Allah, yaptıklarınızı biliyor.”

“Yeminleri bozmada, ipliğini kuvvetle bükükten sonra bozup parçalayan kadın gibi olmayın. Bir topluluk ötekinden daha zengin ve kalabalık çıktığı için yeminlerinizi aranızda bir hile aracı yapıyorsunuz. Allah sizi bununla imtihan ediyor; ihtilafa düştüğünüz şeyleri kıyamet günü size açık bir biçimde elbette gösterecektir.”

“Allah, dileseydi, elbette ki sizi bir tek ümmet yapardı. Ama O, dilediğini/dileyeni saptırıyor, dilediğini/ dileyeni de iyiye ve güzele kılavuzluyor. Yapıp ettiklerinizden mutlaka sorgu-suale çekileceksiniz.”

“Yeminlerinizi aranızda hile ve aldatma aracı yapmayın; aksi halde, ayak sağlam batıktan sonra kayar ve Allah yolundan alıkoyduğunuz için acıyı tadarsınız. Üstelik büyük bir azaba da uğrarsınız.”

“Allah'a verdiğiniz sözü basit bir ücret karşılığı satmayın. Eğer bilerseniz, Allah katında olan, sizin için daha hayırlıdır.”

“Sizin yanınızdaki tükenir ama Allah'ın yanındaki sonsuza dek kalıcıdır. Sabredenlere ödüllerinizi biz, işleyip ürettiklerinin en güzeliyle mutlaka vereceğiz.”

“Erkek yahut kadın, her kim inanmış olarak hayra ve barışa yönelik bir iş yaparsa, onu tertemiz bir hayatla yaşatırız. Ve böylelerinin ücretlerini, işleyip ürettiklerinin en güzelleriyle karşılıyoruz.” (K. 16: 90-97)

“Mal ve oğullar, şu iğreti dünya hayatının süsüdür. Barışa ve hayra yönelik kalıcı eylemlerse, Rabbin katında sevapça daha üstündür, beklenti bakımından da.” (K. 18: 46)

“Onların etleri de kanları da Allah’a asla ulaşmaz; fakat sizin takvanız O’na ulaşır. Onları size bu şekilde boyun eğdirdi ki, sizi hidayete erdirdiği için Allah’ı yücelterek anasınız. Güzel düşünüp güzel davrananlara müjde ver.” (K. 22: 38)

“Zina eden kadınla zina eden erkeğin her birinin cildine yüz vuruş vurun! Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah’ın dini konusunda bunlara acıma duygusu yakalamasın sizi. Müminlerden bir topluluk da bunların cezalarına tanık olsun.” (K. 24: 2)

“Rahman’ın kulları, yeryüzünde böbürlenmeden/rahatsız etmeden yürüyen kişilerdir. Cahiller onlara hitap edince, Selam! derler.” (K. 25: 64)

“Yavrucuğum; namazı/duayı yerine getir, iyilik ve güzelliği belerilene özendir, kötülük ve çirkinliği belirlenenden sakındır, başına gelene sabret. Çünkü bunu yapabilmek, zorlu/önemli işlerdendir.”

“Kibirlenerek insanlardan yüzünü çevirme, yeryüzünde kasılarak yürüme. Çünkü Allah, kurula kurula kendini övenlerin hiç birini sevmez.”

“Yürüyüşünde doğal ol, sesini alçalt. Şu bir gerçek ki, seslerin en çirkin eşeklerin sesidir.” (K. 31: 17-18)

“İnsanlar, İnanık! demeleriyle kendi hallerine bırakılacaklarını ve hiçbir imtihana çekilmeyeceklerini mi sandılar!”

“Yoksa kötülükleri sergileyenler bizi geçeceklerini mi sandılar! Ne kötü hüküm veriyorlar!”

“İman edip barışa/hayra yönelik eylemler sergileyenlere gelince, biz onları elbette ki iyilik/barış severler arasına koyacağız.” (K. 29: 2, 4 ve 9)

“Biz insana, anne babasına çok iyi davranmasını önerdik. Annesi onu zahmetle taşıdı, zahmetle doğurdu. Taşınması ve sütten kesilmesi otuz aydır. Nihayet, yiğitlik çağına gelip kırk yıla erdiğinde şöyle der: Rabbim; beni, bana ve ebeveynime verdiğin nimete şükretmeye, hoşnut olacağım iyi bir iş yapmaya yönelt! Soyum içinde, benim için barışı gerçekleştirdi. Sana yöneldim ben, sana teslim olanlardanım ben!” (K. 46: 15)

“Ey inananlar! Bir topluluk bir başka toplulukla alay etmesin! Olabilir ki, alay ettikleri topluluk kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler! Alay ettikleri, kendilerinden hayırlı olabilir. Özenliklerinizi ayıplamayın/kendi nefislerinizde ayıplar aramayın; birbirinize

lakaplar yakıştırmayın! İmandan sonra sapıklıkla adlanmak ne kötü şeydir! Kim ki tövbe etmez, işte böyleleri zalimlerdir.”

*“Ey iman edenler! Zandan çok sakının! Çünkü zannın bir kısmı günah-
tır. Sinsi casuslar gibi ayıp aramayın! Gıybet ederek biriniz ötekini arkasın-
dan çekiştirmesin! Sizden biri, ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi? Bakın,
bundan iğrendiniz! Allah’tan sakının! Hiç kuşkusuz, Allah tövbeleri çok kabul
eden, rahmeti sonsuz olandır.”*

*“Ey insanlar! Biz sizi, bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve örfler yoluyla
tanışp kaynaşasınız diye sizi milletlere, boylara ayırdık. Hiç kuşkusuz, Allah
katında en seçkininiz, sakınılması gereken şeylerden en çok sakınanınızdır.
Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır.” (K. 49: 11-13)*

*“Böyle yapılmıştır ki, elinizden çıkana üzüлp ümitsizliğe düşmeyesiniz
ve Allah’ın size verdiğiyle sevinip şıarmayasınız. Çünkü Allah, kendini be-
ğenip övünenlerin hiç birini sevmez.” (K. 57: 23)*

*“Rabbinin yüceliğinden korkup nefsinı boş heveslerden yasaklamış olan
içinse,”*

“Cennet, barınağın ta kendisidir” (K. 79: 40-41)

Bir gün, Abdullah adlı kör bir adam Peygamber’e gelerek, Kuran’ı din-
lemek istediğini söyler. O anda da Peygamber, Kureyş kabilesinin önde ge-
len liderlerinden biriyle konuşmaktadır, adamın konuşmayı bölmesinden
hoşlanmaz ve yüzünü çevirir. Bunun üzerine kendisini eleştiren aşağıdaki
ayetler iner:

“Yüzünü ekşitti ve öteye döndü”

“Yanına kör adam geldi diye”

“Nereden bilirsin, belki de arınıp temizlenecek.”

“Belki de düşünüp taşınacak da öğüt kendisine yarayacak.”

“O, kendisini her türlü ihtiyacın üstünde görene gelince,”

“Ki, sen ona yöneliyorsun;,”

“Sana ne onun arınmasından!”

“O, koşarak sana gelen var ya;,”

“Odur içine ürperti düşen.”

“Sen ona aldırılmazlık ediyorsun.”

“Hayır, hiç de öyle değil! O, bir düşündürücüdür.” (K. 80: 1-11)

Kaynaklarda söylendiğine göre, Peygamber yaptığından ötürü çokça üzülmüştür. Ardından da, o kör adama büyük bir saygıyla davranmış ve iki kez Medine Valisi yapmıştır.

“Gördün mü o, dini yalan sayanı?”

“İşte odur yetimi itip kakan;”

“Yoksulu doyurmayı özendirmez o.”

“Vay haline o namaz kılanların/dua edenlerin ki,”

“Namazlarından/dualarından gaflet içindedir onlar!”

“Riyaya sapanlardır onlar/gösteriş yaparlar.”

“Ve onlar, kamu hakkına/yardıma/ zekâta/iyiliğe engel olurlar.” (K. 107:

1-8)

“Azap ve kaygı, tartıda ve ölçüde hile yapanlara olsun;

“Ki, onlar insanlardan alırken ölçüyü tam yaparlar,”

“Onlara vermek üzere tartıp ölçtükleri zaman, eksiltmeye giderler.” (K.

83: 1-3)

“Ve gök. Yükseltti onu. Ve koydu şaşmaz ölçüyü/dengeyi.”

“Azgınlık etmeyin ölçüde/dengede!”

“Ölçüyü/ahengi titizlikle, adalatle koruyun ve saptırmayın ölçüyü/dengeyi!” (K. 55: 7-9)

“Biz ona vermedik mi iki göz?”

“Bir dil, iki dudak?”

“Kılavuzladık onu iki tepeye.”

“Akabeye, sarp yokuşa atılamadı o.”

“Sarp yokuşun ne olduğunu sana bildiren nedir?”

“Özgürlüğü zincirlenenin bağıni çözmektir o.”

“Yahut da açlık ve perişanlık gününde doyurmaktır o,

“Yakındaki bir yetimi,”

“Yahut ezilmiş-boynu bükük bir yoksulu.”

“Sonra da iman eden ve birbirlerine sabrı öneren, merhameti öneren kişilerden olmaktadır o.”

“İşte böyleleridir uğur ve bereket dostları.”

“Bizim ayetlerimizi tanımayanlara gelince bunlar; şomluk, uğursuzluk yarımadır.”

“Bunların üzerine, kilitlenecek bir ateş gelecektir.” (K. 90: 8-20)

“O halde, yetimi örseleme!”

“Yoksulu/bir şey isteyeniyi azarlama!”

“Ve Rabbinin nimetini söz ve fiillerinle dile getir!” (K. 93: 9-11)

“Yemin olsun zamana/çağa/gündüzün iki ucuna/sabah namazına/ikinci vaktine/Asrısaa dete’e ki,”

“İnsan, gerçekten bir hüsrân içindedir!”

“İnanıp barışa/hayra/yönelik işler yapanlar, birbirlerine hakkı önerenler, birbirlerine sabrı önerenler müstesnadır.” (K. 103: 1-3)

“Oysaki onlara, dini yalnız O’na özgüleyerek, dosdoğru yürüyen kişiler halinde sadece Allah’a ibadet etmeleri, namazı/duayı/ yerine getirmeleri, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte budur doğru, eskimez ve aşınmaz din!” (K. 98: 5)

“Gördün mü o, dini yalan sayanı?”

“İşte odur yetimi itip kakan;”

“Yoksulu doyurmayı özendirmez o.”

“Vay haline o namaz kılanların/dua edenlerin ki,”

“Namazlarından/dualarından gaflet içindedir onlar!”

“Riyaya sapandır onlar/gösteriş yaparlar.”

“Ve onlar, kamu hakkına/yardıma/zekâta/iyiliğe engel olurlar.” (K.107: 1, 7)

KÖTÜLÜĞÜ İYİLİĞE ÇEVİRMEK

“Onlara Adem’in iki oğlunun haberini de gerçek olarak oku. Hani, ikisi birer kurban sunmuşlardı da birinden kabul edilmişti, ötekinden kabul edilmemişti. Seni mutlaka öldüreceğim, dedi. Öteki, Allah sadece takva sahiplerinden kabul der, dedi.”

“Beni öldürmek için elini bana uzatırsan, ben seni öldürmek için elimi sana uzatmayacağım. Şu bir gerçek ki, ben, âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım.” (K. 5: 27-28)

“O kitapta onlar üzerine şöyle yazmıştık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş. Yaralamalar karşılığında da kısas. Kim kısası bağışlarsa, bu bağışlaması kendisi için günahlara bir perde olur. Allah’ın indirdiğiyle hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir.” (K. 5: 45)

“... Bir topluluğun, sizi Mescid-i Haram’dan uzak tutmak için sergilediği kötülük, sizi saldırganlık ve düşmanlığa itmesin! Hayırda erginlik/dürüstlük

ve takva üzere yardımlaşın! Kötülük/çirkinlik, düşmanlık/saldırganlık üzere yardımlaşmayın! Allah'tan sakının!..." (K. 5: 2)

"Onlar, Rablerinin yüzünü arzulayarak sabrederler, namazı/duayı yerine getirirler, kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık dağıtırlar ve kötülüğü güzellikle savarlar. İşte bunlar içindir sürekli yurt." (K. 13: 22)

"Eğer ceza ile karşılık verecekseniz, ancak size yapılan kötülüğün türü ve miktarı ile karşılık verin. Eğer sabrederseniz, elbette ki bu, sabredenler için daha hayırlıdır."

"Sabret! Senin sabrın da ancak Allah'ın yardımıyladır. Onlar için tasalanma! Kurmakta oldukları tuzaklar yüzünden de telaşlanma!"

"Hiç kuşkusuz, Allah, sakınanlar ve güzel düşünüp güzel iş yapanlarla beraberdir." (K. 16: 126-128)

"Güzellikle çirkinlik/iyilikle kötülük bir olmaz! Kötülüğü, en güzel tavırla sav! O zaman görürsün ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sımsıcak bir dost gibi oluvermiştir."

"Böyle bir tavra, sabredenlerden başkası ulaştırılmaz. Böyle bir tavra, büyük nasip sahibinden başkası ulaştırılmaz." (K. 41: 34-35)

"Bir kötülüğün cezası, tıpkısı bir kötülüktür. Fakat affedip barışmayı esas alanın ücretini bizzat Allah verir. O, zalimleri hiç sevmez."

"Zulme uğratılış ardından kendini savunana gelince, böyleleri aleyhine yol aranamaz."

"Aleyhlerine yol aranacak olan şu kişilerdir ki, insanlara zulmederler ve yeryüzünde haksız yere taşkınlıklar sergilerler/saldırırlarda bulunurlar. İşte böyleleri için acıklı bir azap vardır."

"Sabredip bağışlayan bilsin ki, bu, işlerin en zorlularındandır." (K. 42: 40-43)

"En güzel olan neyse onunla sav kötülüğü. Onların nasıl nitelendirme yaptıklarını biz daha iyi biliriz." (K. 23: 96)

KADINLARA ÖNEM VERMEK

Kadınla erkek arasında var olması gereken ilişki, Kuran'daki pek çok ayete konu olmuş ve oradaki buyruklar ve öneriler Arapların toplumsal yaşamında hızla bir dönüşüm yaratmıştır. Öyle ki Hindulara ait olan *Narva Smrithi*'de belirtildiği üzere, kadınların tarla olduğuna ve erkeklerin de tohumlarını buraya ektiklerine ilişkin düşünce, aynı şekilde Kuran'da da yer

almış ve kadının işlevinin yalnızca erkeği tatmin etmek olmadığı ama insan ırkının ve soyun devamlılığını sağlamak olduğu belirtilmiştir.

“Kadınlarınız sizin tarlalarınızdır. O halde, tarlanıza dilediğiniz şekilde varın! Öz benlikleriniz için önceden bir şeyler gönderin! Allah’tan sakının ve bilin ki, O’na mutlaka ulaşacaksınız...” (K. 2: 223)

Peygamber gelmeden önce, Arap kadınlarının hiç bir hakkı yoktu. Anne babasının bırakmış olduğu mal mülkte bile kesinlikle hak iddia edemezdi. Toplumda yeri, yalnızca bir köle veya alınır satılır bir mal gibiydi.

“...Kadınlar, örfe uygun biçimde, sorumluluklarına benzer hakları da vardır...” (K. 2: 228)

“...Onlar sizin için giysidir/eştir, siz de onlar için giysisiniz/eşsiniz...” (K. 2: 187)

Kuran, erkeklerden kadınlara iyi davranmalarını, adil olmalarını ve onların mallarını korumalarını sıklıkla yineler. Erkekler açısından eşlerine ait veya onlara hediye etmiş oldukları herhangi bir şeyi sahiplenmemek bir zorunluluktur. (K. 2: 229)

Kuran’dan önce bir kadının babasından, kardeşinden, eşinden veya herhangi bir akrabasından kalan miras üzerinde bir hakkı bulunmamaktaydı. Kuran buna bir son vermiş ve demiştir ki:

“Ana baba ve akrabanın geriye bıraktığından erkeklere bir pay vardır. Ana baba ve akrabanın geriye bıraktığından – onun azından da çoğundan da – farz kılınmış bir nasip olarak kadınlara da bir pay vardır.” (K. 4: 7)

Aynı şekilde, küçük çocukların da önceden ana babalarından kalan miras üzerinde hak sahibi değillerdi, çünkü şöyle genel bir kural vardı, *“Birine saldırırken mızrağını doğru fırlatamayan, mal paylaşımında hak sahibi olamaz.”* Bu kural, uzun süreli kabile sürtüşmeleri veya savaşlarda geçerliydi. Kuran hayattaki herkesin payını belirlemiştir:

“Şunda kuşkunuz olmasın ki, zulme başvurarak yetimlerin mallarını yiyenler karınlarını doldurmak üzere bir ateş yemekten başka bir şey yapmazlar. Ve onlar yakın bir zamanda, korkunç acılar veren bir azaba daleceklerdir.” (K. 4: 10)

“Fetva istiyorlar senden. De ki, Allah size, ana babasız ve çocuksuz kişi hakkında şöyle fetva veriyor: Çocuğu olmayan, bir kız kardeşi bulunan kişi öldüğünde, onun terekesinin yarısı kız kardeşinindir. Böyle bir kişi, çocuğu olmayan kız kardeşi öldüğünde, onun terekesinin tamamına mirasçı olur. Eğer ölenin iki kız kardeşi varsa terekenin üçte ikisi onlarındır. Eğer mirasçılar,

kadın erkek, birçok kardeşlerse bu durumda erkek kardeşe, iki kız kardeşin payı kadar verilir. Allah, her şeyi gereğince bilmektedir.” (K. 4: 176)

Evliliğe gelince, erkeğin akrabalarından biriyle evlenmesini yasaklayan belirli bir kural yoktu. Birinin ölümünden sonra geride kalan dullar oğlunun malı olurdu ve oğlunun da bunları dilediği gibi kullanma hakkı vardı. Kuran, bu ayıp uygulamaya bir son vermiş ve yasaklarla ilgili belirli kurallar koymuştur:

“Geçmişte kalanlar hariç, babalarınızın nikâhlanmış olduğu kadınlarla evlenmeyin. Böyle bir şey açık bir edepsizlik, nefret gerektiren bir kötülüktür. Çirkin bir yoldur bu.” (K. 4: 22)

“Size şu kadınlarla evlenmek haram kılınmıştır: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları , kız kardeş kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle birleştiğiniz hanımlarınızdan doğmuş olup evlerinizde oturan üvey kızlarınız – eğer anneleriyle birleşmemişseniz o takdirde sizin için bir günah yoktur – ve sülbünüzden gelen oğullarınızın karıları. İki kız kardeşi almanız da haram kılınmıştır. Eskide kalanlar müstesna. Allah çok affedici, çok merhametlidir.” (K. 4: 23)

Kuran, köle bile olsa, kendi nikâhlı eşi dışında başka bir kadınla birlikte yaşamayı haram ve yasak kabul eder:

“Koruma altındaki inanmış kadınları nikâhlama genişliğine gücü yetmeyeniniz, ellerinizin altındaki genç mümin kadınlardan biriyle evlensin. Allah, sizin imanınızı daha iyi bilir. Hep birbirinizdensiniz. O halde, onları ailelerinin izniyle nikâhlayın. Gizli dost edinmeyerek, zinadan uzak kalarak, iffetli hanımlar olmaları şartıyla onlara ücretlerini uygun biçimde verin! Koruma altına alındıktan sonra bir fuhuş yaparlarsa onlara, koruma altına alınmamış kadınlara uygulanan cenin yarası uygulanacaktır...” (K. 4: 25)

Kadınların, kendi rızalarıyla çalışmalarına, mal mülk edinmelerine ve bunlar üzerinde hak sahibi olmalarına izin verilmiştir.

“...Erkeklerle kendi kazandıklarından pay var; kadınlara da kendi kazandıklarından pay var...” (K. 4: 32)

Bununla birlikte, erkeklerin kadınlara hayatlarını sürdürebileceği olanakları vermeleri zorunlu kılınmışken, kadınlara da çocuk doğurduktan sonra iki yıl süresince ona en iyi şekilde bakması zorunlu kılınmıştır. (K. 2: 233, 4: 34)

“Eğer karı kocanın aralarının açılmasından endişe ederseniz, bir hakem erkek tarafından, bir hakem de kadın tarafından gönderin. Bunlar, barıştırmak

isterlerse Allah, kadınıla erkeğin aralarını düzeltmede onları başarılı kılacaktır. Allah Alimdir, her şeyi bilir; Habir'dir, her şeyden haberdardır.” (K. 4: 35)

“Eğer bir kadın, kocasının sadakatsizliğinden, yahut kendisine sırt çevirmesinden endişe ederse aralarını bir barış girişimiyle düzeltmelerinde kendileri için bir sakınca yoktur. Ve barış hep hayırdır...” (K. 4: 128)

İkisi arasında herhangi bir uzlaş yoksa, Kuran böyle özel ve hassas durumda boşanma iznini verir. Ancak, kadın eğer hamileyse, bu süreç boyunca boşanma izni yoktur ve boşanmadan önce de mali sorunlarının çözülmesi gerekir.

“Adetten kesilen kadınlarınızın iddet bekleme sürelerinde kuşkuya düşerseniz, onların iddetleri üç aydır. Hiç âdet görmemiş kadınların süreleri de böyledir. Gebe olan kadınların süreleri ise yüklerini bırakmalarına kadardır. Kim Allah'tan sakınırsa, O ona işinde bir kolaylık nasip eder.” (K. 65: 4)

“Boşanmış kadınlar için örfe uygun bir geçim imkânı sağlanması Allah'tan sakınanlar üzerine bir borçtur.” (K. 2: 241)

Erkeğin görevi, eşine şefkatli ve adil davranmaktır, eğer boşanması gerekiyorsa bunu da karşılıklı iyi niyete dayanarak yapmalıdır.

“Kadınları boşadığınızda, bekleme sürelerini tamamladılar mı ya onları örfe uygun olarak tutun yahut da örfe uygun olarak serbest bırakın. Onları, zulmetmeniz için, zararlarına olacak biçimde tutmayın. Bunu yapan, öz benliğine zulmetmiş olur. Allah'ın ayetlerini eğlence aracı yapmayın. Allah'ın üzerinizdek nimetini ve kendisiyle size öğüt vermek için indirdiği Kitabı ve hikmeti hatırlayın. Allah'tan sakının ve bilin ki, Allah her şeyi çok iyi bilmektedir.” (K. 2: 231)

Erkeğin kadını boşama hakkı olduğu gibi, kadının da erkeği boşama hakkı vardır. Peygamber'in iyi bilinen sözlerinden biri de şudur: “İzin verilenler içinde, Allah katında en nefret edilen şey boşanmadır.” (Ebu Davut)

Çiftlerden biri öldüğü takdirde, ötekinin yeniden evlenme hakkı vardır (K. 2: 234). Erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine izin vardır ama, dörtten fazlasına yoktur. Ama, dikkat edilsin, bu izin Uhud Savaşı'ndan hemen sonra verilmiştir. Muhammed'in pek çok erkek yandaşı bu savaşta öldükten sonra, sayısız dulun ve yetimin çözülmesi gereken pek çok sorunu ortaya çıkmıştır. Dul kadınların hiç biri yetim kalan çocukları için tek başlarına bir şey yapabilecek durumda değildir. Yanı sıra, düşmanla ileride savaşların olabileceği ve buna bağlı olarak da Müslüman kesimde dulların ve yetimlerin sayısının artabileceği çok açıktır. İşte bu gibi koşullar altında,

birden fazla ama dörten fazla olmamak kaydıyla kadın sahibi olmaya izin veren ayet inmiştir (K. 4: 3).

Ancak Kuran, eşitlikçi bir gözle baktığında dördüyle birden ilgilenmenin olanaksızlığını görmüş ve o yüzden bir taneyle evlenmenin daha iyi olacağını öne sürmüştür (K. 4: 3, 129). İşte, birden fazla kadınla evlenme buyruğu ancak bu tür sıradışı bir durumda geçerli olmakla birlikte, bu buyruğu herkes için tercihe dayalı olarak kayıt altına almaktadır.

Kuran, kötü davranışları hem kadın hem de erkek açısından tiksindirici bir günah olarak ele alır. Zina için öngörülen ceza, halk önünde 100 kamçı yemektir. Ahlâklı yaşantısı olan erkeklerin, ahlâksız yaşantısı olan kadınlarla evlenmeleri yasaktır. Aynı zamanda, kadınlara ilişkin asılsız suçlamanın cezası da 80 kırbaştır (K. 24: 1-4). Tanrı, iman edenleri; Şeytanın kötülüklerinden, kötü sözlerden ve iffetsiz davranıştan korunmaya ve kendilerini arındırmada ilahi güce sığınmaya çağırır (24: 21 vs.). Hem evlilere hem de evli olmayanlara ve aynı şekilde hem kölelere hem de köle sahiplerine ahlâklı bir yaşam sürmeleri emrolunmuştur (K. 29: 32-33).

Kuran'ın *Perde/Örtünme*'ye ilişkin tutumu da aşağıdaki ayetlerde belirlenmiştir:

"Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, dış giysilerini üzerlerine alsınlar. Bu, onların tanınmaları ve incitilmemeleri için çok daha uygun bir yoldur..." (K. 33: 59)

"Mümin erkeklere söyle, bakışlarını yere indirsınlar! Cinsel organlarını/ırzlarını korusunlar! Bu, onlar için daha arındırıcıdır. Kuşkusuz, Allah, yapmakta olduklarınızdan tam anlamıyla haberdar dır."

"Mümin kadınlara da söyle bakışlarını yere indirsınlar! Cinsel organlarını/ırzlarını korusunlar! Süslerini/zinetlerini, görünen kısımlar müstesna, açmasınlar! Örtülerini/başörtülerini göğüs yırtmaçlarının üzerine vursunlar! Süslerini şu kişilerden başkasına göstermesinler: Kocaları yahut kocalarının babaları yahut oğulları yahut kocalarının oğulları yahut kardeşleri yahut erkek kardeşlerinin oğulları yahut kızkardeşlerinin oğulları yahut kendi kadınları yahut ellerinin altında bulunanlar yahut ihtiyaç içinde olmayan erkeklerden kadilerinin hizmetinde bulunanlar yahut kadınların kaygı duyulacak yerlerini henüz anlayacak yaşa gelmemiş çocuklar. Süslerinden, gizlemiş olduklarının bilinmesi için ayaklarını yere vurmasınlar! Ey müminler, Allah'a topluca tövbe ediniz ki, kurtuluşa erebilesiniz!" (K. 24: 30-31)

Böylece, bir erkeğin bir kadınla konuşurken cinsellik güdüsüyle bakmaması, konuşurken de bakışlarını yere indirmesi emredilmiştir; bu öğüt hem kadın hem de erkek için zorunludur. Dahası, kadınlara “bedenlerinin hazinelerini” başkalarına göstermemeleri öğütlenmiştir. Kuran’a göre, kadınların kendilerini evde dört duvar arasına tutsak etmeleri, yüzlerini veya ellerini veya bedenlerinin günlük etkinliklerde açık olması gereken veya “zaten açık olan” bölümlerini örtmeleri zorunlu değildir.

Demek oluyor ki, Cennetteki güzel yaşamı hak etmeye yönelik ahlâklı bir yaşamı ödüllendirmek hem erkeğe hem de kadına müjdelendir.

“Rableri onlara cevap verdi: Ben sizden, erkek-kadın hiç bir çalışanın ürettiğini boşa çıkarmayacağım. Hep birbirinizdensiniz...” (K. 3: 195)

“Erkek veya kadın, inanmış olarak barışa/hayra yönelik işler yapanlar cennete gireceklerdir. Ve zerre kadar zulme uğratılmayacaklardır.” (K. 4: 124)

“Allah, mümin erkeklerle mümin kadınlara, altından ırmaklar akan cennetler vaat etmiştir. Sürekli kalacaklardır orada. Aden cennetlerinde de tertemiz barınaklar vaat etmiştir. Allah’ın bir hoşnutluğu ise hepsinden büyüktür. İşte budur o büyük başarı/o büyük kurtuluş” (K. 4: 72)

“Erkek yahut kadın, her kim inanmış olarak hayra ve barışa yönelik bir iş yaparsa, onu tertemiz bir hayatla yaşatırız. Ve böylelerinin ücretlerini, işleyip ürettiklerinin en güzelleriyle karşılız.” (K. 16: 97)

“Allah şu kişiler için büyük bir affediş ve büyük bir ödül hazırlamıştır: Müslüman erkekler, Müslüman kadınlar, mümin erkekler, mümin kadınlar, kadınlar, itaat eden erkekler, itaat eden kadınlar, özü-sözü doğru erkekler, özü-sözü doğru kadınlar, sabreden erkekler, sabreden kadınlar, Allah korkusuyla ürperen erkekler, Allah korkusuyla ürperen kadınlar, sadaka veren erkekler, sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler, oruç tutan kadınlar, ırz ve iffetlerini koruyan erkekler, ırz ve iffetlerini koruyan kadınlar, Allah’ı çok anan erkekler, Allah’ı çok anan kadınlar.” (K. 33: 35)

CİHAT

“Cihat” ifadesi Kuran’da değişik anlamlarda kullanılmıştır. Bilinen anlamı, “Bir şeyi doğru yapmaya çalışmak” ya da iyi bir neden uğruna “çaba harcamak”.

“Allah yolunda çaba harcamak” anlamını taşıyan “Cihat-fi-Sebilullah” ifadesi, Kuran’da yaygın kullanılmıştır. Peygamberin görevinin ilk dönemlerinde, taraftarları, Kureyş kabilesinin zulmünden kaçmak üzere Etiyopya’ya

sığınmışlardır. Kuran, onların bu eylemini “Allah’ın yolunda hayat ve mal mülk Cihat’ı” diye nitelemiştir:

“Onlar ki, inanıp hicret ettiler, mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihat ettiler; onlar ki hicret edenleri barındırdılar, onlara yardım ettiler, işte onlar birbirlerinin dostlarıdır...” (K. 8: 72)

“O inanıp hicret edenler, Allah yolunda cihat edenler, o barındırıp yardımcı olanlar var ya, gerçek müminler işte onlardır! Bir bağışlanma vardır onlar için, bol rızık var.” (K. 8: 74)

“Sonradan inanarak hicret edip de sizinle birlikte cihada katılanlar da sizdendir...” (K. 8: 75)

Böyle bir Cihatta herhangi bir silah kullanılmamıştır. İşin gerçeği, bu aşamada silaha davranma izni verilmemiştir ve bununla birlikte buyruk, öc almaya değil ama her türlü çileyi sabır ve tevekkülle karşılayıp kötülüğü olabildiğince iyiliğe döndürmeye çabalamaya yöneliktir.

Kuran, gerçekten de Peygamber’den yalnızca Mekke’li muhaliflere değil, aynı zamanda kendisinin tam anlamıyla içten olmayan ve doğruluk yolunda ikiyüzlülük sergileyen taraftarlarına da şefkatle ve iyi niyetle davranmada ısrarlı olmasını istemiştir. İkna etmeye de aynı zamanda “Cihat” denilmiştir. (9: 73, 66: 9)

Bu belirgin açıklamalar ışığında, Mevleli Muhammed Ali, Kuran Yorumu’nda demektedir ki: “Cihat sözcüğüne “Silahla savaşmak” anlamı yüklemek, Arap dilinin ve deyimlerin kullanımına ihanet etmektir, büyük cahilliktir.”

Kuran, Peygamber’e: “Artık inkârcılara boyun eğme, onlara karşı zorlu bir cihat aç.” (K. 25: 52) der. Bu ayetle ilgili Mevlevi Muhammed Ali diyor ki: “Kuran’ın burada Cihat sözcüğüne hangi anlamı vermeye çalıştığı son derece açıktır.” Şu da çok bilinen bir gerçektir ki, bu ayet Peygamber’in Müslümanlara silaha sarılma iznini henüz vermemiş olduğu Mekke dönemi sürecinde inmiştir. Ayet açıkça göstermektedir ki, Cihat’ın en üst noktası ya da en büyük Cihat, gerçeğe erişmede Kuran’ın ikna etme yöntemini kullanarak güçlü bir çaba harcamaktır. Beydavi, Ebu Hayyan ve öteki Kuran yorumcuları da aynı yorumu desteklemektedir. Kuran, zulümden kaçmak ve inancını korumak ve sonu gelmez acılara sabırla katlanmak için başka bir yere hicret etmeyi veya sığınmayı salık vermiş ve bunu büyük bir Cihat olarak görmüştür (K. 16: 110). Kuran herhangi bir bağışta bulunmayı sevecenlikle yerine getirmeyi, yoksullarla yetimleri gözetmeyi, başkalarına yardım etmeyi, cefaya direnmeyi “Cihat-fi-Sebilüllah” olarak görür. Peygamber’in

öfke, arzu ve tutkuların denetimini “Büyük Cihat” olarak tanımladığı iyi bilinen bir sözü vardır. Benliği fethetmeye Arapçada “Büyük Cihat” veya “En Büyük Cihat” denir.

Dua edene, oruç tutana ve yardımseverlik yapana “Mücahit” denir ki, “Cihat” sözcüğünün geldiği aynı kökten gelir. Bu “Cihat” sözcüğüyle ilgili üç şeyi rahatlıkla öne sürebiliriz.

1. Kuran’ın neresinde kullanılırsa kullanılsın, silaha göndermede bulunmaz, onu çağrıştırmaz. Dini konularda “uygun bir çaba”yı niteler.
2. Kuran’ın hiç bir yerinde “Cihat” sözcüğü, “Silahla savaş”ı nitelemeyiz
3. Hiç kuşkusuz belirli durumlarda Kuran silaha davranmaya izin verir. Ama kullanılan dilde “Cihat” bulunmaz. Öte yandan kullanılan sözcük “Kıtal”dır, “Savaşmak”tır.

ÖLÜMDEN SONRA YAŞAM

“Akıbet” ve “Ahiret” sözcükleri, insanın hayattayken yaptıklarının karşılığını ödemek zorunda kalacağı, ölümden sonraki yaşamı nitelemek için kullanılır. “Akıbet”, ayrıca insanın eylemlerinin sonuçlarını nitelemek için de kullanılır.

“Cennet” ve “Cehennem” de Kuran’da yaygın olarak kullanılır. Müslüman âlimler, cehenneme giden “ruh”un orada ebediyen mi yoksa geçici bir süre için mi kalacağı konusunda değişik görüşler öne sürmüşlerdir. Ancak, bunların arasındaki en büyük âlim, cehennemdeki sonsuzluk düşüncesinin Kuran ideolojisine göre son derece çirkin olduğunu ileri sürer. Peygamber’in “Bir zaman gelecek ve cehennemde hiç bir insanın ruhu kalmayacak” yollu sözleri vardır.

Kuran’da cennet ve cehennem betimlemelerini anlatan değişik ayetler vardır ve bunlar yalnızca mecazi önem taşır (16: 29, 30 ,31). Bunlarla ilgili olarak Mevlevi Muhammed Ali der ki:

“Güzel bir sözcüğün güzel bir ağaca benzetildiği meselin hemen ardından, iyilik yapanların son varacakları yerin tanımı gelir. Burası içinde ırmakların aktığı Bahçe veya Bahçelerdir ve Kuran’da buraların tanımı sayısız kereler yinelenir. Bu bize, Cennet’in gerçek doğasına ilişkin bir ipucu vermektedir. Güzel bir sözcük, bize meyvelerini her mevsim veren güzel bir ağaç gibidir ve bu yüzden insanın cennette her an elinin altında bulabileceği bu meyveler, aslında onun kendi eylemlerinin sonuçlarıdır. Cennetin ağaçları insanın kendi eylemleridir, sonradan ağaca dönüşmüşlerdir, bu

aalar hayattaki iyi eylemlerin ruhsal sonuçlarından doğan meyveler taşır. şunu da vurgulamak gerekir ki, iyi eylemler meyve veren aalara benzetilirken, inanç da Kuran’da hayatın fiziksel kaynağı olarak suya benzetilir, çoğu kez. şte bu nedenden dolayı, hep doğru olarak sylenegeldiği gibi, inanan ve iyi ameller yerine getiren kimseler için cennet, içinde ırmakların aktığı bir Bahçe olarak tanımlanırken, bu ırmaklar inancı; Bahçe’nin aalarıysa insanın amellerini simgeler.”

47. surenin 15. ayetinde akan ırmakları, meyvelerinin bolluğuya cennet ve kaynayan sularıyla da cehennem betimlemeleri son derece mecazidir.

“Sakınanlara vaat olunan cennetin durumu şöyledir: Orada, bozulmayan sudan ırmaklar; tadı bozulmayan sütten nehirler, içenlere lezzet sunan bir şaraptan nehirler, süzme bir baldan oluşan nehirler var. Ve orada kendileri için her türlü meyvenin yanında, Rablerinden bir de bağışlanma var. Bu nimetler iindekiyle, uzun süre ateşte kalıp da içirildiği sıcak su tarafından bağırsakları parçalanan kimse aynı olur mu?” (K. 47: 15)

Orada ve burada, insanın kendi benliği tarafından çekilen acılar veya onun eylemlerinin sonuçlarına “Cehennem” denir. Aynı şekilde, hayattaki iyi amellerin sonuçlarına veya insanın kendi abalalarıyla elde ettiği güzel şeylere de “Cennet” adı verilir. Peygamber’in; Mısır’ın, Irak’ın ve İran’ın ırmaklarına cennet dediği çok bilinen bir sözü vardır. (Müslim, Cilt 2, sayfa 351)

“Cennet” sözcüğüyle birlikte Kuran, eril cinsiyet olan “Hur” sözcüğüne karşılık bunun dişil karşılığı olan “Huri” sözcüğünü de bir kaç yerde kullanır ve doğru yaşamlar süren erkeğe ve kadına cenneti vaat eder. Ancak, “Hur” sözcüğü insanın arzularını doyurucu herhangi biri anlamında kullanılmamıştır (K. 44: 54, 37: 48, 56: 36).

“Hur”un tanımını gelişigüzel okuyunca, insanda bir kadının tanımının yapıldığı duygusu uyanabilir. Halbuki, gerçekte bu sözcük doğru yaşamı izleyerek tanrısal mutluluğa erişmek demeye gelir. Kuran’ın hiç bir yerinde ölümden sonraki yaşamda, kadınla erkek arasında bu yaşamdaki gibi bir ilişki olacağıyla ilgili herhangi bir şey yazmamaktadır. Tanrısal mutluluk, her neyse, hem erkeğe hem de kadına eşit olarak vaat edilmiştir. Ama, insan şunu rahatlıkla ne sreabilir ki, cennetin bize Kuran’da çizilen tablosuyla vereceği hazla, bu dünyada insanın sahip olduğu haz duyuları arasında herhangi bir benzerlik yoktur. Peygamber’in bir sözü vardır: “Tanrı der ki: *şyi kullarım için sunacağım meyveleri; daha önce hiç bir göz görmemiş, hiç bir kulak duymamış ve hiç bir kalp ve akıl kavrayamamıştır.*” (Buhari)

Kuran dikkatle okunacak olursa, Cennete ve Cehenneme ilişkin yapılan tanımlamaların mecazi nitelik taşıdığı ve bedensel zevk ve acılarla bir ilgisinin olmadığı anlaşılır.

Arapçada “Cennet” bahçe ve dinlenme yeri anlamı taşıırken; “Cehennem” ise, ateşe taparların Kudüs’te zamanında yaşadığı bir yere verilen addır. İşte bu yüzden “Cehennem” ateşle ve acı çekmeyle ilişkilendirilir. Farsça *Dozakh*, tam olarak, Sanskritçede *Dukh* sözcüğünün geldiği anlama gelir. Farsça *Firdos* veya İngilizcedeki *Paradise* veya Sanskritçedeki *Pradesh* hep aynı köktendir. Eski İranlılar, kentlerinin varoşlarında bulunan bahçelere, daha sonra *Firdos’a* veya *Paradise’a* dönüşecek olan *Pradesh* veya *Pardos* derlerdi.

BAŞKA AYETLER

“Allah’a nasıl nankörlük ediyorsunuz/Allah’ı nasıl inkâr ediyorsunuz? Siz ölülerdiniz, O sizi diriltti. Sizi yine öldürecek ve sonra diriltecektir. Nihayet O’na döndürüleceksiniz.” (K. 2: 28)

“Hiç kuşkusuz Allah’tır Fâlık olan/dâneyi yaratan. Ölüden diri çıkarır O; diriden ölüyü çıkaran da O’dur! İşte budur Allah! Peki, nasıl ters bir yöne çevriliyorsunuz? (K. 6: 95)

“Size hayat veren O’dur. Sonra, sizi öldürüyor; sonra, diriltecektir sizi. Gerçek olan şu ki, insan tam bir nankördür.” (K. 22: 66)

“Ey iman sahipleri! Sabra ve namaza/duaya sarılarak yardım dileyin! Hiç kuşkusuz, Allah sabredenlerle beraberdir.”

“Allah yolunda öldürülenler için “ölüler” demeyin! Tam aksine, onlar dirilerdir, ama siz farkında olmazsınız.”

“Onlara bir ıstırap gelip çattığında şöyle derler şöyle derler: Biz Allah içiniz ve sonunda O’na dönüp gideceğiz.”

“İşte böyleleri üzerine Rablerinden selamlar, bereketler var, bir rahmet var. İşte bunlardır iyiye ve güzele ermiş olanlar.” (K. 2: 153-157)

“Allah, iman sahiplerinin Veli’sidir; onları karanlıktan aydınlığa çıkarır....” (K. 2: 257)

“Ey ehli kitap! Resulümüz size geldi. Kitaptan saklamış olduklarınızın çoğunu size ayan beyan açıklıyor, şu bir gerçek ki, size Allah’tan bir ışık ve apaçık bir kitap gelmiştir.”

“Allah, rızasına uyanları o kitapla esenlik ve barış yollarına iletir ve onları kendi izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarıp şaşmayan ve sapmayan dosdoğru yola kılavuzlar.” (K. 5: 15-16)

“Kitap’ı sana indiren O’dur; Onun ayetlerinden bir kısım muhkemlerdir ki, onlar Kitap’ın anasıdır.

Diğer ayetlerse müteşâbihlerdir. Şu var ki, kalplerinde bir eğrilik ve bozukluk bulunanlar, fitne aramak, onun teviline öncelik tanımak için Kitap’ın sadece müteşâbih kısmının ardına düşerler. Şu var ki kalplerinde bir eğrilik ve bozukluk bulunanlar, fitne aramak, onun teviline öncelik tanımak için Kitap’ın sadece müteşâbih kısmının ardına düşerler. Onun tevilini ise bir Allah bilir, bir de ilimde derinleşmiş olanlar. Bunlar, ‘Ona inandık, hepsi Rab-bimizin katındandır.’ derler. Gönül ve akıl sahiplerinden başkası gereğince düşünemez.” (K. 3: 7)

“Şu bir gerçek ki, Allah, bir sivrisineği hatta onun da üstündeki bir varlığı örnek göstermekten sıkılmaz. Böyle bir durumda, inananlar bilirler ki o, Rablerinden bir gerçektir. Küfre sapmışlar ise şöyle derler: Allah, bunu örnek vermekle ne demek istedi? Allah onunla birçoğunu saptırır, birçoğunu da onunla doğruya ve güzele kılavuzlar. Allah onunla yoldan çıkmışlardan başkasını saptırmaz.” (K. 2: 26)

“Ehlikitap’tan öylesi vardır ki, ona yüklerle emanet teslim etsen onu sana iade eder. Onlardan öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet etsen, tepesine çökmedikçe onu sana geri vermez. Bunun sebebi şudur: Onlar, ‘Ümmilerin, bizim aleyhimize yol bulmaları mümkün değildir’ demişlerdir. Onlar, bilip durdukları halde, Allah hakkında yalan söylerler.”

“İş öyle değil! Kim ahbine vefa eder, takvaya sarılırsa hiç kuşkusuz, Allah takvaya sarılanları sever.” (K. 3: 75-76)

“Allah yolunda öldürülmüş olanları ölümler sanma sakın. Hayır! Onlar diridirler. Rablerinin katında rızıklandırılıyorlar.” (K. 3: 169)

“...İğreti hayat, aldatıcı bir yararlanmadan başka bir şey değildir.” (K. 3: 185)

“Yazıklar olsun arkadan çekiştirenlerin, kaş göz işareti yapıp alay edenlerin tümüne!”

“O ki, mal biriktirdi, onu saydı da saydı.”

“Sanır ki, malı sonsuzlaştıracaktır kendisini.”

“Hayır, iş sandığı gibi değil! Yemin olsun ki fırlatılıp atılacaktır o kırıp geçirene, yalayıp yutana/Hutame’ye.”

“Allah’ın tutuşturulmuş ateşidir o,”

“Ki, tırmanıp işler yüreklere.”

“O, onların üzerine kilitlenecektir.”

“Uzatılmış sütunlar arasında.” (K. 104: 1-9)

“De ki: Rabbim, ancak şunları haram kıldı, İğrençlikleri-görünenini, gizli olanını-günahı, haksız yere saldırmayı, hakkında hiç bir kanıt indirmedigi şeyi Allah'a ortak koşmayı, bir de Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemeyi.” (K. 7: 33)

“Yeryüzünde, orası barışa kavuştuktan sonra bozgun çıkartmayın. Ürpererek ve ümit ederek dua edin O'na. Hiç kuşkusuz, Allah'ın rahmeti, güzel düşünüp güzel iş yapanlara çok yakındır.” (K. 7: 56)

“Bu böyledir. Çünkü Allah bir topluma lütettiği nimeti, o toplum, birey olarak içlerindeki/birey olarak kendilerine ilişkin olanı değiştirmedikçe, değiştirmemiştir. Ve Allah, iyice işiten, gereğince bilendir.” (K. 8: 53)

“Her biri için onu önünden ve arkasından izleyen gözcüler vardır ki, kendisini Allah'ın emrine bağlı olarak koruyup denetlerler. Gerçek şu ki Allah, bir toplumun maruz kaldığı şeyleri, onlar, birey olarak içlerindeki/birey olarak kendilerine ilişkin olanı değiştirmedikçe, değiştirmez. Allah bir topluma perişanlık dileyince de artık onu geri çevirecek bir güç yoktur. Ve onlar için Allah'ın berisinden koruyucu bir dost da olamaz.” (K. 13: 11)

“Biz, hangi ülkeye bir uyarıcı göndermişsek, onun servet ve refahla şımaranları mutlaka şöyle demişlerdir: Biz, sizin elçilik yaptığınız şeyi inkâr ediyoruz!”

“Şunu da söylemişlerdir: Biz, malca da evlatça da çoğuz! Azaba uğratılacak olanlar, bizler değiliz.”

“De ki: Rabbim, dilediğine rızkı genişletip açar, dilediğine ölçülü verir/kısar. Fakat insanların çokları bilmiyorlar.”

“Sizi bize yaklaştırp, katımızda size yakınlık sağlayacak olan, ne mallarınızdır ne de çocuklarımız...” (K. 34: 34-37)

“Ahiret ekini isteyen o ekinini artırırız; dünya ekini isteyene de ondan veririz. Ama böyleli için âhirette bir nasip yoktur.” (K. 42: 20)

“Yüz çevirirlerse, biz seni onlar üzerine bekçi göndermemişiz. Sana düşen, tebliğden başkası değildir...” (K. 42: 48)

“Bilin ki, iğreti hayat bir oyun ve eğlenceden, bir süsten, aramızda bir övünmeden, mallarda ve evlatlarda çoğalma yarışından başka bir şey değildir. Bir yağmur misali ki, çıkardığı bitkiler çiftçilerin hoşuna gider. Ama biraz sonra o ot kurur, sapsarı kesildiğini görürsün. Nihayet, bir ot ufantısı haline gelir. Ahirette şiddetli bir azap var...” (K. 57: 20)

“Ey iman edenler! Şu bir gerçek ki, eşlerinizin ve evlatlarınızın içinden size bir düşman vardır; onlara karşı dikkatli olun! Eğer affeder, ellerini tutar hatalarını görmezden gelerseniz, kuşkusuz, Allah da affedici, merhamet edici olur.”

“Şu da bir gerçek ki, mallarınız ve çocuklarınız bir imtihan aracıdır. Allaha gelince, onun katında büyük bir ödül vardır.” (K. 64: 14-15)

“Demek ki, zorluğun yanında bir kolaylık mutlaka var!”

“Zorluğun yanında bir kolaylık muhakkak var!” (K. 94: 5-6)

“Ey iman edenler! Allah’tan sakının ve onun resulüne inanın ki, size rahmetinden iki nasip versin: Size, kendisiyle yol açacağınız bir ışık lütfetsin ve sizi affetsin. Allah, Gafur’dur, Rahim’dir.” (K. 57: 28)

“Benliğini arındıran/zekât veren, kurtuluşa gerçekten ermiştir.”

“Rabbini adını anmış, namaz kılmıştır/dua etmiştir o.”

“Doğrusu şu ki, siz şu iğreti hayatı yeğliyorsunuz.”

“Oysa ki sonraki hayat daha mutlu, daha kalıcıdır.”

“Hiç kuşkusuz, bu Kuran, ilk sayfalarında da elbette vardır.”

“İbrahim’in ve Musa’nın sayfalarında.” (K. 87: 14-19)

“Ey sükuna kavuşmuş benlik!”

“Dön Rabbine, razı etmiş ve razı edilmiş olarak!”

“Gir kullarımın arasına!”

“Gir cennetime!”

“Yemin olsun Güneş’e ve ışığının parladığı kuşluk vaktine,”

“Onu izlediğinde Ay’a,”

“Onu iyice açtığı vakit gündüze,”

“Ve onu sarıp sarmaladığı zaman geceye.”

“Göge ve onu kurana,”

“Yere ve onu döşeyene.”

“Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirene.”

“Ardından da ona bozukluğunu ve takvasını ilham edene ki,”

“Benliği temizleyip arındıran, gerçekten kurtulmuştur.”

“Onu kirletip örtense kayba uğramıştır.” (K. 91: 1-10)

KURAN'IN ÖZÜ

Sözümüzü sonlandırırken, İslam'ın temel öğretisinin başat ilkelerine şöyle çok kısa değiniverelim. Temel ilkeler şunlardır:

1- Tanrı tektir. Herhangi bir biçimi yoktur, kimseye benzemez. O tüm âlemlerin Rabbidir, herkesi yaptıklarından ötürü ödüllendirir. İnsanoğlu yalnızca O'na ibadet etmelidir.

2- Tüm insanlık Tanrı'nın hizmetkârıdır/kuludur, herkes herkesle kardeştir. İnsanın insana üstünlüğü yalnızca onun iyi amelleri ve kötülüklerden sakınması bakımından olabilir.

3- Tüm büyük dinler Tanrı'dan gelmedir. Her birinin kurucusu ışığını Tek Ortak Kaynak'tan almıştır. Bundan ötürü, tüm dinler temelde aynıdır.

4- Gelenekler, yöntemler ve ibadet türleri, dinin ortaya çıktığı koşulların öngördüğü gibi dinden dine farklılık gösterir. Ne ki, temel ilkelerde bir fark yoktur. İnsanların temel ilkeleri bir yana bırakarak, geleneklere, yöntemlere ve tapınma tarzlarına gereksiz vurgu yaptığı yerde tartışmalar ortaya çıkmaktadır.

5- Doğruluk, dua ederken yönünü Doğuya veya Batıya dönmede yatar, ama tüm âlemlerin Tanrı'sına içten inanışta ve doğru yaşamda yatar. Kuran hem dua etmeyi hem de oruç tutmayı emreder, ama dua etmede özel bir yöntem önermediği gibi, oruç tutmada da özel bir yöntem önermez. (Ayrıntıları Peygamber'in gelenekleri belirlemiştir. İngilizce çevirmen) Kuran altta yatan esasa işaret eder, sözgelimi, "İnsan, kötülükten sakınmalı ve iyilik yapmalı". Kuran'ın öne sürdüğüne göre, Tanrı'ya inanan ve doğrulukla yaşayan birisinin, inandığı din ne olursa olsun, "hayatında ne korkuya ne de eleme yer vardır"

6- Ne zaman bir topluluk veya insanlar dinin temel ilkelerinden uzaklaşmışsa, Tanrı, gerçek dini yeniden kurmaya ve yeniden doğru yola gelmelerine yönelik onlara Kendi'nden bir peygamber, bir haberci göndermiştir. Bu tür peygamberler her toplumda ve ülkede ortaya çıkmış ve bunlar iletilerini kendi dilinde vermişlerdir.

7- Peygamberler arasında ayırım yapmak veya birini kadul edip öteki-ni reddetmek günahtır.

8- Kuran, kendinden önce gelmiş olan tüm kutsal kitapları kabul eder ve Muhammed Peygamber'e tüm peygamberlerin Onayı der, çünkü kendinden önceki peygamberlerin getirdiklerini onaylar.

9- Tıpkı Gita gibi Kuran da, kendi yandaşlarının inançları belirli koşullar altında tehlikeye düştüğünde silaha davranmaya izin verir, ancak düşman barış istediğinde dövüşten kaçınmayı öğütler. Dinde zorlama yoktur. Bu Kuran'ın temel bir ilkesidir. Her alanda geçerli olan Kuran buyruğu şudur: "İnsanın başkalarınca uğratıldığı yanlışlıkları bağışlaması, bunlara sabırla göğüs germesi ve kötülüğü iyiliğe çevirmesi", çünkü "Tanrı bağışlayandır ve herkesi bağışlar" Doğrusu, "Tanrı yalnızca başkalarına iyilik yapanları sever"

Kuran, iki şeye özellikle vurgu yapar. Biri, imandır; ötekiyse iyi amel ve doğru eylem. Birincisinde, insan Tek Tanrı'ya, Onun indirmiş olduğu kitaplara, insanlara yollamış olduğu peygamberlere, hayattaki hayırlı işlere ve son olarak ölümden sonraki hayata inanmalıdır. İkincisindeyse, insan hırslarını denetim altına alıp, gem vurmasını bilmeli ve başkalarına iyilik yapmalıdır.

Gerçek şu ki, Kuran'ın temel ilkeleri, öteki büyük kitaplarda olduğu gibi, tüm insanlığa evrensel bir ileti sunmuş ve her ciddi akla dini ve ruhsal gelişim yolunu işaret etmiştir. Eğer Kuran'a içtenlikle ve sevgiyle yaklaşırsak, Hindu ermişlerin *Prem Dharam*, İslam Sufilerininse *Mezheb-i Aşk*, yani Din Sevgisi dedikleri, tüm dinlerin özü olan olan evrensel insancılığı sunduğunun ayırımına varırız.

“Tüm insanlık Tanrı'nın ailesidir ve Tanrı'm en sevdiği ailesine en büyük iyiliği yapandır”

H. Muhammed

Bhaihacı -Kitabul İman adlı eserden

“Ey kardeşlerim! Başkasına iyilik yapmak kadar büyük bir din ve başkasının acı çekmesine neden olacak kadar büyük bir günah yoktur”

Tulsidas

Kuran-ı Kerim ve Bagavad Gita, birbirinden ayrılan inançlar arasındaki ilişkileri inceleyen bir kitabın ilginç bir örneğidir.

Pandit Sunderlal yazmış olduğu bu kitapta, İslam dini ile Hinduizm'in karşılaştırmasını sunuyor bizlere.

Dinlerin temel konularının; dünya insanlarını bölmeye değil, birleştirmeye gereken konular olduğu inancıyla kaleme alınmış bu eserde, pek çok **Sufi** ve **Hindu** ermiş ve bilgenin, bu iki inancın çevresinde dönen konular üzerinde yorumları da bulunmaktadır.

İşte bu kitap, **İslamiyet ve Hinduizm** özelindeki iki inancın ortak yönlerine temsilcileri olan kutsal kitaplar bağlamında ortak kesitlerle değinirken, insanın ruhsal dünyasının beslendiği ana damarlara tarihsel ve kültürel olarak da ışık tutuyor.

ISBN 978-975-6529-84-3

9 789756 529843

17 TL